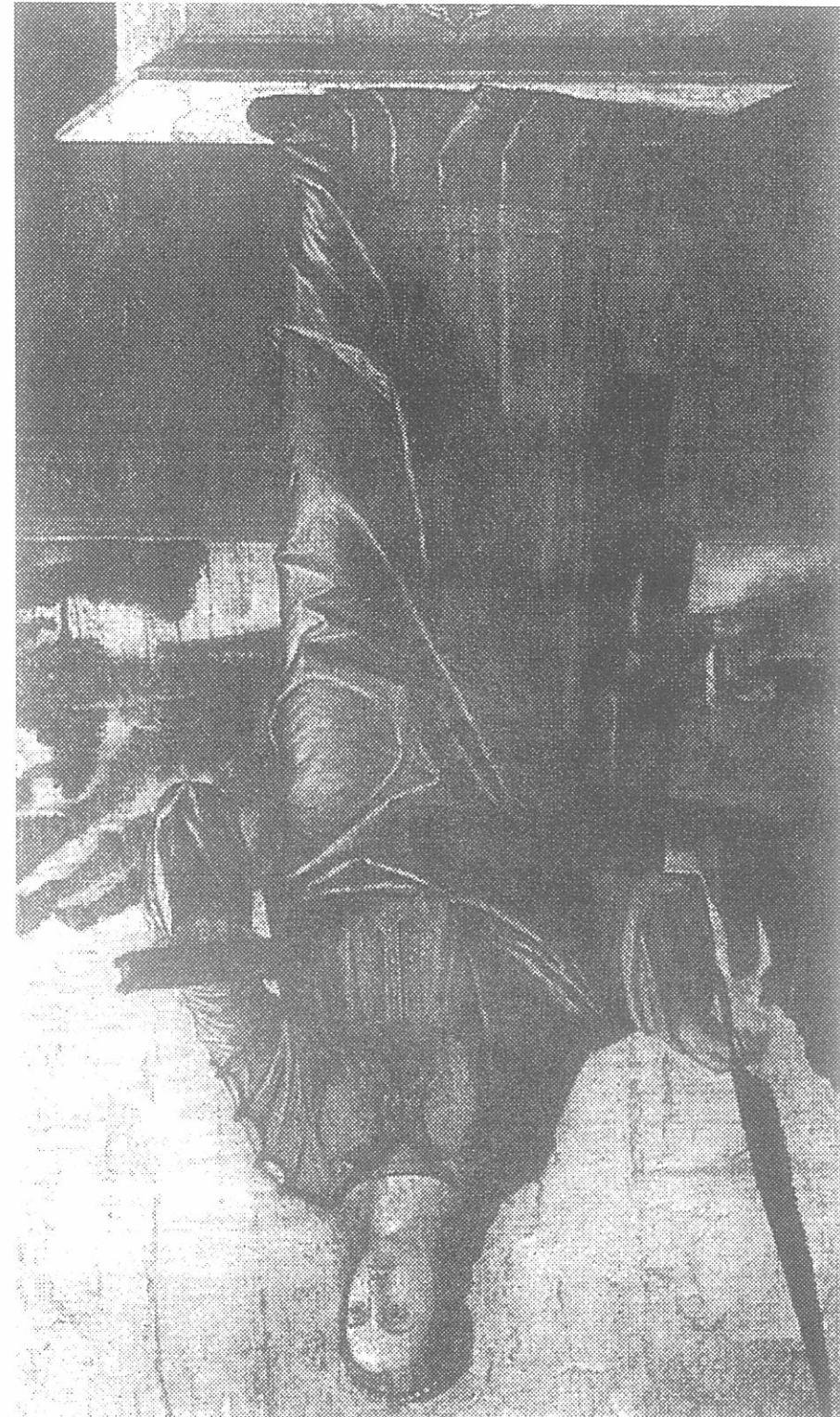

**VJESNIK ZADARSKE
NADBISKUPIJE**

Broj 1-2/2001

zashtitnica Zadarske nadbiskupije
SVETA STOSJA MUCENICA

VJESTI I DOGADAJI, 93
NASI POKOJNICI (Don Josip Radišić), 108
PRIKAZI (Zupna kateheza; Knjiga o nama), 109
IZ POVIJESTI NASHIH ŽUPA: Ugljan, 113
KRONIKA, 116

Dekreti o dekanatima Zadar-Lisak, Zadar-Zapad i Dugotokom dekanatu, 89
Naznake za pastoralni program Zad. Nadbiskupije nakon jubilejske godine, 90
Obavijesti (Krizma i Pastirski poходи u 2001., Duhovine vježbe), 91

Taksonomik Zadarske nadbiskupije, 85
Određene o provodenju novog financa, sustava u Zadarskoj nadbiskupiji, 82

Povejja blagoslova župne crkve u Karinu, 69
Novi finansijasti sustav u Crikvi, 69
ODREDBE, 69

ZADARSKA NADBISKUPIJA, 36
Božićna čestitka Nadbiskupija zadarskog Svetom Ocu, 36
Zadarski župnik Zadarske nadbiskupije u Hrvatskoj u Svetoj Godini, 34
M. Vidović: Biblijia u životu Crkve, 45
A. Rebic: Prjedvod Biblije u Hrvata, 37
Zadarski župnik o Bibliji u Zadru, 37

Najvažnija zbiranjaja u Hrvatskoj u Svetoj Godini, 34
Izjava Komisije „Iustitia et Pax“ za Dan života, 33
Apel biskupa HRK i BK BiH, 32
Sustret biskupa HRK i BK BiH, 31
„Život u tudišnjem“ - Poruka za Dan iseljenika, 29
HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, 29

Veliki jubilej 2000 - Bilanca najvažnijih događaja, 27
Odgovor SV. Stolice na božićnu čestitku Nadbiskupija zadarskog Svetom Ocu, 26

Papin nagačor „Urbici et Oribi“, 24
Deklaracija o matičnim stanicama Juhodskog zametka, 18
Papina poruka za Svjetski dan bolесnika, 15
Papina poruka za Svjetski dan mira, 7
Papina poruka za Dam iseljenika, 4
SVETA STOLICA, 4
Nadbiskupova riječ - „Sio je bitno III“, 3

SADRŽAJ

raznim skupinama vjernika i predvodio nedjeljne sv. Mise.

SJEDNICA EKONOMSKOG VIJEĆA – 29. siječnja 2001., g. Nadbiskup je primio voditelje i izvođače raodva u izgradnji radi razmatranja stanja u izgradnji nekih crkava u Nadbiskupiji.

NOVE KNJIGE

Tomislav Ivančić: AGRESIVNOCT I POVJERENJE, Teovizija, Zagreb 2000

Tomislav Ivančić, OVISNOST I SLOBODA, Teovizija, Zagreb 2000

DUH SVETI I KARIZMATSKI POKRETI, Teovizija, Zagreb 2000

ENCIKLOPEDIJA BIBLIJE, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2000

POVIJEST JUBILEJA, Teovizija, Zagreb 2000

Viktor E. Frankl, VREMENA ODLUKA, UPT, Đakovo 2000

SASTANAK S IZVOĐAČIMA RADOVA – 31. siječnja 2001., g. Nadbiskup je primio voditelje i izvođače raodva u izgradnji radi razmatranja stanja u izgradnji nekih crkava u Nadbiskupiji.

Nadbiskupova riječ

ŠTO JE BITNO (III)

Završili smo godinu Velikoga jubileja, u povodu dvijetisućetog rođendana Utjelovljene Riječi. Zaključili smo je s osjećajem zahvalnosti Bogu za sva nadahnuća i ostvarenja u našoj Nadbiskupiji zadarskoj, u zajedništvu s Crkvom u Hrvata i cijelom Crkvom po svemu svijetu. Mnogi plodovi će nam ostati otajstveno skriveni kao što je i Crkva nedokućivo otajstvo. Ali znamo da ništa od onoga što je s vjerom i ljubavlju ostvareno neće propasti. Naprotiv. Bit će zalog mnogih budućih pohoda milosti našoj mjesnoj Crkvi.

S pravom se sada često postavlja pitanje: Što nakon Jubileja? Sveti Otac je odgovorio u svom novom dokumentu "Početkom novoga tisućljeća". On u njemu kaže da već postoje programi za djelovanje svih u Crkvi: to su Evangelje; to su izvori milosti-sakramenti; to je pastoral Crkve. Te programe treba produbljivati, prenositi i živjeti.

Na toj crtici su i dva prethodna uvodnika u Vjesniku Nadbiskupije zadarske. I ovaj treći. Žele naglasiti ono temeljno što Crkva ima i u svezi s tim tri bitna zadatka svih u Crkvi, a posebno pastira: navještanje Riječi, slavljenje Otajstava spasenja i predvođenje zajednice. Ovim retcima želim dotaknuti to potonje.

"Krist je ustanovio na ovoj zemlji svoju svetu Crkvu, zajednicu vjere, ufanja i ljubavi kao vidljivi organizam, po kojem na sve razlijeva istinu i milost... Ona je vidljiv zbor i duhovna zajednica, zemaljska Crkva i Crkva koja već posjeduje nebeska dobra... Nisu dvije stvari nego tvore jednu složenu stvarnost koja je sastavljena od ljudskog i božanskog elementa. Društveni organizam Crkve služi Kristovu Duhu koji je oživljava za rast tijela..." /Usp LG 8/. Krist ju je predao Petru da je pase /Iv 21,17/ i povjerio njemu i ostalim apostolima da je šire i njome upravlja. U toj ulozi u Crkvi vidi sebe svaki biskup, i svaki prezbiter zakonito zaređen i ujedinjen sa svojim biskupom u mjesnoj Crkvi. Ta služba pastira zaokružuje trojedino proročko, posvetiteljsko i voditeljsko poslanje svećenika.

Drugi vatikanski sabor naziva prezbitera odgojiteljem Božjega naroda. Taj odgojitelj vrši - razmjerno prema djelu svoje vlasti- službu Krista Glave i Pastira. Pastiri u Crkvi - biskupi, župnici - po nalik velikog Pastira-Krista, okupljaju Božju povjerenu im obitelj, biskupiju ili župu, i vode ih po Duhu k Bogu Ocu. Zato primaju duhovnu vlast koja im se daje u svrhu izgrađivanja /Usp. PO 6/. Na taj način svaki od nas stoji pred neizrecivim darom i otajstvom koji nas čine sustvarateljima i suvodenjima Božje jedinstvene zajednice na ovome svijetu, što jest: Crkva sveopća, Crkva mjesna, i svaka župna zajednica.

Pastiri traže, okupljaju i vode, brane one koje im je Otac povjerio zato jer su poslani "da život imaju, u izobilju da ga imaju" /Iv 10,10/. Okupljaju sve, a na poseban način siromašne i slave. "Isto tako neka se posebno brinu o mladeži, a povrh toga o supruzima i roditeljima. Poželjno je da se ti okupljaju u prijateljske zajednice u svrhu međusobnog potpomaganja da bi u životu, koji je često težak, mogli lakše i potpunije kršćanski djelovati... Neka se, napokon, s najvećom skrbi brinu za bolesne i umiruće. Neka ih posjećuju i hrabre u Gospodinu" / PO 6/. Kada se to shvati i prihvati, Duh Sveti nam otvara nove putove u obnovi naših župnih zajednica, i, dakako biskupijske zajednice. Ako pak to temeljno izostane u našem redovitom pastoralu, može li se govoriti o novim putovima evangelizacije? Više no ikada, uistinu nadahnuto, u savjeti nam odvazanju riječi Prvaka apostola: "Pasite povjereni vam stado Božje... ne prisilno, nego dragovoljno, po Božju; ne radi prljava dobitka, nego oduševljeno; i ne kao gospodari Baštine, nego kao uzori stada" /Usp 1 Pt 5,2-4/0/.

Nadbiskup

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE - Službeni vjesnik Nadbiskupije zadarske - ISSN 1331-7016; Izdavač: Nadbiskupski ordinarijat Zadar, Zeleni trg 1, 23000 Zadar; tel. 251-712, fax: 316-299; Odgovara: mons. Ivan Prenda, nadbiskup zadarski; Uredničko vijeće: Livio Marijan, Rorazio Šutrin, Nedjeljko Zubović; Tiska: WA Graf, Nikole Tesle bb, 23000 Zadar, tel. 323-592; Datum ulaska ovog broja Vjesnika u tisak: 1. veljače 2001.

hodu u župama Skabrnja i Nadin, suseo se s 2001., g. Nadbiskup je bio na pastoralnom posetu. PASTIRSKI POHOD - 27. i 28. siječnja 2001., g. Nadbiskup je bio na pastoralnom posetu.

Medu ostalima, govorio je i g. Nadbiskup o mogućnosti osnivanja sveugličkih zadraski, radi u Valdici RH, prof. dr. Hrvoje Kraljević, radi što ga je sazvao ministar zaštite tehnologije Zadru, g. Nadbiskup je sudjelovao na sastanku NAVJEŠTAJ PRED NOVE KATEHEZE - u 27. siječnja 2001., na Filozofskom fakultetu u OSNIVANJE SVEUGLIČISTA U ZADRU -

Studia Triton iz Zadra i vrake MF-a iz Zadra, gih eksplicita na ekranu - dar Tomice kruha, razinalo s mogućnostima pracenja izložbe i druk biskup je uveo u uporabu novo elektronsko izložbe crkvene umjetnosti u Zadru, g. Nad-

TOUCH SCREEN RACUNALO U SICU - tava novoga finančiranja Crkve u Hrvatskoj. HKR u razgovoru s komisijom HKRP o sus- 25. siječnja 2001., u prosljedjima Stalne siječnja 2001., u Nadbiskup je predvodio komisiju REKOLEKCIJA ZA REDOVNICE - 17.

SVETINJE u Zagrebu, g. Nadbiskup je sudjelovao na otvaranju Svećenickog fonda u Zagrebu. Tema je bila: Križa vrednota u hrvatskom društvu.

SVETINJKI TJEĐAN - 23. siječnja 2001., suispurnili crkvu (vidi: Vješt). Pravoslavni i evanđeoski vjernici iz Zadra koji „Dom milosti“ u Zadru, te brojni katolici, pastor Tomislav Čanić iz Kričanske centralne željavali su mons. Milivoj Boloban, gener-

EKMENSKI MOLITVENI SUSTAV potrebe u crkvenom životu. G. Nadbiskup je sudjelovao u radu.

PASTIRSKI POHOD VIŠOCANI - 13. i 14. siječnja 2001., u župi Višocame, Nadbiskup je obavio pastoralni poset.

PASTIRSKI POHOD SUHOVARIMA I 21. siječnja 2001., u katedrali sv. Stosije, kod svih misa, katehiči Neoakadem- menskog puta malu navještaj pred početak NAVJEŠTAJ PRED NOVE KATEHEZE - u nedjelju, 21. siječnja 2001., u katedrali sv.

NAVJEŠTAJ PRED NOVE KATEHEZE - u zupama Šuhovare i Poljnik. Nadbiskup je bio na pastoralnom posetu u POLJNICI - 20. i 21. siječnja 2001., g. PASTIRSKI POHOD SUHOVARIMA I

27. siječnja 2001., u prosljedjima Stalne siječnja 2001., u Nadbiskup je predvodio komisiju REKOLEKCIJA ZA REDOVNICE - 17. ske nadbiskupije za 2000. godinu.

GODISNIK ZADARSKA NADBISKUPIJE - 15. siječnja 2001., na svekovinu sv. Stosije, izlazo je iz tiska Godisnjak Zadar-

sv. Stosije, izlazo je iz tiska Godisnjak Zadar-

SKUPICE - 15. siječnja 2001., na svekovinu

ZADARSKA NADBISKUPIJE za 2000. godinu. gospodarski izvori (vidi: Vješt).

SVETKOVINA SVETE STOSIJE - 14. siječnja 2001., učitati svekrovime sv. Stosije, zaslijene osmine za jedinstvo kričana. Sud-

PASTIRSKI POHOD VIŠOCANI - 13. i 14. siječnja 2001., u župi Višocame, Nad-

BiH o temama od zasebničkog interesa i

SASTANK BISKUPA HKR i BK BiH - 22.

SVETAK, "zato da raspršene smove Božje skupi u

ogitovanje u Lusu Kristu, koja je došla na

zasebnički život u miru.

gospodarski izvori (vidi: Vješt).

DANA ISELJENKA 2000. (31. prosinca 2000.)

SVETA STOLICA

3. Radosna vijest jest navještaj Očeve Izubavi, svjetlosti, "zato da raspršene smove Božje skupi u

Crkva, "sakrament jedinstva"

uklapa zahvaljujući stvaranju užutih uvjeta za gim drustvenim okruženjima, u kojima se čovjek može postati put prema drugome, prema drugim drustvenim okruženjima, u kojima se čovjek življava učinjava kosa su ponekad zam-

Sljican se proces održava u selilastvu, kose, pris- godbe, uspješno uklapaju u nove zasebne ladači potreskoće svostvene vremenu ptila- prihvati u sefjene, od kose se mnogi, pre- nastrojajuće kose mnoge zemlje ulazu kako bi punjene svih svoji okreivani. Znajući je- jemu jedinome čovjek može naci potpuno is- za bljeska kričane i sve ljudi dobre volje.

Sljena stvarmost čovjekova selilastva ima

1. Na pragu novoga tisućljeća čovječanstvo je obilježeno posavom slike pokreljivosti, dok

Predraga brago i setre!

VJEŠNIK

2. Crkva u velikom jubileju slavi rođenje Kris- gacki: gostu, strancu, useljeniku, izbjeglici, svakome čovjeku, napose onome koji je dru- jem svijeta, gdje će učiti kako ovoiti sre- dokuće, brojni vjermlji uputit će se na ho- tovo. Kako bi duško proizvele to milosno vrijeme, brojni vjermlji uputit će se na ho-

bile poslovne metnatičet, na što Veliki 2000-ti ju- nuznost preobrazbe struktura te na užutost jeftina je riječ o stranicima ukazuju na pak, nerazumljivevama kosa su ponekad zam- godbe, uspješno uklapaju u nove zasebne ladači potreskoće svostvene vremenu ptila- prihvati u sefjene, od kose se mnogi, pre- nastrojajuće kose mnoge zemlje ulazu kako bi punjene svih svoji okreivani. Znajući je- jemu jedinome čovjek može naci potpuno is- za bljeska kričane i sve ljudi dobre volje.

Sljena stvarmost čovjekova selilastva ima

3. Radosna vijest jest navještaj Očeve Izubavi, svjetlosti, "zato da raspršene smove Božje skupi u

uklapa zahvaljujući stvaranju užutih uvjeta za

uklapa zahvaljujući stvaranju užutih uvjeta za

VJEŠNIK

era, redovnika, redovnica i vjernika (vidi: Viješnik).

BOGOJAVLJENJE – 6. siječnja 2001., g. Nadbiskup je predvodio svečanu Euharistiju svetkovine Bogojavljenja – sv. Tri Kralja, u katedrali sv. Stošije. Nadbiskup u miru slavio je sv. Misu kod Benediktinki sv. Marije.

PASTIRSKI POHOD U ZEMUNIKU I GALOVCU – 6. i 7. siječnja 2001., g. Nadbiskup je obavio pastirski pohod župama Zemunik i Galovac.

BLAGOSLOV KAMENA TEMELJCA U GORNJEM ZEMUNIKU – 7. siječnja 2001., g. Nadbiskup je, u nazočnosti župnika don Boris Pedića i vjernika iz Donjeg i Gornjeg Zemunka te izvođača radova poduzeća "Oziris", blagoslovio gradilište i kamen temeljac nove crkve sv. Josipa radnika u Gornjem Zemniku.

PROVINCIJALKA ŠKOLSKIH SESTARA KOD NADBISKUPA – 8. siječnja 2001., g. Nadbiskup je primio s. Juditu Čovo, provincijalnu poglavarcu Školskih sestara Franjevki iz Splita. Nadbiskup je podržao planove Sestara o izgradnji novoga samostana u Zadru i prostora za predškolsku djecu.

BOŽIĆNI SUSRET NADBISKUPA I EPISKOPA FOTIJA - u utorak, 9. siječnja 2001., u Nadbiskupskom dvoru u Zadru, mons. Ivan Prendić, nadbiskup zadarski, primio je preosvećenog gospodina Fotija, pravoslavnog episkopa dalmatinskog. Na susretu su bili nazočni o. Gerasim Popović, iguman manastira sv. Arkandela u Krki, o. Petar Jovanović, paroh zadarski i prof. Livio Marijan, nadbiskupov tajnik. Izmjenili su međusobno božićne čestitke i darove, te se zadržali u razgovoru o pastoralnim zadacima i tekućim životnim problemima Katoličke i Pravoslavne Crkve na našem području.

SJEDNICA KATEHETSKOG UREDA – 9. siječnja 2001., Nadbiskup je u Salonu Nadbiskupskog doma predsjedao sjednici Katedetskog ureda Zadarske nadbiskupije. Osvrnuli se na protekli tromjesečni rad i nje-gove buduće zadatke.

SJEDNICA EKONOMSKOG VIJEĆA – 9. siječnja 2001., g. Nadbiskup je predsjedao XXXVII. sjednici Ekonomskog vijeća Zadar-ske nadbiskupije.

SVEĆENIČKA REKOLEKCIJA – 10. siječnja 2001., u sjemeništu "Zmajević", održana je mjeseca svećenička rekolekcija. U prvom djelu, u kapelici Sjemeništa, g. Nadbiskup je predvodio Jutarnju i održao homiliju. U pastoralnom djelu, govorio je dr. Josip Delić, gen. vikar Splitsko-makarske nadbiskupije i profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu, na temu: Pastoral sakramenta ženidbe.

BENEDIKTINKE IZ PAGA KOD NADBISKUPA – 11. siječnja 2001., na sastanku s predstavnicama Sestara benediktinki sv. Margarite iz Paga s Nadbiskupom, razmotreno je stanje otuđenih dobara toga samostana kojima treba definirati pravni status.

SAKRALNA STRADANJA ZADARSKE NADBISKUPIJE – 11. siječnja 2001., g. Nadbiskup je primio prof. Božu Došena, skojim je razmotrio znanstveni rad o stradanjima sakralnih objekata na području Zadarske nadbiskupije.

TRODNEVNICA UOČI SV. STOŠIJE – od 12. do 14. prosinca 2001., u katedrali sv. Stošije, mons. Slobodan Štambuk, biskup hvarsко-bračko-viški, predvodio je trodnevnicu uoči svetkovine zaštitnice Nadbiskupije i naslovnice katedrale, sv. Stošije. Mons. Štambuk je govorio o temi žene a sudjelovali su brojni vjernici.

stran njezinu majčinskom srcu. Ni prema kome nije ravnodušna i nebrižna u svojoj službi. Nitko joj nije neprijatelj, osim onoga koji to sam želi biti. Ne zove se uzalud da je katolička. Nije uzalud zadužena da u ljudskoj obitelji promiče jedinstvo, ljubav i mir" (Ecclesiam suam, 97).

Imajući na umu te riječi, II. vatikanski sabor ustvrdio je da "mesijanski narod, iako stvarno ne obuhvaća sve ljudi, i često izgleda kao malo stado, ipak je za sav ljudski rod jaka klica jedinstva, ufanja i spasenja" (Dogmatska konstitucija Lumen gentium, 9). Crkva je svjesna toga svojega poslanja. Ona znade da je je Krist želio kao znak jedinstva u srcu svijeta. u tom svjetlu ona promatra i pojavu selilaštva, koja se danas smješta u okvir globalizacije sa svojim mnogovrsnim pozitivnim i negativnim oblicima (usp. Postsinodalna apostolska pobudnica Ecclesia in America, 20-22).

Globalizacija s jedne strane ubrzava među ljudima protok kapitala te razmjenu robe i usluga, utječući neizbjježno i na seobe ljudi. Svaki veliki događaj u određenom dijelu svijeta teži za održavanjem na cijelome planetu, dok istodobno raste svijest o zajedničkoj sudbini svih naroda. Novi naraštaji, napreduju u uvjerenju da je planet već postao "globalno selo" te uspostavljaju prijateljske odnose koji nadilaze jezične i kulturne različitosti. Zajednički život za mnoge postaje svakodnevicom

Istodobno, međutim, globalizacija stvara nove lomove. U sklopu liberalizma bez odgovarajućih kočnica u svijetu se produbljuje jaz između zemalja "u usponu" i zamalja "gubitnika" Prve imaju na raspolaganju kapital i tehnologije koje im omogućuju da po volji uživaju u dobrima planeta. To su mogućnosti kojima se ne koriste uvijek u duhu solidarnosti i spremnosti na dijeljenje. Druge pak zemlje nemaju lak pristup dobrima koja su nužna za odgovarajući ljudski razvitak te im, dapače, manjkaju sredstva za život. Pritisnute dugo-

vima i iscrpljene unutarnjim podjelama, nerijetko im se dogodi da ono malo dobara protrate u ratovanju (usp. Centisimus annus, 33). Kao što sam podsjetio 1998. u Poruci za Svjetski dan mira, izazov našeg vremena jest osigurati globalizaciju u solidarnosti, globalizaciju bez zapostavljenosti (usp. br. 3).

Selilaštvo iz očaja

4. U mnogim se krajevima svijeta danas proživljavaju stanja dramatične nestabilnosti i nesigurnosti. Ne čudi stoga što se u sličnim okruženjima kod siromašnih i napuštenih ljudi otvara perspektiva bijega u potrazi za novom zemljom koja će im osigurati kruh, dostoјanstvo i mir. To je selilaštvo očajnika: muškaraca i žena, često mladih, koji nemaju drugi izbor doli napustiti vlastitu zemlju te se uputiti u nepoznato. Svakoga dana na tisuće ljudi izlaže se opasnostima, katkada dramatičnim, u pokušaju bijega od života bez budućnosti. Nažalost, stvarnost koju nalaze u novim zemljama često je izvor novih razočaranja.

Istodobno zemlje koje žive u razmijernom obilju nastoje, pod pritiskom javnoga mnijenja, pomućenog neprilikama koje pojava selilaštva sa sobom donosi, što više zatvoriti granice. Društvo je prisiljeno suočiti se s "ilegalcima", muškarcima i ženama koji su u skladu sa zakonom lišeni prava u zemlji koja ih odbija prihvatići, žrtve organiziranog kriminala ili beskrupulznih profitera.

Na pragu Velikog jubileja 2000-te godine, dok Crkva prihvata obnovljenu svijest o svojemu poslanju služenja čovjekovoj obitelji, takvo stanje i pred nju postavlja teška pitanja. Proces globalizacije može postati pogodnom prigodom ako se kulturne razlike prihvate kao prilika za susret i dijalog te ako nejednaka podjela svjetskih dobara dovede do nove svijesti o nužnoj solidarnosti koja mora sjediniti čovjekovu obitelj. Prodube li se, naprotiv, razlike, siromašni žitelji prisiljeni su na egzil iz očaja, dok bogate zemlje iznova postaju

SVEGANO ZATVARANJE JUBILEJSKE GODINE - 5. siječnja 2001., uoči svetkovine Bogosavljenska, g. Nadbiskup je preduočio SVEGANO ZATVARANJE JUBILEJSKE GODINE - 5. siječnja 2001., uoči svetkovine Bogosavljenska, g. Nadbiskup je preduočio

DVA NOVA DEKANATA - S Novom godinom 2001., prestatje postojati jedinstveni Zagreb-Zapad 10 zupna.

SJEE ČANJ, 2001.

ZAHVALNICA NA STARU GODINU - u nedjelju, 31. prosimca 2000., na Staru godinu i Nadbiskupom u mиру i Generalnim vikarom, posjednici dan stoljeća i tisuće, u katedrali Zagrebačkoj katedrali sv. Marije u Zagrebu.

BLAGDAN SV. OBITELJI - u nedjelju, 31. prosimca 2000., na blagdan sv. Obitelji, Nadbiskup je slavio Mlisu u katedrali sv. Marije, posebno nazočnosti članova Udruge obitelji s katedrala.

NADBISKUP U MIRU NA PAGU - 30. prosimca 2000., u Pagu, u obnovljenom crkvi sv. Margarete, mons. M. Oblik, nadb. u mиру, Nadbiskup je predvodio Mlisu poludjelića - 25. prosimca 2000., u katedrali sv. Božić - 25. prosimca 2000., u katedrali sv. Marije.

SASTANKAK S CLANOVIMA KAPTOLA - 28. prosimca 2000., u Nadbiskupskom domu, kaptola sv. Kapetana nekif kamonickih službi u Kaptolu.

POTOĐ DOMOVIMA - 24. prosimca 2000., izrekao je mons. Milivoj Bolobanic, generalni Nadbiskup se sastao s kamonickima Stolnoga biskupa, Nadbiskup je slobodno Badnjak, g. Sime, pridajuti osobiti pozornost našmanjemu, zapostavljenome, strancu, Zapovedniši svima, Nadbiskup je slavio Euharistiju u Domu umjetnika, neđeđiju Dosačca i uđedno Badnjak, g. na IV. neđeđiju Dosačca i uđedno Badnjak, g. Nadbiskup je predvodio Mlisu poludjelića - 25. prosimca 2000., u katedrali sv. Božić - 25. prosimca 2000., u katedrali sv. Marije.

SJEE STJEPA - 26. prosimca 2000., na blagdan sv. Svetog Stepeana - 26. prosimca 2000., na blagdan sv. Sime. Navecer, istog dana, preduočio je nadbiskup je predvodio Mlisu u katedrali sv. Božić u Zadar. Nadbiskup je predvodio Mlisu u katedrali sv. Sime. Navecer, istog dana, preduočio je Nadbiskup je predvodio Udrugu razgovornih timova. Posle obnovljenja katedrale Zagrebačke katedrale, predvodio je Nadbiskup i Nadbiskup Šibenika, g. Nadeždiju Dosačcu i uđedno Badnjak, g. Sime, Nadeždiju Dosačcu i uđedno Badnjak, g. Nadbiskup je predvodio Mlisu u katedrali sv. Božić u Zagrebu. Nadbiskup je u sklopu vodićem, genn. vikarom, g. Nadbiskup je predvodio, utemeljenja dva nova: Zagreb-Zapad i biskupu, u katedrali sv. Marije, u svim državnim svetočenicama preduočio je Nadbiskup Šibenika, g. Nadeždiju Dosačcu i u katedrali sv. Božić u Zagrebu.

IZREKAO JE MONS. MILIVOJ BOLOBANIC, GENERALNI NADBISKUP SE SASTAO S KAMONICKIMA STOLNOGA BISKUPA, NADBISKUP JE SLOBODNO BADNJAK, G. SIME, PRIDAJUTI OSOBITI POZORNOST NAMJENJENU, ZAPOSTAVLJENOME, STRANCU, ZAPOVEDNIŠI SVIMA, PRIDAJUTI OSOBITI POZORNOST NAMJENJENU, NEĐEĐIJU DOSAČCA I UDŽEDNO BADNJAK, G. NA IV. NEĐEĐIJU DOSAČCA I UDŽEDNO BADNJAK, G. NADBISKUP JE PREDVODIO MLISU POLUDJELIĆU, NEĐEĐIĆU Dosačca i uđedno Badnjak, g. Nadbiskup je predvodio Mlisu u katedrali sv. Božić - 25. prosimca 2000., u katedrali sv. Božić - 25. prosimca 2000., u katedrali sv. Marije.

PREĐEŠIM SRCE - KAKO JUJBAV BOŽJA OSTAJE U NJEMU? (I IV. 3, 17).

DAJE SLAVLJENJU JUBLIJEJA POSVE KONKRETNO IM SE PREDSTAVLJA? „TKO IMA DOBRA VOGA PREDMETI KRISTI, AKO ZATVARAŠU VRLA STRANCU KOJI TUALIM I HUTIM. TA KAKO CE KRISTENICI MOĆI RASTI, OVAS POZIV NA GOSTOPRIMSTVO OSTAJE AKO-JEVIJEKOVU POKRETIJVOSTI, KOJA JE SAVAGEDE U PO-
U OVOJ JUBLIJAMOJ GODINI, S OBZROM NA

CRKVA SLUŠA KRJK PATEJE OMNIA KOGI SU ISKORIJEN-JASJENIJI VATI JUBLIKI PVIDEST.

SLAVLJITI JUBLIJE, PROMICNUĆI JEDINSTVO JUBLIKE
OBLIJEZILI STOLJEĆE KOGE UPRAVO ZAVRŠAVA:

6. SLAVECI VELIKI JUBLIE 2000-TE GODINE,

SLAVLJETI JUBLIJE, PROMICNUĆI JEDINSTVO JUBLIKE
OBLIJEZILI STOLJEĆE KOGE UPRAVO ZAVRŠAVA:

7. SLAVICE KOGA BI SE USEJEMIK PREDNOSTO
KAO BRAT, A CIJELO GOVJEĆANSTVO TROJILO JEĐNU

SLAVLJENJU KOGA BI SE USEJEMIK PREDNOSTO
JUBLIJE KAKO BI SE POSTVADO DOSTOJANSTVO

SLAVLJETI TE OBJAVE CRKVA, MJEŠAKA I OGTELJICA,
JE BOG DOSAO ZATRAZITI GOSTOPRIMSTVO OD JUDI-

VAH RAZLICITE KULTURE OD KOGI SE SASTOJI. U ISUS
JE BJEŽINU OBLJEKI KOGA JE OBILJEŽE Razlučeno vredno-

SVAKE OSOBE, KAKO BI SE POSTVADO DOSTOJANSTVO
SLAVLJETI TE OBJAVE CRKVA, MJEŠAKA I OGTELJICA,
JE BOG DOSAO ZATRAZITI GOSTOPRIMSTVO OD JUDI-

DAJU OMALJENO SLODOUZI DANU
JUBLIJE KAKO BI SE POSTVADO DOSTOJANSTVO
SLAVLJETI TE OBJAVE CRKVA, MJEŠAKA I OGTELJICA,
JE BOG DOSAO ZATRAZITI GOSTOPRIMSTVO OD JUDI-

BISKUPSKO REĐENJE U RIJECI – 15. i 16. prosinca 2000., o. Nadbiskup je, u pratinji don Srećka Petrova, ekonoma, boravio u Rijeci povodom biskupskog ređenja mons. Ivana Devčića, novoga riječkoga nadbiskupa i metropolite. Nadbiskup je bio nazočan akademiji uoči ređenja te koncelebrirao na Misi ređenja s gotovo cijelim hrvatskim episkopatom i nekim biskupima iz Slovenije, Austrije i Italije. Na svečanom objedu pozdravio je nadbiskupa Devčića u ime HBK.

MJESEČNA REKOLEKCIJA MILOSRDNICA – 17. prosinca 2000., na mjesечноj rekolekciji u samostanu Milosrdnica sv. Vinka Paulskoga u Zadru, mons. Marijan Oblak, nadb. u miru, održao je sestrama predavanje: *Louise Marillac – kad mlada udovica izmisli Dobre sestre.*

SJEDNICA STALNOGA VIJEĆA HBK - 18. prosinca 2000., u Nadbiskupskom domu, u Zagrebu, Nadbiskup je sudjelovao je u radu Stalnoga Vijeća Hrvatske biskupske konferencije.

SUSRET S RAVNATELJICOM ZNANSTVENE KNJIŽNICE – 19. prosinca 2000., g. Nadbiskup je primio prof. Milenu Bukvić, ravnateljicu Znanstvene knjižnice u Zadru. Ravnateljica ga je obavijestila o načinu rada te ustanove i mogućnostima suradnje Nadbiskupije sa Znanstvenom knjižnicom.

PREDBOŽIĆNA PRIREDBA U SJEMENIŠTU – 19. prosinca 2000., Nadbiskup je bio nazočan na predbožićnoj priredbi u Nadbiskupskom sjemeništu "Zmajević" te čestitao Božić odgojiteljima i sjemeništarcima. Recital je nadahnut O-antifonama iz Časoslova što ih je priredio u posebnoj knjižici o. dr. Bernardin Škunca.

MISA ZA DJELATNIKE U KURIJI – 20. prosinca 2000. U Nadbiskupskoj kapeli predvodio je predbožićnu koncelebriranu Euharistiju sa svećenicima u Kuriji. Bili su nazočni i

drugi djelatnici u središnjim ustanovama u Nadbiskupiji. Sve ih je zadržao na doručku.

BOŽIĆNI KONCERT U SV. FRANE – 20. prosinca 2000., Nadbiskup je, zajedno s Nadbiskupom u miru, Generalnim vikarom i Tajnikom, prisustvovao božićnom koncertu u crkvi samostana sv. Frane, u Zadru. Koncert su izvodili: Djevojački zbor Glazbene škole "Blagoja Berse", Katedralni zbor sv. Stošije, Zadarski madrigalisti, Komorni orkestar iz Zadra, klapa "Intrade", jenda srednjoškolska klapa te HPGD "Zoranić" iz Zadra. Na kraju koncerta Nadbiskup se svima zahvalio i čestitao Božić.

ČESTITKA ZA BOŽIĆ U MEDIJIMA – 21. prosinca 2000., o. Nadbiskup je čestitao Božić vjernicima i građanima preko novina, radija, Gradske televizije i HRT-a Zadar.

BOŽIĆNO PRIMANJE ZA UGLEDNIKE IZ JAVNOG ŽIVOTA - 22. prosinca 2000., u Nadbiskupskom domu, G. Nadbiskup je priredio primanje za županijske, gradske i vojne vlasti, te zastupnike u Hrvatskom državnom saboru iz Zadarske regije. Tom prilikom izmjenje su čestitke.

POLUGODIŠNJA SJEDNICA PROFESORSKOG VIJEĆA – 22. prosinca 2000., g. Nadbiskup je prisustvovao polugodišnjoj sjednici profesorskog vijeća Nadbiskupske klasične gimnazije.

ZORNICA U BENKOVCU – 23. prosinca 2000., o. Nadbiskup je pohodio je župu Benkovac i predvodio Misu zornicu u župnoj crkvi Rođenja Marijina.

ČESTITANJE BOŽIĆA NADBISKUPU – 23. prosinca 2000., u Nadbiskupskom domu u Zadru, u podne, gradski kler, redovnici i redovnice te predstavnici laikata, sjemeništara i bogoslova te djelatnici Nadbiskupijskog ustanova čestitali su Nadbiskupu Božić. U ime nazočnih pozdravni govor i čestitku

značenje koje za vjernike postaje pozivom na promjenu mentaliteta i života, prema zapovijedi Kristovoj: "Obratite se i vjerujte evan?elju!" (Mk, 1,15).

U to je obraćenje svakako uključeno, sa svim najvišim motivima i najjasnijom zahtjevnošću, djelotvorno poštivanje prava selilaca: "U odnosu prema njima neminovno je znati nadići stav uskog nacionalizma, stvoriti položaj u kojem će biti priznavano pravo na iseljenje, koji će pogodovati njihovo integraciju... Dužnost je sviju - a osobito kršćana - živo poraditi na uspostavi sveopćeg bratstva kao neminovnog temelja isinskoj pravdi i uvjeta trajna mira (Octogesima adveniens, 17)

Raditi za jedinstvo čovjekove obitelji znači zauzeti se za odbacivanje svake vrste diskriminacije koja se zasniva na rasi, kulturi, religiji, kao nečega što se protivi Božjemu planu. To znači svjedočiti bratski život koji se temelji na Evanđelju koji poštuje kulturne različitosti te je otvoren iskrenom dijalogu u

Poruka pape Ivana Pavla II. za SVJETSKI DAN MIRA 1. siječnja 2001.

DIJALOG MEĐU KULTURAMA ZA CIVILIZACIJU LJUBAVI I MIRA

1.

Na početku novog tisućljeća ponovno oživljuje nuda da će odnose među ljudima sve više nadahnjivati ideal uistinu sveopćeg bratstva. Sve dok taj ideal ne bude zajednički svim ljudima neće biti moguće osigurati trajni mir. Mnogi znakovi pokazuju da je to uvjerenje sve dublje ukorijenjeno u svijesti ljudi. Vrijednost bratstva proglašavaju velike "povelje" o ljudskim pravima; u temelju je velikih međunarodnih institucija, posebno Organizacije ujedinjenih naroda; i, na kraju, zahtijevaju, kao nikada do sada, proces globalizacije koji

povjerenju; u sebi sadrži promicanje prava svake osobe da u miru živi u svojoj zemlji kao i pozornu budnost kako bi se u svakoj državi zakonodavstvo oko useljeništva zasnivalo na priznavanju temeljnih prava ljudske osobe.

Djevica Marija, koja se dala na put kako bi što prije došla do svoje rođake Elizabete te je, primivši gostoprivstvo, u radosti zadrhtala u Bogu, svome Spasitelju (usp. Lk, 1,39-47), neka podrži sve one koji će se u ovoj jubilarnoj godini otvorena srca zaputiti drugima i neka im pomogne da u njima susretu braću, dječu istoga Oca (usp. Mt 23,9).

Svima od srca upućujem apostolski blagoslov.

U Vatikanu, 21. studenoga 1999.

Ivan Pavao II.

gospodarstva, uljudbe i društva sve brže povezuje u jedno. Sljedbenici pak različitih religija sve su više svjesni činjenice da odnos s jednim Bogom, zajedničkim Ocem svih ljudi, vodi pospješivanju osjećaja uzajamnog bratstva i bratskom suživotu. U Božjoj objavi u Kristu to je načelo izraženo na krajnje radikalnan način: "Tko ne ljubi, ne upozna Boga jer Bog je ljubav" (1 Iv 4,8).

2.

No, istodobno se ne može sakriti da te nade

K R O N I K A

PROSINAC, 2000.

DUHOVNA OBNOVA U KATEDRALI – od 27. studenoga do 1. prosinca 2000., u katedrali sv. Stošije, održana je duhovna obnova za grad Zadar. Predvodili su mon. Milivoj Boločanić, gen. vikar, don Nedjeljko Zubović, kancelar, i don Emil Bilaver, župnik Obrovca i Medviđe. Prigodom Pokorničkog slavlja ispo-vijedalo je petnaest svećenika punih pet sati. Obnovi je prisustvovao veliki broj vjernika.

PASTIRSKI POHOD NA PAGU - 2. i 3. prosinca 2000., o. Nadbiskup je obavio pastirski pohod župama Povljana, Vlašići i Dinijska na ootku Pagu, imao susrete s vjeronučiteljima i članovima Župnih pastoralnih i ekonomskih vijeća tih župa te slavio nedjeljno euharistisjko slavlje s narodom

BLAGOSLOV KAMENA TEMELJCA U KISTANJAMA – 3. prosinca 2000., u Kistanjama, u crkvi Gospe od Zdravlja, mons. Marijan Oblak, nadbiskup u miru, predvodio je koncelebriranu svetu Misu i potom blagoslovio gradilište i kamen temeljac nove župne crkve sv. Nikole, biskupa.

ZBOR SAVJETNIKA – 4. prosinca 2000., u Nadbiskupskom domu, o. Nadbiskup je predsedao XXIV. sjednici Zbora savjetnika Zadarske nadbiskupije.

ORGANIZACIJA BOŽIĆNOG KONCERTA – 4. prosinca 2000., poslije podne. o. Nadbiskup se susreo s članovima Odbora za organizaciju koncerta *Tisuću glasova za Božić* koji se tradicionalno održava u Košarkaškoj dvorani "Jazine" u Zadru.

REKOLEKCIJA SVEĆENIKA I REDOVNICA – 6. prosinca 2000., u Nadbiskupskom sjemeništu "Zmajević", održan je duhovni dio Svećeničke mjesečne rekolekcije za

svećenike. Pokorničko bogoslužje predvodio je don Andelko Buljat, župnik Bibinja. Duhovni dio rekolekcije za redovnice u Zadarskoj nsabdiskupiji održan je u samostanskoj crkvi Benediktinki sv. Marije. Pokorničko slavlje je predvodio o. Josip Vrdoljak, TOR, župnik župe sv. Ivana.

ZNANSTVENI KOLOKVIJ O BIBLIJI I IZLOŽBA *BIBLIA NA VIŠE OD 100 JEZIKA* - U drugom dijelu rekolekcije, zajedničke za svećenike i redovnice, održan je u Hrvatskoj kazališnoj kući znansvetni kolokvij o Bibliji, na koje su govorili dr. Adalbert Rebić, dr. Marinko Vidović i don Mario Sikirić. Pjevalo je Katedralni zbor sv. Stošije. Nakon znanstvenog kolokvija, u prizemlju Stalne izložbe crkvene umjetnosti u Zadru, mons. Marijan Oblak, nadbiskup zadarski u miru, otvorio je izložbu *Biblja u više od 100 jezika*. Izložba je otvorena u sklopu slavlja Velikog jubileja u Zadarskoj nadbiskupiji a jedinstvena je po različitim izdanjima Svetoga pisma na više od stotinu jezika (vidi: Vjesti).

BLAGDAN SV. NIKOLE – 6. prosinca 2000., na blagdan sv. Nikole, biskupa, zaštitnika putnika i pomoraca, u katedrali sv. Stošije slavljenja je svećana sveta Misa koju je predvodio mons. M. Bolobanić, gen. vikar. Sudjelovali su brojni pomorci s obiteljima, osoblje pomorskih ustanova i agencija, članovi posada brodova, ribari, profesori i učenici Pomorske škole u Zadru i drugi vjernici.

UMRO DON JOSIP RADIŠIĆ – 5. prosinca 2000., u zadarskoj Općoj bolnici, od srčanog udara, preminuo je don Josip (Jozo) Radišić, župnik Ugljana. Pokopan je 7. prosinca 2000., u rodnom mjestu Grljevići, kraj Gruda, u Hercegovini. Sprovodne obrede i Misu zadušnicu

turi. Svaka je osoba označena kulturom koju udiše u obitelji kao i u društvenim skupinama s kojima ulazi u odnos putem odgoja i najrazličitijih utjecaja okoline te putem samoga temeljnog odnosa prema području na kojem živi. U svemu tome ne postoji nikakav determinizam već trajna dijalektika snage uvjetovanosti pojedinca i dinamičnosti njegove slobode.

Čovjekov razvoj i kulturna pripadnost

6.

Prihvatanje vlastite kulture kao strukturalne sastojnice osobnosti, osobito u početnoj životnoj dobi, opće je ljudsko iskustvo čija se važnost može teško precijeniti. Bez te ukorijenjenosti u određeno "tlo" sama bi osoba već u svojoj najranijoj dobi bila izložena proturječnim pobudama koje bi naškodile njezinu mirnom i uravnoteženom razvoju. Upravo na temelju toga osnovnog odnosa prema vlastitim "korijenima" – na obiteljskoj, ali jednak i na teritorijalnoj, društvenoj i kulturnoj razini – u osobama se razvija osjećaj za "domovinu", a kultura teži, na većem ili manjem stupnju, poprimiti "nacionalno" obilježje. Sam je Sin Božji, postavši čovjekom, zajedno s ljudskom obitelji dobio i "domovinu". On je zauvijek Isus iz Nazareta, Nazarećanin (usp. Mk 10,47; Lk 18,37; Iv 1,45; 19,19). To je prirodni proces u kojem sociološke i psihološke odrednice djeluju uzajamno, s učincima koji su u redovitim okolnostima pozitivni i izgrađujući. Domoljublje je zato vrijednost koju treba njegovati ali bez duhovne skučenosti, već tako da se ljubi čitavo čovječanstvo (3) i nastoji izbjegavati zastranjivanja koja se javljaju kada se osjećaj pripadnosti preobražava u uzvisivanje samoga sebe i odbacivanje različosti te oblike nacionalizma, rasizma i ksenofobije.

7.

Zato je važno s jedne strane znati cijeniti vrijednosti vlastite kulture, a s druge strane prepoznati da svaka kultura, kao tipično ljud-

ska i povjesno uvjetovana stvarnost, nužno ima svoja ograničenja. Da bi se spriječilo da se osjećaj pripadnosti određenoj kulturi preobrazi u izoliranost, djelotvorno je sredstvo posvećivanje upoznavanju ostalih kultura s ozbiljnošću i bez negativnih predrasuda. Osim toga, pri strogoj i pozornoj analizi, kulture ispod svojih vanjskih očitovanja vrlo često pokazuju važne zajedničke sastojnice. To je vidljivo i u povjesnom slijedu kultura i civilizacija. Crkva, gledajući u Krista, koji je objavio čovjeka njemu samome (4), i crpeći iz iskustva svoje dvotisućljetne povijesti, uvjerena je "da se na dnu svih promjena nalazi mnogo toga što je nepromjenljivo" (5). Taj se kontinuitet temelji na bitnim i sveopćim značajkama Božjeg nauma prema čovječanstvu.

Kulturalne različitosti treba stoga shvatiti unutar širokog obzora jedinstva ljudskog roda, prvotne povijesne i ontološke činjenice, u čijem je svjetlu moguće dokučiti duboko značenje samih različitosti. Doista, tek sveobuhvatna vizija kako odrednica jedinstva tako i različitosti omogućuje razumjeti i objasniti puninu istine o svakoj ljudskoj kulturi (6).

Različitost kultura i uzajamno poštivanje

8.

Kulturalne različitosti su u prošlosti bile izvor nerazumijevanja među narodima i uzrok sukoba i ratova. I danas, nažalost, u različitim dijelovima svijeta sa sve većom zebnjom pratimo agresivne odnose jednih kultura spram drugih. Ta pojava, dugoročno gledano, može prerasti u opasne napetosti i sukobe i dodatno otežati prilike onim etničkim i kulturnim manjinama koje žive u sredini u kojoj prevladava kulturno različita većina sklona neprijateljskim i rasističkim razmišljanjima i vladanjima.

Zato je potrebno da svaki čovjek dobre volje propitkuje temeljne etičke smjernice kojima je označeno kulturno iskustvo određene zajednice. Naime, kulture, kao i čovjek koji ih čini,

Crkva Svih svetih potječe iz 1454. Imala dva oltara. Jedan je posvećen Svima svetima, a drugi sv. Roku.

Crkva svete braće mučenika Kuzme i Damjana romaničkog je stila. Smještena je na obali prema otoku Ižu. Potječe iz 1512. god. Malenih je dimenzija (4,80 x 2,10 m) s polukružnom apsidom i valjkastim svodom. Pokrivena je pločama i pred stotinu godina dograđen joj je veći crkveni prostor.

Franjevačka samostanska crkva sv. Jeronima nalazi se na rtu koji sa sjeverozapadne strane zatvara mjesnu uvalu. Na njezinu je mjestu 1296. postojao gostinjac i crkva sv. Petra. Samostan i crkva osnovani su i podignuti 1430. god. sredstvima zadarskog plemića Šimuna Benje. Glavni oltar je podignut 1714. god. i posvećen *Divi Hieronimi* – velikom svetom Jeronimu, zaštitniku zadarske franjevačke provincije. To ističe veliki natpis (iza glavnog oltara) riječima: *Anno Salutis MCCCCXLVII...bi crkva posvećena UCLEANI.*

U samostanskom je dvorištu epitaf vrijednom senjsko-modruškom biskupu Šimunu Kožičić Benji, Zadraninu, koji je umro 1536. Natpis je postavio zadarski kanonik Donat, brat nadbiskupov. Iz toga samostana potječe vrijedno kasnogotičko slikarsko djelo „Ugljanski poliptih“ iz 15. st. koji se pripisuje splitskom majstoru Dujmu Vučkoviću. Danas se čuva u riznici zadarskog samostana sv. Frane. U samostanu i župi žive i djeluju od 2. svj. rata časne sestre Kćeri Milosrđa.

Glagoljica

Matice kao i druge župne knjige, vodile su se u dugoj povijesti župe redovito glagoljicom. Iz vremena od 1601. do 1838. sačuvano se 15 glagoljskih kodeksa: matica krštenih, vjenčanih i umrlih, Knjiga godova ž. Ugljana, Glag. godar, Libar od duš, Madrikula skule sv. Roka... U crkvi se čuva više primjeraka glag. tiskanih

misala i brevijara. Župa je Ugljan iznjedrila 155 svećenika glagoljaša. Akademik Branko Fučić navodi natpis kurzivne glagoljice na nadvratniku kuće Mirka Milin – 1785.

Broj stanovništva

Prema mletačkom popisu pučanstva Ugljan je 1527. god. imao 457 žitelja. Približan broj – 453 – donosi i Epytome Synodorum iz 1568. godine. Početkom 17. st. Priulijeva vizitacija iz 1603. donosi 400 svih stanovnika, a popis zadarskoga gradskog kneza Oktavijana Moce-niga iz 1608. god. bilježi da je južni Ugljan imao 169, a zapadni 282, ukupno 451 stanovnika. Glagoljski „Liber od duš“ župe Ugljan (1660-1769) bilježi da je Ugljan imao 1660. god. 414 duša, 1694. god. 463, a 1713. god. 617. osoba. Kioničar C. F. Bianchi donosi 665 osoba u god. 1754. a biskup Karaman 674 osoba. Prema crkv. podacima Ugljan je 1854. imao 758 stanovnika, 1890. god. 1077. stanovnika. 1905. godine 1493. a 9128. god. 1701. u 191 obitelji 1701 stanovnika. Godine 1986. oko 1500 a danas oko 1070 žitelja.

Ugljanska zvona

Na pročelju ugljanske župne crkve diže se skladan zvonik koji podignut između 2 rata za župnikovanja don Amosa Rube Filipija. Na njemu su 2 zvona. Za vrijeme 2. svj. rata nemački okupatori su jedno zvono bili sprengovali.

Veće je zvono promjera 49 cm i veoma jednostavno. Nema godine lijevanja ni imena ljevaonice, bez ikakvog je natpisa i uobičajenih ornamenata. Ima samo na donjem rubu jednostavan križ, visok 10 cm.

Manje zvono je preneseno iz franjevačke samostanske crkve na moru. Oko čitavoga zvona ima pri vrhu velikim slovima natpis: LJEVAONICA ZVONA JAKOVA CUKROVA SPLJET 1886. Ispod natpisa ugraviran je ukršni vijenac ruža. Likovi: Bl.

koji su u manjoj ili većoj mjeri raskinuli s modelima iz prošlosti. Točna i svježa informacija, bar načelno, dostupna je svakome, u bilo kojem dijelu svijeta da se nalazio.

Slobodni opticaj slika i riječi na globalnoj razini mijenja ne samo političke i gospodarske odnose među narodima nego čak i samo shvaćanje svijeta. Ta pojava pruža do sada nezamislive mogućnosti no ima i određene negativne i opasne vidike. Činjenica da uski krug zemalja uživaju monopol nad „kulturnim“ industrijama i distribuira svoje proizvode sve većem broju ljudi u svakom kutku svijeta, može predstavljati snažni čimbenik uništenja kulturnih različitosti. Ti proizvodi sa sobom donose i sustav vrijednosti i zato mogu dovesti do otuđenja i gubljenja kulturnog identiteta kod onih koji ih primaju.

Izazov selilaštva

12.

Način i kultura dijaloga osobito su važni u odnosu na složeni problem selilaštva, koje predstavlja važnu društvenu pojavu našega doba. Kretanje velikog broja ljudi s jednoga dijela planeta na drugi često za one koji su u njega uključeni predstavlja dramatičnu ljudsku odiseju i sa sobom donosi miješanje različitih tradicija i običaja sa znatnim posljedicama kako na zemlje iz kojih ljudi odlaze tako i na one u kojima se naseljavaju. Način na koji zemlje prihvataju selioce i sposobnost selilaca da se prilagode novoj sredini također predstavljaju pokazatelje kvalitete dijaloga među različitim kulturama.

Što se tiče problematike kulturne integracije, o kojoj se danas mnogo govori, nije lako do u pojedinosti razraditi strukture i propise koji će, na uravnotežen i pravičan način, jamčiti prava i obveze kako onih koji selioce primaju tako i samih selilaca. Povijesno gledano, do migracija je dolazilo na najrazličitije načine i s različitim posljedicama. Mnoge su se civilizacije razvile i obogatile upravo zahvaljujući migracijama. U drugim slučajevima, mjesno pučanstvo i doseljenici nastavili

su živjeti kulturno odvojeni no pokazali su sposobnost suživota, poštujući jedni druge i prihvatajući odnosno tolerirajući različite običaje. Nažalost postoje prilike u kojima se poteškoće susreta različitih kultura nikada nisu riješile te su napetosti postale uzrok povremenih sukoba.

13.

Za rješenje tako složenog pitanja ne postoje „čarobne“ riječi, no ipak je nužno prepoznati neka temeljna etička načela koja će poslužiti kao uporište. Prije svega je nužno podsjetiti načelo prema kojem se sa seliocima treba ophoditi s poštivanjem koje se duguje dostojanstvu svake ljudske osobe. Tom se načelu mora prikloniti i dužna skrb za opće dobro kad je riječ o kontroli priliva selilaca. Izazov se dakle sastoji u povezivanju nužnosti prihvatanja svakoga ljudskog bića, osobito ako je u potrebi, s vrednovanjem neophodnih uvjeta za dostojanstven i miran suživot mjesnog pučanstva i pridošlica. Kulturni običaji koje selioци nose sa sobom morali bi se poštivati i prihvati osim ako nisu u suprotnosti sa sveopćim etičkim vrijednostima, upisanim u prirodni zakon, i temeljnim ljudskim pravima.

Poštivanje kultura i „kulturnog profila“ teritorija

14.

Mnogo je teže odrediti do kojeg stupnja treba priznati pravnu valjanost posebnih kulturnih izraza koji se ne uklapaju tako lako u običaje većine građana. Rješenje toga pitanja, u ozračju istinske otvorenosti, vezano je uz stvarno vrednovanje zajedničkog dobra u određenom povijesnom trenutku i u danim teritorijalnim i društvenim prilikama. Mnogo ovisi o tomu u kojoj mjeri ljudi određene kulture, ne podježući ravnodušnosti spram vrijednosti, znaju povezati važnost identiteta sa spremnošću za dijalog. S druge strane, kao što sam već ranije spomenuo, ne smije se podcijeniti važnost

stva. Odbacujuci ideolojske predraude i se-
jizvorinje i nascratiće zanagajke ovječan-

u naravi osobe. Te vrijednosti državaju na-

nike svim kulturnama, jer imaju vole uprile-
svijest da postaje vrijednosti koje su zad-
za izgradnju civilizacije Izbaviv, počiva na
Djalog medu kulturnama, povlaštenu sredstvo

16.

Pripreznavanje zajedničkih vrijednosti

u dušu" (8).

Istina se ne nameće drukčije nego sagom
čini uz poslovne slobode i savjeti osoba.
Predlaže vrijednosti u koje veruje, sve dok to
rama ne može se nekoga sprijedeti da drugome
mrtva u srčima ljudi. U djalogu medu kultu-
nima straha da će nestati. Istodobno ujedane je
nikevrenim dješlima.

U tome pogledu uživo je također istaknuti da
je sve veća međuvjersnost mogućila ras-
jeljiti brojne nejednakosti, poput jaza iz-
među bogatih i siromašnih zemalja; državene

17. st. navode nejegove brojne nazive: Lima,

mište 1325. godine. Dokumenti iz 14. st. do

Pod danasnjim nazivom otku se prvi put spo-

objekte (vila rustica), gospodarske zgrade...

Zbog svega toga u sredstvu izvorne kulturne
solidarnosti jest promicanje pravde. Nije riječ
tavljivo propadanja.

A. R. Filipi – nego kako se nadeži u
masnje zemlje stigle do stupnja nezau-

timu primjili takve razmjere da su nasebro-
nakosti i neravnoteže na ordenevinu su mjes-

jem prirodnih resursa. Te državene nejed-
okoljsa prouzročenih neđavorim korišten-
ni užina sredstva za život; degradacije ljudi i

povijedeni u svome dosjedanstvu jer nemaju
medu onih koji žive u izobilju i onih koji su

neravnoteže, prisutne u svakome državu, iz-
među bogatih i siromašnih zemalja; državene

vijetli brojne nejednakosti, poput jaza iz-
među bogatih i siromašnih zemalja; državene

16. st. navode nejegove brojne nazive: Lima,

mište 1325. godine. Dokumenti iz 14. st. do

Pod danasnjim nazivom otku se prvi put spo-

objekte (vila rustica), gospodarske zgrade...

Djelatna, sve dok je nekaka kultura doista živa

nikevrenim dješlima.

Istina koja bi se čuvala u muzejsima ili umjet-

nadahnjuće narođili područje, postupići tek

kada bi neka kultura izgubila sposobnost da

bi također neizbegnuo stremile promjenama

basitina koja bi se čuvala u muzejsima ili umjet-

noski mjerama, budući da bi se one pokazale

potruge ne može zadovoljiti isključivo zak-

nosu na „kulturnu fizionomiju“ nekog

15. Octo da se taj zahjeve za „ravnotežom“ u od-

Vrijednost solidarnosti

U odnosu na rastuće nejednakosti u svijetu,

prva vrijednost koju treba sve snazije pos-

obiti do ostalih posrednih državnih

sobne odnose. Trenutno stanje planete

maju drugoga izbora nego uspostaviti medu-

i državne zaseđnice. Države sa svoje strane ne-

skupina, sve do gradansko državu u cijelosti

do obitelji do ostalih posrednih državnih

običaju uspostavljaju u sve širim kružovima -

bi također neizbegnuo stremile promjenama

ne je ujednačiti u svijetu,

idejničet ne rada.

nost koje su neraskidivo vezane uz povijest i

one temeljne basitne jezika, tradicije i vrijed-

nosti, omogućila razinu opstojnosti i razvoj

prava, omogućila razinu opstojnosti prema

Ta bi ravnoteža, također u otvorenost ujeho razvoj.

rom koja je prethodno ozaglila nešto razvoj.

stavljalo jasmeće ordene „kulturne ravn-

toteže“ na svakom području, u skladu s kultu-

noteže“ na svakom području, u skladu s kultu-

noj dobi, onih koji joj predaju ono

svijest o tim vrijednostima, da bi nastalo ono

bijele interese uživo je nejegovali u dušama

koju ima karakteristicka kultura za urav-

Pisac zaslužuje najveće priznanje i našu zahvalnost na golemu trudu i stručnom, vrijednom poslu za koji je upotrijebio pet godina da bi ga priveo kraju i predao javnosti. On je uvjeren da ni biskupijski ni redovnički

svećenici nisu počinili kaznena djela. "Knjiga ne želi širiti mržnju niti tražiti osvetu - upozorava pisac - nego želi upoznati javnost o nepravednim postupcima i osudama."

Rozario Šutrin

Župna crkva, Ugljan

Crkva sv. Kuzme i Damjana, Ugljan

samo o tome da se onomu koji je u potrebi dadne suvišak, već da se pomogne "čitavim narodima da uđu u krug ekonomskog i ljudskog razvijanja iz kojega su sada isključeni ili su u njemu otjerani na rub. To će biti moguće ne samo posegnuvši za viškovima što ih naš svijet proizvodi u izobilju nego, u prvom redu, mijenjajući stilove života, modele proizvodnje i potrošnje, ustaljene strukture moći koje danas vladaju društvom" (9).

Vrijednost mira

18.

Kultura solidarnosti tjesno je povezana uz vrijednost mira, prvotnog cilja svakoga društva i nacionalnoga i međunarodnog suživota. Na putu boljeg razumijevanja među narodima preostaju još brojni izazovi s kojima se svijet mora suočiti: ti izazovi sve stavljuju pred neodgodive odluke. Zabrinjavajući rast naoružanja, zajedno sa zaustavljenim napretkom u dogovorima o neširenju nuklearnog oružja, vode pogibelji da dođe porasta i širenja kulture natjecateljstva i sukobljavanja, u koju nisu uključene samo države već i neinstitucionalna tijela, poput paravojnih skupina i terorističkih organizacija.

Svijet se još uvijek suočava s posljedicama prošlih i sadašnjih ratova kao i tragedijama koje su prouzročile mine i strašna kemija i biološka oružja. Što tek reći o stalnoj opasnosti od izbijanja sukoba među narodima, građanskim ratovima u nekim državama i raširenom nasilju pred kojima su međunarodne organizacije i vlade država gotovo nemoćne? Pred tim prijetnjama svatko mora osjetiti moralnu obvezu poduzeti konkretne i pravodobne korake u promicanju mira i razumijevanja među narodima.

Vrijednost života

19.

Izvorni dijalog među kulturama, uz osjećaje uzajamnog poštivanja, mora njegovati i živi osjećaj za samu vrijednost života. Ljudski se

život ne smije promatrati kao predmet kojim se smije raspolagati prema vlastitom nahodjenju već kao najsvetija i nepovrediva stvarnost. Ne može biti mira sve dok to temeljno dobro nije zaštićeno. Ne može se istodobno prizivati mir i prezirati život. Naše doba poznaje svjetle primjere velikodušnosti i posvećivanja u službi života ali također žalosne prizore stotina milijuna žena okrutno i ravnodušno predanih bolnoj i brutalnoj sudbinii. Riječ je o tragičnoj spirali smrti koja uključuje ubojstva, samoubojstva, pobačaje, eutanazije kao i sakraćenja, tjelesne i psihičke torture, oblike nepravedne prisile, samovoljna utamničenja, nepotrebno pribjegavanje smrtnoj kazni, progonstva, ropstvo, prostituciju, trgovinu ženama i djecom. Tom popisu treba pridodati neodgovorne prakse genetskog inženjeringu, poput kloniranja i korištenja ljudskih zametaka za istraživanje, koje se žele opravdati neutemeljenim pozivanjem na pravo slobode, kulturni napredak i promicanje ljudskog razvoja. Kada su tim okrutnostima izloženi najslabiji i nezaštićeni članovi društva, tada je i sama ideja ljudske obitelji, koja se temelji na vrijednostima osobe, povjerenja i uzajamnog poštivanja i pomoći, opasno povrijeđena. Civilizacija koja se temelji na ljubavi i miru mora se suprotstaviti tim eksperimentima nedostojnjim čovjeka.

Vrijednost odgoja

20.

Da bi se izgradila civilizacija ljubavi, dijalog među kulturama mora nastojati prevladati svaku etnocentričnu samodostatnost i omogućiti da pozornost prema vlastitom identitetu bude vezana uz razumijevanje drugoga i poštivanje različitosti. U tome je pogledu temeljan odgovorni odgoj. Odgoj mora pojedincima prenositi svijest o vlastitim korijenima i pružiti uporišta koja im omogućuju definirati vlastito mjesto u svijetu. Istodobno mora nastojati poučavati u poštivanju ostalih kultura. Treba dići pogled iznad vlastitog iskustva i

svakodnevenog života i svake kulture i, stoga, prastanje mogu postati uobičajena praksa punja nas požadnjem da pomirene je dještvo medju ljudima. Pogled na Raspetog je prepreke koje one mogu ukloniti mnoge jameći da je doista moguće ukloniti običaje i vjećnove blaznenstvu. Kristov nam primer je Evandjele prastanja i prima običaje o strane, čuvati te riječi imirućega Okupitelja, 23,34). Razbojnički raspet s njegove desne „Oče, oprosti mi, ne znašu što čine“ (Lk 2,10) prije no što će mirijeti Isus je rekao: Vjerujkove oči promatruj slike Raspeta, naprotiv, to je jedini put koji vodi mriju.

utopijiskim i naivinim. Kršćansko ga ledišta, koga tobožnje realizma, smatraju taj put sam energiji, izvotnosti i ljubavi prema Kristu bilo radsono, iskreno i obečavajuće. U vlasoj maladeži u Rimu, Vase je uselovanje u njemu smu imali u tijeku nedavnoga Svjetskog dana sećanje na surete držive i puno nadje kose izgradnji civilizacije ljubavi. U svu čuvanu budućnost čovječanstva i zivo kamenje za posljedica dještva, skroba, nasilja i tragedijskih nasiljeda ratova, sukoba, nasilja i nazime često težak jer ga opterećuje breme pitanja džihadoga medju kulturama. Džihad je iskuštvo zahijevnog poziva na pomirenje. Taj je poslužio takoder u sklopu sloznog je Isusova rođenja, Crkva je doživjela sanzo 21.

Poziv mladeži

19,23-25).

mosih ruku Arsijsa i baština moja Izrael.” Iz slovjen, reci će, moj narod egipatski, djeđo Voskama blagoslovit će ga: „Nek je blago-blagoslovjen usred zemlje, zahve nad vlastot razumijevanja i postivaljska kultura i vjerskoj dimenziji, u kojem će se čijeniti jelovitoč humanička, otvorenoće etičkoj stvo. On može pomoci u potrdjivanju onoga izgradnji svjetla u kojem će vladati mir i jedin-šinjenju obzora događa u tom judejskoj rođa. Upravo zahvaljujući tom judejskoj pozivi zasjednicika baština čijeloga kriča, vodi veci svjetlosti o vrijednostima i naozra, vodi vekovima postoljane etičkoj kritički osjećaji u sklopu postoljane kultura, uz primjeri upoznavanje drugih kultura, uz pristojane esti drugih i ujehovih vrijednosti.

svarana mogućnost za izgradnju mira i budućnosti čovječanstva.

VJENCIK

VJENCIK

dovničkih zalednica sa područja Primorske ske.

svetinja i redovničke subrige iz brojnih regija. Krajem 2000. objavljen je metropolije i Zadarske nadbiskupije

Krista i Crkve katoličke. Kristova zahvalost Gosподinu koji mi je dao duhovitu životinju mazzak vasić ponizenjima i zlostavljanjima naše svećenike u dospjeli zahvalost Kristovu. Bio sam vidio čudesno slaganje razlike u njezima katoličava, njezima jedinstva. Po vama u duhu morim čudo univerzalnosti Crkve, razliku jezika, kultura, običaja i mentalitetu milost da - kroz raznobojni mazzak vasić ponizenjima i zlostavljanjima naše svećenike Osećajuci vas blizu sebe, čuto sam u sebi vidio vredniju i ovježeniju budućnost svjetla.

izgradnji civilizacije ljubavi. U svu čuvanu budućnost čovječanstva i zivo kamenje za posljedica dještva, skroba, nasilja i nazime često težak jer ga opterećuje breme pitanja džihadoga medju kulturama. Džihad je iskuštvo zahijevnog poziva na pomirenje. Taj je poslužio takoder u sklopu sloznog je Isusova rođenja, Crkva je doživjela sanzo 21.

KNJIGA O NAMA

Na kraj svog uvida fra P. Bezina donosi i popisi literaturu, knjiga i knjizica, koje su dosad u nas objavljene a obradili temu pravne knjige. Krajem 2000. objavljen je metropolije i Zadarske nadbiskupije

Zbog opisa nezamislive mirzige i iznalaženja Zadar 1995. Zadara 1995. Šutin „Dvanestorica naše umorene braće“, kim podacima prema knjizičici don Rozarija biskuupije u 2. svj. ratu i poraću s veoma krate- tabelearni pregleđed ubijenih svećenika Nad- svećenika Nadbiskupije zadarške autor donosi Posljie prikaza sudbine utamnicenih nadbiskupije bilo je utamniceno ujih 11,7%.

Medutim, njihove zrve i patnje zasigurno don Nikola Peđisic /Starjil/, don Nikola Pe- Matkov, don Robert Miljanja, don Ivica Peđisic, Zdravko Matija, don Ante Matija, don Franjo Kara- marko, don Mate Klarić, don Eugen Konatić, Zarko Brzic, don Ante Jaksća, don Franjo Kara- darskog prezidente. To su don Šabao Biljan, don životne podatke, osude i tipišenja siđedeci za- Knjiga obavljuje na str. 61.-84. fotografije, nječinu svećenika Zadarške nadbiskupije. Kotorške, 12.-orice Šibeniske, 17.-orice utam- orice svećenika Hvarške biskuupije, 6.-orice svećenika Šibenko-makarske nadbiskupije, 9.-orice svećenika Splitko-makarske nadbiskupije, povijesno je to desno, izvorno, dokumentirano Iz knjige oca Petra Bezine možemo saznati povijest progona i patnji 22.-ice utamnicenih Hrvatske. „U knjizi sam donio ono - svjedoči jednoga teškog vremena i ujedno bramo casti autori - što sam pronasao u pismohranama ili vrijeđamo desno, divot-knjiga od preko šest stot- pi završetku jubilare 2000. objavljen je metropolije i Zadarske nadbiskupije 1941.-1942.“

naše kriivo optužene i osudene braće.“

Podsjecajući na zakovito jubilejsko iskuštvo pročitence spomena, zelim kršćanima uputi posebni poziv da postani svjedoči i misjonari pravoslavlja i pomirenja. Na taj će način, putem pravljica vlastite kulture i, istodobno, ot- gramicama vlastite kulture i, istodobno, ot- naozra, vodi vekovima svjetlosti o vrijednostima i kritički osjećaji u sklopu postoljane kultura, uz pristojane esti drugih i ujehovih vrijednosti.

Očito je, da plan i program župne dobne kateheze, osobito u većoj župi, ne može provoditi sam župnik. Zato su potrebni suradnici. Ima ih već u nekim našim župama. Suradnici se stiču povjerenjem, odgajanjem/školovanjem i radom. U našim župama s malobrojnim pučanstvom, većinom starije dobi, nositelj plana i programa bit će sam župnik, župnik-poslužitelj. Ako se ostvari dobna kateheza odraslih, i župa starije populacije, osjetit će pomlađenost vjerskog života. Kod vjernika osvježenog vjerskog znanja i vjerske prakse porasti će broj muškaraca i žena koji će u župi preuzimati stanovite odgovornosti s obzirom na župnu zajednicu, župnu crkvu i kuću, liturgiju i samog župnika.

Plan i program župne kateheze u obnovi župne zajednice nabrala devetnaest "vjerničkih krugova" "koji mogu postati istinska mjesta željkovane obnove vjere u našim župnim zajedicama" (18). Očito je, da su one izborne, prema mogućnosti i prilikama da se župa ostvari kao "zajednička zajednica". U župi je moguće imati, posebno u većim župama, neke od njih, Svaki vjernički krug, bilo da je spomenut u dokumentu, bilo da već postoji u župi, kao što su katoličke organizacije, bratovštine (posuvremenjene), duhovni pokreti, doprinosi da župa bude "zajednička zajednica".

Druga crvena nit dokumenta je liturgija. Dobna kateheza je povezana s liturgijskom godinom i liturgijskim slavljem. To je osvježujuća novost naše kateheze. To je životna i konkretna kateheza. Bliska svećeniku i vjerniku. Katehetska priprava na prvu pričest i

potvrdu se redovno obavljaju. Dokument ističe da se u pripravi više uključe roditelji, kumovi i župna zajednica, što je bilo dosad manje u praksi. Isto vrijedi i za pripravu na vjenčanje, bolesničko pomazanje, sprovod.

Dokument upućuje na obilna i dostupna izdanja, prijevode i naše hrvatske pisce, koja mogu pomoći u pripravi dobne kateheze.

Dokument je, uistinu, dobro došao na početku 21. stoljeća. Njegov plan i program se uklapaju u sve najavljenе pastoralne zadatke, kao one Svetoga oca Ivana Pavla II. u pismu *Novo millennio ineunte* zaključujući Velikik Jubilej. I naš gosp.Nadbiskup, zaključujući Veliki jubilej u katedrali sv. Stošije u Zadru, 5. siječnja 2001 godine, pred brojnim Prezbiterijem i punom katedralom zacrtao je pet poglavitih područja pastoralnog djelovanja u našoj Nadbiskupiji.

Dokument nikoga ne ostavlja spokojna, nedjelatana. Svakog župnika, velike, srednje i male župe, potiče da svoju župu učini župom "zajednička zajednica", da u njoj ostvari žive "vjerničke krugove". U župi "zajednička zajednica" povezano s liturgijom i ritmom liturgijske godine prožimaju se navještaj vjere, slavlje otajstava vjere i svjedočenje vjere. .

Tko ne bi želio imati župu zajednicu zajednica, župu živih i djelatnih vjerničkih krugova?! To se ostvaruje mukotrpno, ali i zaliveno utjehom, ustrajnom i redovitom dobnom katehezom.

Marijan Oblak

Predraga mladeži svih jezika i kultura, pred vama stoji uzvišena i zahtjevna zadaća da, u poštivanju svih, budete muškarci i žene sposobni za solidarnost, mir i ljubav prema životu. Budite tvorci novoga čovječanstva, u kojem će braća i sestre, članovi jedne jedine obitelji, moći konačno živjeti u miru.

Iz Vatikana, 8. prosinca 2000.

Ivan Pavao II.

(1) DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Pastoralna konstitucija Gaudium et spes, 53.

(2) Usp. IVAN PAVAO II., Govor pred Ujedinjenim narodima, 15. listopada 1995.

(3) Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Pastoralna konstitucija Gaudium et spes, 75.

(4) Usp., isto, 22.

(5) Isto, 10.

(6) Usp. IVAN PAVAO II., Govor pred UNESCO-om, 2. lipnja 1980., 6.

(7) Pastoralna konstitucija Gaudium et spes, 36.

(8) DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Deklaracija *Dignitatis humanae*, 1.

(9) IVAN PAVAO II., Enciklika *Centesimus annus*, 58.

(10) Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatička konstitucija *Lumen gentium*, 1.

Poruka pape Ivana Pavla II. za IX. SVJETSKI DAN BOLESNIKA - 11. veljače 2001. u Sydneyu

SVIJET ZDRAVSTVA - DRAGOCJENA RADIONICA CIVILIZACIJE LJUBAVI

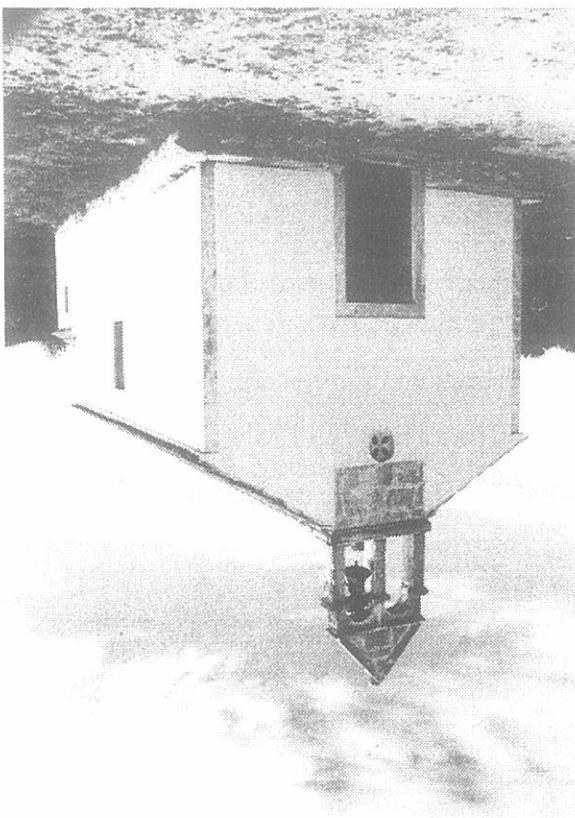
1.

Obogaćena milošću Velikog Jubileja i razmatranjem otajstva utjelovljenje Riječi, u kojem ljudska bol nalazi "najuzvišenije i najsigurnije uporište" (*Salvifici doloris*, 31), kršćanska se zajednica priprema 11. veljače 2001. godine proslaviti IX. Svjetski dan bolesnika. Katedrala u Sydneyu u Australiji mjesto je određeno za proslavu te važne obljetnice. Izborom australskog kontinenta s njegovim kulturnim i etničkim bogatstvom ističe se tjesna povezanost crkvene zajednice: ona prevladava udaljenosti, pospješujući susret različitih kulturnih identiteta, oplođenih istim oslobođiteljskim navještajem spasenja. Katedrala u Sydneyu je posvećena Djevici Mariji, Majci Crkve. To ističe marijansku dimenziju Svjetskog dana bolesnika, koji se već devet godina slavi na spomendan Gospe Lurdske. Marija, Majka ljubavi, još će jednom dati da njezinu zaštitu osjete ne samo bolesnici

australskog kontinenta, već i oni iz cijelog svijeta, kao i oni koji u njezinu službu stavljavaju vlastitu stručnu sposobnost a često i cijeli život.

Osim toga, taj će Dan, kao i u prošlosti, biti prigoda za molitvu i potporu bezbrojnim usanovama koje se posvećuju skrbi za bolesne. Bit će to poticaj tolikim svećenicima, redovnicima, redovnicama i vjernicima laicima, koji u ime Crkve nastoje odgovoriti na očekivanja bolesnih osoba, dajući prednost najslabijima i boreći se kako bi bila poražena kultura smrti i posvuda pobijedila kultura života (usp. *Evangelium vitae*, 100). Iskusivši i sam ovih godina bolest u više navrata sve sam jasnije shvaćao njezinu vrijednost za Petrovu službu i život Crkve. Izražavajući duboku solidarnost s bolesnima, pozivam ih da s vjerom u duhu proniču otajstvo Krista, umrlog i uskrslog, kako bi u vlastitim bolima otkrili Božji naum

Crkva svih Svetih, Ugljan

Ljivo Marijan

nicare u istoij vjeri, nadi i ljubavi. Nastojmo re-sustretati kao braca i sestre i zanimo se radio-dakla iz Poslaničke Filipijanima i Kolosanima, pozavati jedni drugima! Mons. Božobanac je is-takao da ako je proslo tiseglice pozato pod prime iskreno Božju Riječ. Mons. Milićević Bo-lobanic izrekao je prigodnu riječ s obzirom na velikim razdjeljenjima i podjelama među kršćanskim Crkvama i zalednicama, ovo, treće tiseglice bit će, vrsto se nadamo, ti-je i suputnik i člje. „Putovat putem kofinje slov.“

Pastor Tomislav Čanići procitao je nekoliko re-nakon zaključenja jubilejske godine. On osim jehe učini da sva nezima dječa u kušnji osete-toga predstavlja obnovljeni poziv na razma-tanje lica Krista, koji se prvi gotovo dvije te-vrste poseduje raspolaživost i vlasti-ve likodusnom raspolaživog evandelijske Dragabracu i setre, navještajte i svjedoci-ota i nade. Navještajte da je Krist utjeha na srcu poseljajuem posebni apostolski blago-S tim željama svima vama i svima koji su vam vas živim slikama užezina Sime.

Sjetski dan bolensnika. Neka Djevica ut-jezini masčimsku zastitu; neka vam pomognu da u svjetlu svjedocite Božju nežnost i učini-ja slike Krista, koji se prvi gotovo dvije te-vrste poseduje raspolaživost i vlasti-ve likodusnom raspolaživog evandelijske Dragabracu i setre, navještajte i svjedoci-ota i nade. Navještajte da je Krist utjeha na srcu poseljajuem posebni apostolski blago-S tim željama svima vama i svima koji su vam vas živim slikama užezina Sime.

Ivan Pavao II.

Iz Castel Gandolfa, 22. kolovoza 2000.

PAPINSKA AKADEMIA ZA ŽIVOT:**MATIČNIH STANICA JUDSKOG ZAMETKA**

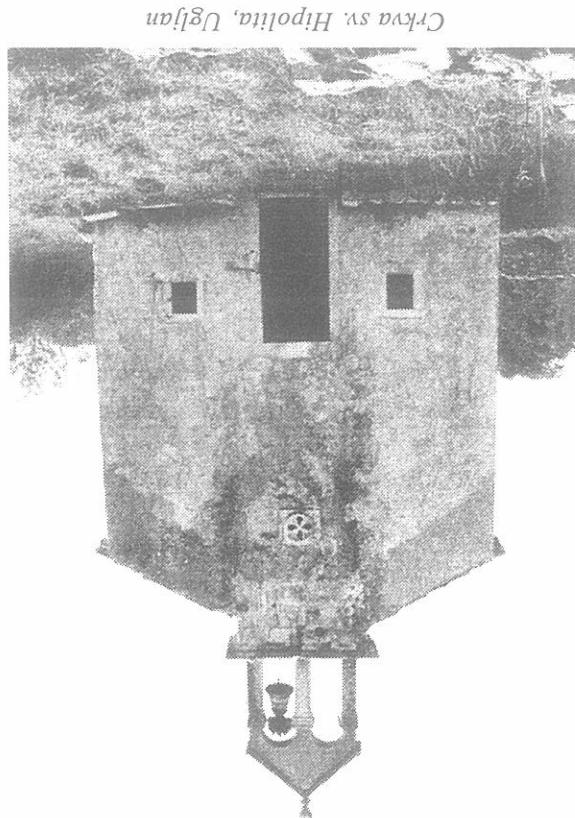
DEKLARACIJA O PROIZVODNJI TE ZNASTVENOM I TERAPIJSKOM KORISTENJU

Znanstveni vidici

Uvod

Primada oređeni vidici zahvaljuju dublje pročavaju, opeč privlačena definicija „ma-tične stanice“, opisuje ju kao stanicu koju karakterizira dvoje zanacije: 1.) sposobnost organizacije samo-objavljanja odnosno auto-reprodukcije kroz duži vremenski perio-d, a da se pri tome ne mijenja; te 2.) sposobnost proizvodnje nepostojanih nasljednih stanica, s ograničenom sposobnošću raz-mozavarjanja, čime nastaje mnogostrano raz-raznovrsnih stanica (zivčane stanice, misljenice stanice, krvne stanice, itd.). U posljednjih vijet znanstveni podaci o matičnim stanicama U prvoj deljeli bit će ukralko izloženi našuo-implicacije.

Cilj je ovoga dokumenta dati prinos raspriavi o zanatskoj koja se širi kako u zanatsvenoj i koristenoj matičnoj stanici proizvodnji i kori-stekoj literaturi tako i javnome mjesjenju. S obzirom na rastući važnost koju rasprava o gramicama i dopuštenosti proizvodnje i ko-ristenja tih stаницa dobiva, javila se žurna potreba da se razmotre postojće etike karakteriziraju dvoje zanacije: 1.) sposobnost organizacije samo-objavljanja među ostalim zanatskim i koristenoj matičnoj stanici proizvodnji podaci o matičnim stanicama vijet znanstveni podaci o matičnim stanicama U prvoj deljeli bit će ukralko izloženi našuo-implicacije.

Crkva sv. Hipolita, Ugljan

VIJENCIK

VIJENCIK

a možda i tisućjeću" naglasio je mons. Devčić, kazavši da će taj zadatak Crkva moći ispuniti samo ukoliko bude onih koji će, poput sv. Stošije, svoju vjeru duhovno hraniti i izgrađivati, svjesni da je samo tako mogu praktično živjeti.

Katedralni zbor sv. Stošije na jutarnjem je slavlju izveo *Hrvatsku misu* Š. Marovića, a na večernjoj *Misu u čast sv. Stošije* koju je sklapao g. Žan Morović, ujedno i dirigent i voditelj zbora. Tijekom čitavoga dana brojni su

U ZADRU ODRŽAN EKUMENSKI SUSRET ZA JEDINSTVO KRŠĆANA

U utorak, 22. siječnja 2001., u pravoslavnoj crkvi sv. Ilike, proroka, u Zadru, održan je ekumenski molitveni susret triju kršćanskih zajednica: katoličke (Zadarska nadbiskupija), pravoslavne (Srpska pravoslavna crkvena općina u Zadru) i evanđeoske (Kršćanski centar "Dom milosti" iz Zadra). U dupkom ispunjenoj crkvi sv. Ilike, molitveni susret su predvodili o. Petar Jovanović, paroh zadarski, mons. Milivoj Bolobanić, generalni vikar Zadarske nadbiskupije i župnik sv. Stošije, te g. Tomislav Čanji, pastor Kršćanskog centra "Dom milosti". Kroz molitveni susret vodio je prof. Livio Marijan, tajnik Zadarskog nadbiskupa, a pjevali su pjevači crkve sv. Ilike, Katedralnog zabora sv. Stošije i "Doma milosti".

Na početku susreta, o. Petar Jovanović, kao domaćin, pozdravio je sve nazočne, i u svom pozdravu između ostaloga kazao: "U Matejevom evanđelju čitamo kako je Spasitelj upitao oca duševno oboljelog sina: Možeš li vjerovati? Da li vjeruješ? Možemo li i mi vjerovati? Možeš li dobro činiti? Možeš li praštati? Možeš li se radovati dobru svoga bližnjega? Možeš li se kajati za svoje grijehu i mijenjati na bolji način života? Možeš li ići sa svojim Bogom? To su uvjeti da nam ojača vjera u borbi protiv sumnji i kolebanja.

Zadrani i hodočasnici dolazili u svoju katedralu, pred moći sv. Stošije što se nalaze u kamenom sarkofagu u pokrajnjoj apsidi, te molitvom i pjesmom zazivali svoju nebesku Zaštitnicu, kao šti i njen himan kaže: "Popjevkom veselom blagdan objavite / Stošiju blaženu, Zadrani častite / ona je obrana Zadra nam rodnoga / Dalmacije ures uzvišen.

Livio Marijan

Potrebno nam je zajedništvo u Gospodu Isusu Kristu, naročito danas, u ovom teškom vremenu, da bi bilo više ljubavi među nama, više osjećaja odgovornosti jednih prema drugima, više sloge i dobre volje među nama, da bi bilo što manje isključivosti, nesloge, egoizma i mržnje." O. Jovanović je naglasio da je ovo najpoželjnije vrijeme da se osvijestimo kako su kršćani u prošlosti bili najbliži jedni drugima kada smo bili najbliži Bogu i Kristu: "Evo povjesne prilike koja nam može puno pomoći da se rasteretimo žalosnih nespอรัณ, krivih shvaćanja, promašaja i grijeha. Svi tu mogu doprinijeti, ali mi crkveni ljudi najviše. Zašto se nazivamo kršćani? Zato što slijedimo Isusa Krista. Ako slijedimo Krista moramo i Njegov zakon čuvati i Njegove zapovijedi vršiti. U Svetom Pismu je zapisano: Nema više ni Židova ni Grka, ni roba ni slobodnjaka... jer ste svijedno u Isusu Kristu (Gal 3,28)... Ispunimo i mi volju Božju, braće i sestre, živeći sa svim ljudima, bez razlike na vjeru u uvjerenja, u slozi i dobroj volji, bratskoj ljubavi i iskrenom prijateljstvu" – naglasio je paroh Jovanović.

Paroh Jovanović izmolio je Veliku eketniju (svopću molitvu vjernika u tradiciji Istočne crkve) i pročitao iz Ivanovog evanđelja Isusov govor o putu: *Ja sam Put, Istina i Život...*".

davna prekretnica u tome istraživanju: proizvodnja matičnih stanica ljudskog zametka.

Matične stanice ljudskog zametka

Preparacija matičnih stanica ljudskog zametka (ES, ESc - od engleskog izraza Embryo Stem cells) danas obuhvaća (3): 1) *proizvodnju ljudskih zametaka* ili *korištenje prekobrojnih zametaka* nastalih oplodnjom *in vitro* ili zamrzavanjem; 2) *razvoj* tih zametaka do stupnja početka blastule; 3) *izdvajanje* stanica blastule zametka ili unutarnje stanične mase (ICM = Inner Cell Mass) što dovodi do *uništenja zametka*; 4) *uzgoj* tih stanica na sloju fibroblasta ozračenih miševa (feeder) i u prikladnom mediju, gdje se umnožavaju i srašćuju sve dok ne oblikuju kolonije zvane *embrioidi* (EBs, *embryoid bodies*); 5) ponavljanje *uzgoja* tih kolonija, koje vode oblikovanju *staničnih linija* sposobnih za beskonačno umnožavanje čuvajući mjesecima i godinama obilježja matičnih stanica (ES).

No, te matične stanice (ES) predstavljaju tek polaznu točku u pripremi *diferenciranih staničnih linija*, odnosno stanica koje imaju obilježja koja poprimaju u različitim tkivima (mišićnim, živčanim, epitelnim, krvnim, tkivima zametka, itd.). Metode njihova dobivanja još su uvijek u fazi proučavanja (4), no ubrizgavanje matičnih stanica u pokusne životinje (u ovom slučaju miša), i njihov uzgoj *in vitro* u kontroliranoj okolini do njihova srašćivanja pokazali su da su one sposobne proizvesti izdiferencirane stanice koje, u normalnom razvojnom procesu, potječu iz tri različita sloja tkiva zametka: endoderm (interstinalni epitel), mezoderm (hrskavica, kost, glatki i poprečno-prugasti mišić) i ektoderm (osjetni epitel, pokrovni epitel) (5).

Rezultati tih eksperimenata izvršili su snažni utjecaj kako na znanost tako i na biotehholigiju, osobito medicinu i farmakologiju, no jednak tako i na svjet tržišta i javnih glasila. Probudile su se velike nade da će primjena tih spoznaja dovesti do novih i sigurnijih načina liječenja teških bolesti za koje se već godi-

nama traži lijek (6). No, ta su istraživanja osobito potresla svjet politike (7). Posebno u Sjedinjenim Američkim Državama, gdje je, kao odgovor na dugogodišnje protivljenje Kongresa da se sredstva iz federalnog proračuna koriste za istraživanja u kojima se uništavaju ljudski zameci, snažni pritisak, među inima, izvršio Nacionalni institut za zdravstvo (NIH) da se odobre sredstva bar za korištenje matičnih stanica koje su proizvele privatne skupine, kao i preporuke Nacionalnoga savjetodavnog odbora za bioetiku (NBAC), koji je ustanovila federalna vlada, povjerivši mu zadaću proučavanja tog problema, da se novcem iz federalnog proračuna financira ne samo istraživanje matičnih stanica zametka već također i njihova proizvodnja. Čak se ustrajno insistira na konačnom poništenju postojeće zakonske zabrane o korištenju federalnog novca za istraživanja na ljudskome zametku.

Slični se pritisci vrše također u Velikoj Britaniji, Japanu i Australiji.

Terapijsko kloniranje

Postalo je očito da je terapijsko korištenje matičnih stanica, kao takvih, sa sobom nosilo znatne opasnosti, budući da – kako se ustanovalo u pokusima na miševima – izazivaju tumore. Bilo bi stoga nužno pripraviti specijalizirane linije *izdiferenciranih stanica* ako i kada je to potrebno, a prema svemu sudeći za to će trebati dosta vremena. No, i kada bi se u tome uspjelo bit će vrlo teško postići sigurnost u apsolutnu odsutnost matičnih stanica u terapijskom cjepivu ili implantatu što za sobom povlači odgovarajuće rizike. Stoviše, bit će nužno pribjeći dalnjim postupcima za prevladavanje imunološke inkompatibilnosti. U skladu s tim predložena su tri načina "terapijskog kloniranja" (8) upravljena pripremi pluripotentne matične stanice ljudskog zametka s dobro definiranom genetskom informacijom iz čega bi uslijedila željena diferencijacija.

Krista riječju i djelom?! Zato je za nas prvojni i najhitniji cilj ovoga časa: navještaj Evanđelja čovjeku i svjedočenje Evanđelja svakidašnjim životom. Ako to shvatimo i prihvativimo se biti poslužiteljima Evanđelja darom milosti Božje, kako veli Pavao, moći ćemo govoriti o bogatstvu Jubilejske godine i smislenosti brojnih i nezaboravnih duhovnih događanja u našoj Nadbiskupiji zadarskoj od Božića 1999. godine do Bogoavljenja 2001. godine!"

Nakon pričesti, kako predviđa obred zatvaranja Jubilejske godine, Nadbiskup je sabrao jubilejska događanja u mjesnoj Crkvi i najavio zadatke za budućnost a koji proizlaze iz tih slavlja. Tako se Nadbiskup spomenuo veličanstvenog otvaranja Svetе godine na Božić, 1999., zatim brojnih hodočašća u katedralu sv. Stošije (svih dekanata, redovnika i redovnica, crkvenih pokreta, ministranata, glazbenika i župnih vijećnika), zatim brojno zadarsko hodočašće u Rim, hodočašće u određene hodočasničke crkve u Nadbiskupiji, dekanatskih euharistijskih kongresa kao i euharistijskih dana održanih po župama. Na poseban način

spomenuo se velebnog Nadbiskupijskog euharistijskog kongresa u Zadru, 23. rujna 2000., vjerojatn najvećeg skupa Crkve zadarske u novijoj a možda i cijelokupnoj povijesti Zadra. Svečanim pjevanjem Marijinog "Večila" uzdigla se iz raspjevanog mnoštva u katedrali zahvala za sve milosti što ih je zadarska mjesna Crkva primila u Svetoj godini. Nadbiskup je na koncu izrekao i bitne točke i ciljeve pastoralnog djelovanja u svojoj mjesnoj Crkvi za budućnost: *nova evangelizacija na svim razinama, surađnja svih ustanova i tijela u Nadbiskupiji u koordiniranom radu na području apostolata, odgoja, liturgije i kateheze, posebna briga za pastoral mladih i u okviru toga rad za duhovna zvanja, razvoj crkvenih laičkih pokreta i uvođenje stalnog đakonata, odgoj laikata za djelotvorno svjedočenje kršćanskih vrijednosti na svim područjima društvenog života te unaprijeđivanja karitativnog rada među najugroženijim skupinama u društvu.*

Livio Marijan

KAMEN TEMELJAC NOVE CRKVE U GORNJEM ZEMUNIKU

U nedjelju, 7. siječnja 2001. godine, u Gornjem Zemuniku, nadbiskup zadarski Ivan Prenda blagoslovio je i položio kamen temeljac nove crkve sv. Josipa, radnika, i blagoslovio gradilište na kojem će se ona graditi. Na istom je mjestu stajala crkva sv. Josipa koju je neprijatelj u Domovinskom ratu do temelja porušio. Projekt za novu crkvu izradio je ing. Slaven Cetina iz Pule, dokumentaciju je napravilo poduzeće "Modus" iz Pule, projekt statike "D&Z" iuz Zadra, radove će izvoditi poduzeće "Oziris" iz Zadra a nadzor vršiti "Gin Company" također iz Zadra.

U nazočnosti župnika don Borisa Pedića i Časnih sestara Kćeri milosrđa koje djeluju u župi te brojnih vjernika svoje rodne župe Ze-

munik, nadbiskup Prenda je između ostaloga kazao: "Živa Crkva vjernika treba prostor za svoj rast u vjeri i življeno zajedništvo koje je uvijek ugrađeno u poslanje Crkve i rast građanskoga društva u cjelini." Budući da po svijetu žive brojni Zemuničani, nadbiskup Prenda ih je pozvao da svojom solidarnošću podrže izgradnju crkve. Mjesto Gornji Zemunik inače spada u župu Kraljice mira u Zemuniku. Nakon Domovinskog rata, kada je bilo okupirano i porušeno, većina je kuća u Gornjem Zemuniku ponovno izgrađeno a mještani se vratili na svoja ognjišta. S ponovnim životom i rastom, ukazala se potreba za ponovnom izgradnjom sakralnoga prostora.

Livio Marijan

genetskih stanica" (str. 460). D. L. Clarke i J. Frisén tvrde: "Ove studije upućuju na to da bi matične stanice u različitim tkivima odraslih mogli biti mnogo sličnije stanicama ljudskog zametka no što se prije mislilo i možda u nekim slučajevima imaju raspored razvoja koji je vrlo sličan njihovu" (st. 1663) i "pokazuju da živčane stanice odraslih imaju vrlo veliku sposobnost razvoje te se možda mogu koristiti za proizvodnju različitih vrsta stanica za transplantaciju u slučaju različitih bolesti" (str. 1660).

Svi ti napreci i već postignuti rezultati na području matičnih stanica odraslih (ASC) pokazuju, dakle, ne samo veliku gipkost, nego i mogućnost njihove široke primjene, koja se po svoj prilici mnogo ne razlikuje od matičnih stanica zametka, budući da gipkost u velikoj mjeri ovisi o genetskoj informaciji, koja bi se mogla reprogramirati.

Očito je da još nije moguće uspoređivati terapijske rezultate koji su postignuti ili se mogu postići koristeći matične stanice zametka i matične stanice odraslih. Što se tiče ovih drugih, različite farmaceutske tvrtke već provode klinička istraživanja (12), koja pokazuju neke uspjehe i rađaju istinske nade za ne tako daleku budućnost. Gleda matičnih stanica zametka, premda različiti eksperimentalni pristupi daju pozitivne znake (13), njihova primjena na kliničkom području – upravo zbog ozbiljnih etičkih i zakonskih problema koji su uz njih vezani – moraju se iznova ozbiljno razmotriti te zahtijeva snažni osjećaj odgovornosti prema dostojanstvu svakoga ljudskog bića.

Etički problemi

S obzirom na narav dokumenta, ključni etički problemi vezani uz te nove tehnologije ukratko su dolje predstavljeni, s naznačenim odgovorom koji proizlazi iz pomnoga i dubokog promišljanja ljudskog subjekta od trenutka njegova začeća. To je promišljanje koje izražava stav koji potvrđuje i predlaže Učiteljstvo Crkve.

Prvi etički problem, ujedno i temeljni, može se ovako formulirati: *Je li proizvodnja i/ili korištenje ljudskih zametaka za pripravu matičnih stanica moralno dopuštena?*

Odgovor je negativan i to zbog sljedećih razloga:

1. Na temelju cijelovite i ispravne biološke analize živi ljudski zametak je – od trenutka sjedinjenja gameta – *ljudska jedinka* s potpuno utvrđenim identitetom. Od tada započinje njegov vlastiti *koordinirani, kontinuirani i postupni razvoj*, zbog čega se ni u nekom narednom stadiju ne smije smatrati jednostavnom nakupinom stanica (14).

2. Iz toga proizlazi da "*ljudski pojedinac*" ima *pravo* na vlastiti život i da zbog toga svaki zahvat koji ne ide u prilog istome zametku predstavlja čin kojim se to pravo krši. Moralna je teologija oduvijek učila da se u slučaju "*ius certum tertii*" ne smije primjenjivati sustav probabilizma (15).

3. Zbog toga odvajanje unutrašnje stanične mase (ICM) od blastule, čime se ljudskom zametku nanosi pogibeljna i nenadoknadiva šteta i prekida se njegov razvoj, jest *ozbiljno nemoralan* i samim tim *potpuno nedopušten* čin.

4. *Nijedan cilj koji bi se smatrao dobrim, poput korištenja matičnih stanica za stvaranje drugih diferenciranih stanica u svrhu terapijskih postupaka od kojih se mnogo očekuje, ne može opravdati taj postupak.* Dobar cilj ne može ispraviti čin koji je sam po sebi zao.

5. Crkveno je Učiteljstvo taj svoj stav vjernicima izričito potvrdilo u enciklici *Evangelium vitae* koja, pozivajući se na naputak *Domum vitae* Kongregacije za nauk vjere, ističe: "Crkva je uvijek naučavala, i još sada uči, da se plodu ljudskog rađanja, od prvog časa njegova postojanja, jamči bezuvjetno poštovanje koje moralno pripada ljudskom biću u njegovoj potpunosti, tjelesnom i duhovnom jedinstvu: '*Ljudsko biće se mora poštivati i s njime valja postupati kao s osobom od samog njegova začeća* pa mu se stoga od toga istog časa moraju priznati prava osobe među kojima je prije svega nepovredivo pravo svakog nevi-

Iznoseci glavne Papije misli o dijalogu medu kulturnama za civilizaciju ljubavi i mira, zader-ski je nadbiskup pozavo vjerike da u sredi-stoljeca, a posebno za Pavla II. Uz zah-vljanost Bogu, pozvan smu moliti za bez-prestanka za nase surta, za nase buducnosti, za molitvu i zrtvu ostvarju kulturnu medusobne uzavazanja, postovanja i privacanja svih narava i gde zive i radi kroz svjedocenje, preko vlasti Bogu, provesti vijest o slobodnosti i obnovi Zadru i preko sezdeset prezbitera Crkve zadarke.

Zadru i preko sezdeset prezbitera Crkve za homiliju konstatujom i potukom: „Gdje ce nas bliznji, taj objek postati basitički Hrvatske?“ Mons. Prenda je zaključio Zadarške nadbiskupije i domovine nam Zadarške, nasega radija i televizije, ovde na tlu raca, nasega radika i novinar, radnika i poso-linicara, studaca i novinara, usjetnika i učenika, gospodo-zastavnika, krajevniku i učitelja i naseh Kristi nasao svoje mesisto u životu nash Kristi nasao svoga selca i naseh grada, malati i dieca nasega pita: „Poznaju li jude i vam klera i vjernika pita: „Poznaju li jude i svijeta. Nadbiskup se pred okupljennim mostima katedrali sv. Stosije. U mostu vjernika koji je ispunio katederalu i tig pred nijom, nasi su predstavnici gotovo svih Zadarške predvođio svećano euharistiju slavije, sus-lavili su mons. Marijan Oblak, nadbiskup zadarški u miru, mons. Milivoj Boločić, gen-eralni viktar, dr. fra Bermardin Škunca, provin-cijal Franjevacke provincije sv. Jeronima u 1427.-1430.

SVEČANO ZAVRANJE JUBILEJSKE GOĐINE

Lviu Marian

Našavljene su i povećane razlike između muzičkih stilova i ravnopravnosti naših pjevača, posebno u srednjem vijeku, i predstavljanju u duhu Svetoga. Neke su i prelazeći kroz razne povijesne doba, a drugi su ujedinjavajući muziku svih ljudi i kultura. Tako su se razne muzičke tradicije počeli ujedinjavati u jednu cjelutu sliku. Upravo je ovaj proces bio ključni za nastanak sličnosti među narodnim i profesionalnim muzičkim stilovima. Osim toga, razlike su u velikoj mjeri rezultat različitih kulturnih i društvenih konteksta u kojima je muzika stajala i razvijala se. Na primjer, u srednjem vijeku, muzika je bila vezana učinkovito za crkvju i crkveni život, dok je u modernoj dobi muzika postala manje vezana za crkvu i više vezana s svjetskim životom. Upravo je to razlikovanje i stvaranje novih muzičkih stilova bilo ključno za razvoj muzičke umjetnosti u cijeloj Evropi.

(16).

- (1) Usp. M. LOEFFLER, C. S. POTTER, Stem Cells and Their Niches, *Science* 2000, 287, 1498-1501; G. KELLER, In Vitro Differentiation of Embryonic Stem Cells in Culture, *Science* 1994, 265, Generation of Lymphohematopoietic Cells from Embryonic Stem Cells in Culture, *Science* 1994, 265, Cells, *Science* 1999, 183, 1432-1434.
- (2) Usp. T. NAKANO, H. KODAMA, T. HONJO, Generation of Lymphohematopoietic Cells from Embryonic Stem Cells in Culture, *Science* 1994, 265, 1439-1441.
- (3) Usp. J. A. THOMSON, J. ITSKOVITZ-ELDOR, S. SHAPIRO i dr., Hematopoietic Stem Cell Lines Derived from Human Blastocysts, *Science* 1998, 282, 1145-1147; G. VOGEL, Harnessing the Power of Stem Cells, *Science* 1999, 282, 1427-1430.
- (4) Usp. F. M. WATKIN, B. L. M. HOGAN, Out of Eden: Embryonic Stem Cells in Culture, *Science* 2000, 287, 1498-1501; G. KELLER, In Vitro Differentiation of Stem Cells and Their Niches, *Science* 2000, 287,

Bilješke

BISCUIT MORS. ELIO SGRECCIA

JUAN DE DIOS VIAL CORREA

ZAKIJUĆAK

VJEŠNIK

- G. KELLER, Hematopoietic Commitment During Embryogenesis, *Annuals of the New York Academy of Sciences* 1997, str. 1-27; D. VAN DER KOOT, C. S. POTTER, Stem Cells in Conceptual Introduction, *and Cellular Pedigrees – a Conceptual Introduction*, London 1997, str. 1-27; D. VAN DER KOOT, C. S. POTTER, Hematopoietic Commitment During Embryogenesis, *Annuals of the New York Academy of Sciences* 1999, 872, 9-16.
- (1) Usp. M. LOEFFLER, C. S. POTTER, Stem Cells and Cell Differentiation During Embryogenesis – a Conceptual Introduction, *and Cellular Pedigrees – a Conceptual Introduction*, London 1997, str. 1-27; D. VAN DER KOOT, C. S. POTTER, Stem Cells, Academic Press, San Diego 1999, 872, 9-16.

VATIKAN, 25. kolovoza 2000.

Nije tesko stoga vidjeti ozbiljnost i težinu etičkog problema koji podnosi istraživacima stručnjakima. Sredstva za pravomočni i slobodni razgovor o misterijama vjere i moralnoj obveznosti su nedopusljiva. Međutim, kada se ovdje postavlja pitanje o tome da li je potrebno učiniti neke odgovore, biće potrebno razgovoriti o tomu da li to može biti samo negativan ili negativan.

VJEŠNIK

vanje pravnih problema nadzirao župnik don Nikola Tokić. U svečanoj koncelebraciji je sudjelovalo šesnaest svećenika i brojni vjernici nove župe.

U svojoj homiliji, nadbiskup zadarski Ivan Prenda zahvalio je svima koji su na bilo koji način doprinijeli da iznikne nova crkva. Nadbiskup je kazao kako se za izgradnju crkve odluio rukovodeći se mišlju da tamo gdje su ljudi treba biti i crkva. "Potrebna je kao zrak, kruh i voda. Čovjeku treba ruha, ali i duha... Isus Krist je temelj Crkve. Crkva je njegova zajednica. To je narod u kojem On stanuje. Zajednica se ne može izgrađivati bez temelja – Isusa Krista. A svatko tko je kršten u ime Isusa Krista, ucjepljen je u Njega i postaje dio Crkve a istovremeno sam postaje i Hram Božji jer Duh Sveti u njemu stanuje. Takav položaj čovjeka pred Bogom obvezuje. On traži suradnju. Pozvani smo sudjelovati u izgradnji njegova hrama u nama, cijelog života, sve do

Livio Marijan

ZAHVALOM I MOLITVOM U NOVO TISUĆLJEĆE

Navečer, u nedjelju, 31. prosinca, na Staru godinu, svečanu misu zahvalnicu u katedrali svete Stošije, predvodio je zadarski nadbiskup Ivan Prenda, u koncelebraciji s mons. Marijanom Oblakom, nadbiskupom u miru, mons. Milivojem Bolobanićem, generalnim vikarom i drugim svećenicima, a u nazočnosti brojnih vjernika.

U homiliji je nadbiskup Prenda izrekao zahvalu Svemućem Bogu za sva dobra što ih je zadarska Crkva, u svom gotovo dvotisućjetnom postojanju, od Boga primila. Nadbiskup se prisjetio početaka i prvih spomena zadarske biskupije i kasnije nadbiskupije, velikih duhovnih pastira u osobama slavnih biskupa i nadbiskupa, istaknutih svećenika i vjernika laika koji su svojim životom i radom izgrađivali rast, ugled i čast ove drevne

susreta s Njime na pragu vječnosti. Radi se o osobnoj izgradnji vjere koja nosi naš svakidašnji život." Nadbiskup se obratio okupljenim vjernicima s riječima utjehe i nade. Naime, veći dio župljana jesu doseljeni prognanici iz različitih krajeva čiji život na novom području nije uvijek bio lak. "Borite se sa sumnjama u sebi da ste zaboravljeni i nevažni bilo kome... Imajući pred očima sav vaš život i i vaše potrebe, Nadbiskupija zadarska želi vam biti duhovno bliza. Apeliram danas i na sve odgovorne u građanskoj vlasti i na razini Općine i na razini Države da vas ne zaborave, da vam pomognu. Vi na to imate pravo kao ugroženi ljudi i kao građani Hrvatske. Država se mora brinuti za ljudska, osobna i kolektivna prava svih svojih građana" – naglasio je nadbiskup Ivan Prenda.

- (5) Usp. J. A. THOMSON, J. ITSKOVITZ-ELDOR, S. S. SHAPIRO i dr., *nav. dj.*
- (6) Usp. U.S. CONGRESS, OFFICE OF TECHNOLOGY ASSESSMENT, *Neural Grafting: Repairing the Brain and Spinal Cord*, OTABA-462, Washington, DC, U.S. Government Printing Office, 1990; A. MC LAREN, *Stem Cells: Golden Opportunities with Ethical Baggage*, Science 2000., 288, 1778.
- (7) Usp. E. MARSHALL, *A Versatile Cell Line Raises Scientific Hopes. Legal Questions*, Science 1998., 282, 1014-1015; J. GEARHART, *New Potential for Human Embryonic Stem Cells*, isto, 1061-1062; E. MARSHALL, *Britain Urged to Expand Embryo Studies*, isto, 2167-2168; 73 SCIENTISTS, *Science Over Politics*, Science 1999., 283, 1849-1850; E. MARSHALL, *Ethicists Back Stem Cell Research. White House Treads Cautiously*, Science 1999., 285, 502; H. T. SHAPIRO, *Ethical Dilemmas and Stem Cell Research*, isto, 3065; G. VOGEL, *NIH Sets Rules for Funding Embryonic Stem Cell Research*, Science, 1999., 286, 2050; G. KELLER, H. R. SNODGRASS, *Human Embryonic Stem Cells: the Future Is Now*, Nature Medicine 1999., 5, 151-152; G. J. ANNAS, A. CAPLAN, S. ELIAS, *Stem Cell Politics, Ethics and Medical Progress*, isto, 1339-1341; G. VOGEL, *Company Gets Rights to Cloned Human Embryos*, Science 2000., 287, 559; D. NORMLIE, *Report Would Open Up Research in Japan*, isto, 949; M. S. FRANKEL, *In Search of Stem Cell Policy*, isto, 1397; D. PERRY, *Patients Voices: the Powerful Sound in the Stem Cell Debate*, isto; N. LENOIR, *Europe Confronts the Embryonic Stem Cell Research Challenge*, isto, 1425-1427; F. E. YOUNG, *A Time for Restraint*, isto, 1424; EDITORIAL, *Stem Cells*, Nature Medicine 2000., 6, 231.
- (8) D. SOLTER, J. GEARHART, *Putting Stem Cells to Work*, Science 1999., 283, 1468-1470.
- (9) Usp. C. S. POTDEN (izd.), *Stem Cells*, Academic Press, London 1997., 474; D. ORLIC, T. A. BOCK, L. KANZ, *Hematopoietic Stem Cells: Biology and Transplantation*, God. N. Y. Acad. Sciences, vol. 872, New York 1999., 405; M. F. PITTLINGER, A. M. MACKAY, S. C. BECK i dr., *Multilineage Potential of Adult Human Mesenchymal Stem Cells*, Science 1999., 284, 143-147; C. R. R. BJORNSON, R. L. RIETZE, B. A. REYNOLDS i dr., *Turning Brain into Blood: a Hematopoietic Fate Adopted by Adult Neural Stem Cells in Vivo*, Science 1999., 283, 534-536; V. OUREDNIK, J. OUREDNIK, K. I. PARK, E. Y. SNYDER, *Neural Stem Cells – A Versatile Tool for Cell Replacement and Gene Therapy in the Central Nervous System*, Clinical Genetics 1999., 56, 267-278; I. LEMISCHKA, *Searching for Stem Cell Regulatory Molecules: Some General Thoughts and Possible Approaches*, God. N. Y. Acad. Sci. 1999., 872, 274-288; H. H. GAGE, *Mammalian Neural Stem Cells*, Science 2000., 287, 1433-1438; D. L. CLARKE, C. B. JOHANSSON, J. FRISÉN i dr., *Generalized Potential of Adult Neural Stem Cells*, Science 2000., 288, 1660-1663; G. VOGEL, *Brain Cells Reveal Surprising Versatility*, isto, 1559-1561.
- (10) Usp. R. L. PHILIPS, R. E. ERNST, I. R. LEMISCHKA, i dr., *The Genetic Program of Hematopoietic Stem Cells*, Science 2000, 288, 1635-1640.
- (11) Usp. D. J. WATT, G. E. JONES, *Skeletal Muscle Stem Cells: Function and Potential Role in Therapy*, u: C. S. POTDEN, *Stem Cells*, nav. dj., 75-98; J. A. NOLTA, D. B. KOHN, *Haematopoietic Stem Cells for Gene Therapy*, isto, 447-460; Y. REISNER, E. BACHAR-LUSTIG, H.-W. LI i dr., *The Role of Megadosage CD34+ Progenitor Cells in the Treatment of Leukemia Patients Without a Matched Donor and in Tolerance Induction for Organ Transplantation*, God. N.Y. Acad. Sci. 1999., 872, 336-350; D. W. EMERY, G. STAMATOYANNOPOULOS, *Stem Cell Gene Therapy for the α-Chain Hemoglobinopathies*, isto 94-108; M. GRIFFITH, R. OSBORNE, R. MUNGER, *Functional Human Corneal Equivalents Constructed from Cell Lines*, Science 1999, 286, 2169-2172; N. S. ROY, S. WANG, L. JIANG i dr., *In Vitro Neurogenesis by Progenitor Cells Isolated from the Adult Hippocampus*, Nature Medicine 2000., 6, 271-277; M. NOBLE, *Can Neural Stem Cells Be Used as Therapeutic Vehicles in the Treatment of Brain Tumors?*, isto., 369-370; I. L. WEISSMAN, *Translating Stem and Progenitor Cell Biology to the Clinic: Barriers and Opportunities*, Science 2000., 287, 1442-1446; P. SERUP, *Panning for Pancreatic Stem Cells*, Nature Genetic 2000., 25, 134-135.
- (12) E. MARSHALL, *The Business of Stem Cells*, Science 2000., 287, 1419-1421.
- (13) Usp. O. BRUSTLE, K. N. JONES, R. D. LEARISH i dr., *Embryonic Stem Cell-Derived Glial Precursors: a Source of Myelinating Transplants*, Sci-

BOŽIĆ U ZADRU – NADBISKUPOVE PORUKE NADE

Božić je tradicionalno proslavljen u Zadru brojnim sudjelovanjem svih uzrasta vjernika na svetim misama u božićnoj noći kao i na sam dan Božića. Zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda predvodio je svečanu misu polnoćku u prepunoj zadarskoj katedrali svete Stošije u ozračju istinskog blagdanskog mira i radosti. U svojoj homiliji, nadbiskup Prenda je govorio o čudenom otajstvu Božića koje se očituje u siromašnom Djetetu, rođenom u šipili i prostrom na slami. "Božić je proglašen Božjeg čovjekoljublja. To je navještaj i očitovanje da je Bog postao posve bliz čovjeku – Bog s nama – Emanuel. Božić očituje otajstvo spasenja kad se združilo božansko s ljudskim, Otajstvo koje poziva ljudi svih vremena da ono što je vječno i božansko utjelovljuju u svoje vrijeme i u svoje sredine. Razmišljajući i živeći to Otajstvo postajemo prosvijetljeni. Naš je život obasjan novim svjetlom. Dobivamo novi poticaj za svoj rad i život." Nadbiskup je napomenuo da po Djetetu iz Betlehema poniremo u istinsko bogoljublje i čovjekoljublje te se ne smijemo prepustiti pu-koj sladunjavosti i svoj pogled zadržati jedino na Djetetu položenom na slamici u jasle. "U njemu je spaja nebo i zemlja, po njemu nam dolazi milost i istina, po njemu nam je omogućeno spoznati Boga. Otajstvo nam Božića tako pomaže shvatiti tko je Bog i tko je čovjek. Slušajući riječ Objave i združujući se s Kristom postajemo i mi kršćani prisutni Krist u ovome svijetu" – kazao je mons. Prenda. Posebno se obratio i mnogobrojnim mladima, pozivajući ih da uprisutnjuju Krista u ovome svijetu, da budu nosioci nade, ljubavi i mira u novom tisućljeću.

Na dnevnoj božićnoj misi, nadbiskup Prenda je rasvijetlio Otajstvo Božića pod vidom Vazmenog otajstva jer je ono dovršetak i konačno upotpunjene Božjeg nauma. "Mi slavimo rođenje Onoga kojega smo u njegovoj smrti i uskrsnuću prepoznalo kao svoga Otkupitelja i

Livio Marijan

Gospodina, kao neopozivo Božje obećanje spasenja. To je moguće shvatiti baš iz događaja Smrti i Uskrsnuća jer Objava Božja – Dijete u jaslicama – po očevicu Ivanu, predstavlja se svijetu kao jedinstvena Riječ Božja. U Isusovu rođenju pred 2000 godina u našu povijest je ušao Onaj koji je svojom cjelokupnom egzistencijom i čitavim svojim životom, uključujući i njegov svršetak, trebao postati i postao je konačna Božja Riječ upućena nama. To se slavi na Božić i to trajno vrijedi. Iz toga izvlačimo silan zaključak: nikada više čovjek nije prepušten svojoj nemoći i silama zla koje ga mogu okružiti i ugrožavati. On je 'miljenik Božji'. Tako govor o čovjekovoj nadi u svjetlu Božića postaje potpuno utemeljen" naglasio je Zadarski nadbiskup. Nadbiskup je posebno istakao kako nam je u ovom času našeg društvenog života potrebna nuda na svim područjima, jer je ona postala upitna. "Vidimo i susrećemo ljudi oko sebe kojima nedostaje životne nade za mir, sigurnost i zadovoljstvo. Životne poteškoće nagrizle su optimizam toliko potreban za životno stvaralaštvo, za bitke toliko svojstvene svakom ljudskom biću, za suočavanje s budućnošću bez koje se sadašnjost pretvara u neizdrživo sivilo. Svima je potrebna nuda, mladima iznad svega. Tim pitanjima moramo prići vjernički, kao ljudi vjere. Čovjek koji vjeruje da Bog jest, daje živ, da je s nama na putu i da mu je jako stalo da svakog čovjeka vodi na put svjetla i nade, ne može biti čovjek bez nade! Vjernik, kršćanin, temelji svoju nadu na Božićnom događaju jer Isus je početak ostvarenja svega ljudskog nadanja." Nadbiskup je ohrabrio sve pozivajući ih na nadu kopja je uvijek u temelju kršćanskog vjerovanja a kojоj je temelj i početak Betlehemska noć u kojoj se dogodio Emanuel – S nama Bog!

Tome nedokučivome misteriju, u kojem započinje ovdje na zemlji ljudski život, danas upravljamo svoje misli dok razmatramo o Božjem Sinu koji je postao čovjekom, o vječnom Božjem licu koje je zablistalo na licu jednoga djeteta.

3.

"Prvi čovjek, Adam, postade živa duša". Zbog božanske iskre u sebi čovjek je razumno i slobodno biće, i zato sposobno odgovorno odlučivati o sebi i vlastitoj sudsudini.

Velika freska na Sikstinskoj kapelici započinje s prizorom istočnoga grijeha: zmija, obavijena oko stabla, nagovara naše praroditelje da s njega jedu zabranjeno voće. Umjetnički duh i snaga biblijske simbolike savršeno se sjedinjuju da podsjetite na onaj tragični trenutak koji u ljudsku povijest unosi pobunu, grijeh i patnju.

No je li Bog mogao zaboraviti djelo ruku svojih, remek-djelo stvaranja?

Znamo odgovor vjere: "A kada dođe punina vremena, odasla Bog Sina svoga: od žene bi rođen, Zakonu podložan da podložnike Zakona otkupi te primimo posinstvo" (Gal 4,4-5).

Te riječi apostola Pavla odjekuju s jedinstvenom rječitošću, dok u godini Velikog jubileja razmatramo čudesni događaj Božića U Novorođenčetu položenom u jasle pozdravljamo "novog Adama" koji je za nas postao "duh životvorni". Čitava je povijest svijeta upravljena prema njemu, rođenom u Betlehemu da vrati nadu svakome čovjeku na licu zemlje.

4.

Iz jaslica pogled se širi na cijelo čovječanstvo, pozvano primiti milost "drugog Adama", no još uvijek podložno grijehu "prvoga Adama".

Nije li možda upravo taj prvi "ne" Bogu, koji se ponavlja u grijehu svakoga čovjeka, onaj koji nastavlja izobličavati lice ljudskog roda?

Djeca izvrgnuti nasilju, ponižena i napuštena, silovane i izrabljivane žene, napuštena mladež, odrasli i starci, beskrajne povorce izbjeglica i prognanih, nasilja i sukobi u tolikim dijelovima svijeta, S tjeskobom u srcu mislim na Svetu zemlju, gdje nasilje nastavlja krvlju zalijevati teški put mira.

Što tek reći o zemljama - tu posebno mislim na Indoneziju - gdje naša braća u vjeri proživljavaju teško razdoblje bola i patnje? Ne smijemo se danas ne prisjetiti da sjene smrti prijete čovjekovu životu u svim njegovim dobima a osobito ugrožavaju njegov najraniji početak i prirodni svršetak. Sve je snažnija napast da se smrću zagospodari ubrzavajući njezin tijek kao da smo gospodari svoga ili tuđeg života. Suočavamo se sa upozoravajućim znacima "kulture smrti", koji predstavljaju ozbiljnu prijetnju budućnosti.

5.

No koliko god se tama činila neprobojnom još je jača naša nuda u pobjedu Svjetla koje se pojavilo u svetoj noći u Betlehemu. Tolika dobra učine u tišini muškarci i žene koji svakodnevno žive svoju vjeru, rade svoj posao, posvećuju se obitelji i dobru društva. Ohrabruju i naporili onih koji se, također na području politike, zalažu za poštivanje ljudskih prava svake osobe

BOSČINO PRIMANJE ZA PREDSTAVNIKE VLASNIKU

Nedjeljko Zubović

Nadbiškupovu riječ uzvratio je svogom
čestitkom nastaviti sa boškovičkim župnikom iz za-
darske županije prof. Julije Derossi, ističuci
da je župnikem ratnim danima tako i danas u miru.
Poslijepodneva je steklo nastavljeno se zajeđe-
ničkim drženjem za bratskih stolom uz pje-
vanje božićnih pesama.

Nedjeljko Zubović
nježastičenih i ugroženih ljudi.
nakečima izgradnje svoj pravnih sustava i kada
dužnici napore izazbareme vlasti da na etičkim
stvo dojeka i domovine. Uvjekemo po-
nasem gradu. Dodajuci da će u Crkvi imati
ovisnosti koga nam smrtno prijeti, posebno u
potreba zaposljenja i zaštite od svih posava
skribi naše vlasti jesu u prvom redu mlađe,
ikada potrebna solidarnost u čitavom hrvat-
skom državu. Od grupe kose su potrebe
pravde i državnosti. Domači nam je više nego
medunarodnom mru. Domas nam je više nego
jude. One nisu od juker te izazivaju sablazan i
proteve se državnosći pravednosti, pravčinosti,
jude. Nadbiškupom riječ uzvratio je svogom
čestitkom nastaviti župniku slobodno i državnom i
državom. Ovaj je u svom govoru nadbiškup Prema
potaknuo sve da se na svim razinama za-
ustavi za sironašne i ugrožene u hrvatskom
državu. Jedenako i razlike u državu vjećana
maju za sironašne i ugrožene u hrvatskom
državu. Hrvatski raspava. Ipak, imam ne-
te predstavnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu,
predstavnici sudske vlasti grada i županije,
predstavnici županjskih i gradskih vlasti,
mova Hrvatskog sabora iz zadrške županije,
pozivu odazvali su se zaštupici obaju do-
prije. Ove nisu od juker te izazivaju sablazan i
pravde i državnosti kose pogadaju mnoge
jude. Na slobodi hrvatskih raspava. Ipak, imam ne-
te predstavnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu,
predstavnici sudske vlasti grada i županije,
predstavnici županjskih i gradskih vlasti,
mova Hrvatskog sabora iz zadrške županije,
pozivu odazvali su se zaštupici obaju do-
prije. Ove nisu od juker te izazivaju sablazan i
pravde i državnosti kose pogadaju mnoge
jude. Na slobodi hrvatskih raspava. Ipak, imam ne-

te predstavnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu,
predstavnici sudske vlasti grada i županije,
predstavnici županjskih i gradskih vlasti,
mova Hrvatskog sabora iz zadrške županije,
pozivu odazvali su se zaštupici obaju do-
prije. Ove nisu od juker te izazivaju sablazan i
pravde i državnosti kose pogadaju mnoge
jude. Na slobodi hrvatskih raspava. Ipak, imam ne-
te predstavnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu,
predstavnici sudske vlasti grada i županije,
predstavnici županjskih i gradskih vlasti,
mova Hrvatskog sabora iz zadrške županije,
pozivu odazvali su se zaštupici obaju do-
prije. Ove nisu od juker te izazivaju sablazan i
pravde i državnosti kose pogadaju mnoge
jude. Na slobodi hrvatskih raspava. Ipak, imam ne-

VJENČAK

Ti, Gospodine Isuse, koji si se za nas rodi u

Papa Ivan Pavao II.

Trg Sv. Petra u Vatikanu, 25, prosinca 2000.

Svima Sretan Božić!

Djetecce Isuse, hvala Ti na tome daru!

Prilika da postane „novi stvor.“

U tebi, jedino u tebi, gojeku je predzena

Staro umiju, novo, gle nastar!“ (2 Kor. 5,17).

„Dakle, je ti kdo u Kristu, novi je stvor.

Na to podsjeća apostol Pavao:

„Temeljni je razlog naše nadelj.

u Mariju naruci,

Ti, Kriste, koseg danas promatramo

ratovala, tlačenja i svih napada na život!

da bi se postigli čestiti mitovi sporazumi

zemljama,

da bi se oprostili dugovi naširomašnjim

kultura,

da bi se solidarnost medu narodima razlicitih

VJENČAK

Mons. Ivan Prendija - Arčiveskovo di Zadar

A Sua Eccellenza Reverendissima

+ Sandri

dev.mo

dell' Eccellenza Vostra Reverendissima

con sensi di distinto ossequio

Profilo della circostanza per confermarmi

che anche dell' Arčivescovo emerito Mons.

Marjan Oblik e dell' Amico Comunita ar-

chicagio, co quale Ella ha voluto esprimereGli, a

e perennato al Santo Padre il devoto mes-

Eccellenza Reverendissima,

imparte a Vostra Eccellenza ed a quanti si sono
celeste protezione della Madre del Redentore,
Con tali voti, Sua Santità, mentre invoca la

abbondanti grazie e consolazioni celesti.

divina che si è fatta carme diventa sorgerente di

dine ed auspica che l' incanto con la Parola

apprezzato questo attesato di spiruale vicini-

II Sommo Pontefice, il quale ha vivamente

reso un particolare ricordo nella preghiera.

Natale e per il Nuovo Anno, assicurando al-

ciocceana, fervidi voti augurali per il Santo

Marjan Oblik e dell' Amico Comunita ar-

chicagio, co quale Ella ha voluto esprimereGli, a

e perennato al Santo Padre il devoto mes-

Dal Vaticano, 31 Dicembre 2000

N.486.600

SEGRETARIA DI STATO

ZADARSKOG NADBISKUPA

ODGOVOR SVETE STOLICE NA BOSČINU ČESTITKU SVETOM OCU

Od Gojegčanstva kose se spremaju u novo ti-

vim“ (usp. Lk 2,14).

danas je uputen radosni navještaj Božića:

Kojoši god kulturi da pripadali,

i svim žudima dobre volje,

slobode, positivnosti i uzajamnog privaćanja,

hrabro kroče premada vrijednostima demokra-

cije,

6. Narodima koji u svim dijelovima svijete

maju narodima uključenim u tragizme sukoba.

da bi se postigli čestiti mitovi sporazumi

zemljama,

da bi se oprostili dugovi naširomašnjim

kultura,

da portat solidarnost medu narodima razlicitih

suradnju. Župnik sebe nikada ne može oslobođiti od voditeljske odgovornosti, a vjernici sebe od suradničke odgovornosti, istaknuo je nadbiskup Prendža. Jer nije dosta biti imenovan u vijeće, nego treba biti zauzet za Crkvu, aktivan sa žarom vjere i stavom poštovanja i suradnje prema svome župniku. Za koncilski lik Crkve bitno je da župnik traži, odgaja i unapređuje svoje najbliže suradnike. To će biti doprinos našeg ulaska u treće tisućljeće Crkve zadarske: složne, revne i zauzete da Kristovo evanđelje prime mlađi naraštaji, da ga žive i zatim prenose budućim pokoljenjima. Božju riječ su navijestili vijećnici, čitali

molitvu vjernika i prinijeli darove na oltar, a pjevane misne dijelove predvodili su članovi katedralnog zbora pod ravnjanjem gosp. Žana Morovića, a za orguljama je svirao gosp. Drađan Pejić. Pripjevni psalam je pjevao gosp. Branimir Buturić. Na svršetku misnog slavlja izmoljene su propisne molitve za stjecanje potpunog jubilejskog oprosta, a nakon svete mise za sve vijećnike priređena je okrepa i zajedničko bratsko druženje u dvorištu Svećeničkog doma "Zmajević" u Zadru.

Nedjeljko Zubović

PREDSTAVLJANJE CD-a I KAZETE "BOG JE LJUBAV"

U župnoj crkvi Uznesenja Marijina u gradskom naselju Belafuža u Zadru, u nedjelju 17. prosinca predstavljen je drugi nosač zvuka CD i kazeta duhovnih pjesama pod naslovom "Bog je ljubav", župljana te župe pedesetogodišnjeg Franje Đuraja i jedanaestogodišnjeg dječaka Šime Košte. Nastavak je to već duže plodne suradnje ovoga popularnog belafuškog dvojca, budući da su već prošle godine zajedno izdali svoj glazbeni prvenac naslovijen "Život mornarski", s kojega se brojne pjesme vrte na lokalnim radio postajama i na Hrvatskom katoličkom radiju. Zainteresirani župljeni su dupkom ispunili svoju novu župnu crkvu, a među prisutnima nazočili su i predstavnici lokalnih vlasti, brojni svećenici, prijatelji i gosti slavljenika. Sve je na početku tog kulturno-duhovnog programa pozdravio domaćin i župnik don Ivan Mustać, izražavajući radost na kraju milenija glazbenom promocijom tog CD-a i kazete gospodina Franje Đuraja, koji je usput rečeno i župni kroničar, svirač i pjevač u župnom zboru, osoba u kojoj se krije pjesnička, skladateljska, autorska i izvođačka duša. Bezbroj puta nas je obradovao svojim pjesmama, a sada preko nosača zvuka to omogućuje široj hrvatskoj javnosti. Šime Košata je član dječjeg župnog zbora i već je sudjelovao na brojnim pjevačkim natjecan-

jima za mlađe uzraste, postižući pritom odlične rezultate. Šime je "kanarinac" naše župe, naglasio je župnik i pobratio gromoglasni pljesak.

CD i kazeta "Bog je ljubav" sadrži trinaest duhovnih skladbi, sve tekstove i glazbu je napisao Franjo Đuraj, autor svih aražmana i producent je prof. Davor Grzunov, zajedno sa autorom. Snimateljsku dionicu odradio je uspješno Željko Dukić. Birane skladbene dionice na toj promociji izvodili su pjevački duo Šime i Franjo, te prateći vokali zadarska pjevačica Amenda Stojić zajedno s Ivanom i Boženom Ivković, Saidom Božić i Maricom Skroče, Šiminom sestrom, uz glazbenu pratnju Davora Grzunova na orguljama i Željka Dukića na gitari. CD i kazetu stručno su promovirali prof. Ivo Nižić sa Visoke učiteljske škole u Zadru, prof. Marko Vasilj, urednik kulturnog i religijskog programa na Radio Zadru, te aranžer i producent glazbenih brojeva prof. Davor Grzunov. Kroz jednoipolsatni duhovni program nazočne je znalački vodila Marijana Gulan, članica župne neokatikumske zajednice. Pred kraj tog lijepog kulturnog događaja najzaslužnijim pojedincima uručeni su pokloni, a vrijedne domaćice priredile su za sve prvorazredni domjenak.

Nedjeljko Zubović

VELIKI JUBILEJ 2000. – BILANCA NAJAVAŽNIJIH DOGAĐANJA

Sveta godina i kalendarska godina dvijeti sučita bliže se svome kraju. Prilika je to da se podsjeti i iznese bilanca svih onih milosnih događanja koji su se tijekom cijele ove jubilarne godine zbivali u svijetu osobito u Vječnome gradu kao središtu jubilejskih slavlja.

Vjernici su se u do sada nezapamćenom broju okupljali na slavlјima svojih Jubileja. Njih stotine tisuća pohodilo je Vatikan od otvorenja godine Velikog jubileja upravo na prošlogodišnji Božić pa do posljednjeg Jubileja koji je u Vatikanu okupio osobe iz svijeta zabave. Gotovo je nemoguće iznijeti njihov točan broj. Svoj su Jubilej slavile sve kategorije vjernika. Najprije djeca, zatim osobe zavjetovanog života, bolesnici i zdravstveni djelatnici. Jubilej su slavili i umjetnici, novinari, radnici, svećenici, đakoni, biskupi, znanstvenici, zatvoreni, vojnici i policajci, mlađe, obitelji, poljodjelci, političari i predstavnici vlasti...

Rim je, ako se može tako reći, u ovoj godini bio grad Božjega mira. U njemu su se okupili na zajedničkoj proslavi Jubileja pripadnici nekada zaraćenih strana. U njemu se također u prigodi proslave Jubileja svećenika okupio rekordni broj koncelebranata u povijesti. Možemo s pravom reći da je Veliki jubilej predstavlja jedinstveni događaj u povijesti Crkve. Zauvijek će se pamtiti Jubilej mlađe pripredjen uz svetkovinu Velike Gospe. Nezaboravne su slike sa susreta Pape i dva milijuna "zvijezda zornica", kako je Papa nazvao upravo toliko okupljenih mladih na prostranoj poljani rimskog predgrađa Tor Vergata.

Mladi svih boja kože okupljeni oko Ivana Pavla II. označili su važnu stranicu u povijesti suvremene Crkve. Simbolizirali su njezinu neprolaznu mladost i vitalnost. Nezaboravne su i slike bdijenja ispunjenoga čarobnim zvucima glazbe i pjesmom mladih, dirljivim svje-

dočanstvima, velikom radošću. U ozračju bezbroja živopisnih boja, ganutljivih izražaja duhovnosti i zajedništva Papa nije znao kako sakriti suze i radost. U mističnom ozračju Tor Vergate koju je obasjavalo svjetlo dva milijuna svjeća Papa je poručio mladima da ne pristanu u novom stoljeću biti oruđa nasilja i uništenja. Papa ih je pozvao i da se ne mire sa svijetom u kojem ostala ljudska bića umiru od gladi, ostaju nepismena ili bez posla te da brane ljudski život od njegova zaćeća do prirodne smrti.

Jedan od dubokih znakova ovoga Jubileja, upravo njegov spomen po kojemu će se uvijek pamtit, jest pomirenje i oproštenje. Na potrebu oprštanja i traženja oproštenja podsjetio je Papa već u svom apostolskom pismu o pripremi Jubileja "Nadolaskom trećeg tisućljeća". No Papa nije želio da to bude samo "mrtvo slovo" već je to pokazao i vlastitim primjerom.

Naime na prvu korizmenu nedjelju Papa je, klečeći pred drevnim križem sv. Marcela, u tijeku posebnoga pokorničkog bogoslužja u vatikanskoj bazilici isповјedio grijehu Crkve i zamolio oproštenje: za grijehu počinjene u služenju istini; za grijehu protiv jedinstva Kristove ljubavi; za grijehu u odnosu na Izrael; za grijehu protiv ljubavi, mira, ljudskih prava i poštivanja kultura i religija; za grijehu protiv dostojanstva žene i jednakosti spolova; te na kraju za grijehu na području temeljnih prava osobe.

No i sinovi su Crkve, nastavio je Papa, u tijeku povijesti zbog svoje vjere bezbroj puta bili izloženi tlačenjima, nasilju i progonima. Stoga, kao što oprostiše žrtve tih nepravdi tako i mi praštamo, rekao je tada Papa.

Ne smiju se zaboraviti niti tri Papina putovanja u Svetoj godini. Papa je najprije, zečeći ostvariti, kako je sam rekao, svoj veliki

vanje pravnih problema nadzirao župnik don Nikola Tokić. U svečanoj koncelebraciji je sudjelovalo šesnaest svećenika i brojni vjernici nove župe.

U svojoj homiliji, nadbiskup zadarski Ivan Prenda zahvalio je svima koji su na bilo koji način doprinijeli da iznikne nova crkva. Nadbiskup je kazao kako se za izgradnju crkve odluio rukovodeći se mišljem da tamo gdje su ljudi treba biti i crkva. „Potrebna je kao zrak, kruh i voda. Čovjeku treba ruha, ali i duha... Isus Krist je temelj Crkve. Crkva je njegova zajednica. To je narod u kojem On stanuje. Zajednica se ne može izgrađivati bez temelja – Isusa Krista. A svatko tko je kršten u ime Isusa Krista, ucjepljen je u Njega i postaje dio Crkve a istovremeno sam postaje i Hram Božji jer Duh Sveti u njemu stanuje. Takav položaj čovjeka pred Bogom obvezuje. On traži suradnju. Pozvani smo sudjelovati u izgradnji njegova hrama u nama, cijelog života, sve do

susreta s Njime na pragu vječnosti. Radi se o osobnoj izgradnji vjere koja nosi naš svakidašnji život.“ Nadbiskup se obratio okupljenim vjernicima s riječima utjehe i nade. Naime, veći dio župljana jesu doseljeni prognanici iz različitih krajeva čiji život na novom području nije uvijek bio lak. „Borite se sa sumnjama u sebi da ste zaboravljeni i nevažni bilo kome... Imajući pred očima sav vaš život i vaše potrebe, Nadbiskupija zadarska želi vam biti duhovno bliza. Apeliram danas i na sve odgovorne u građanskoj vlasti i na razini Općine i na razini Države da vas ne zaborave, da vam pomognu. Vi na to imate pravo kao ugroženi ljudi i kao građani Hrvatske. Država se mora brinuti za ljudska, osobna i kolektivna prava svih svojih građana“ – naglasio je nadbiskup Ivan Prenda.

Livio Marijan

ZAHVALOM I MOLITVOM U NOVO TISUĆLJEĆE

Navečer, u nedjelju, 31. prosinca, na Staru godinu, svečanu misu zahvalnicu u katedrali svete Stošije, predvodio je zadarski nadbiskup Ivan Prenda, u koncelebraciji s mons. Marijanom Oblakom, nadbiskupom u miru, mons. Milivojem Bolobanićem, generalnim vikarom i drugim svećenicima, a u nazočnosti brojnih vjernika.

U homiliji je nadbiskup Prenda izrekao zahvalu Svemogućem Bogu za sva dobra što ih je zadarska Crkva, u svom gotovo dvatisućljetnom postojanju, od Boga primila. Nadbiskup se prisjetio početaka i prvih spomena zadarske biskupije i kasnije nadbiskupije, velikih duhovnih pastira u osobama slavnih biskupa i nadbiskupa, istaknutih svećenika i vjernika laika koji su svojim životom i radom izgradivali rast, ugled i čast ove drevne

mjesne Crkve. Mons. Prenda se spomenuo i velikih povijesnih tragedija, razaranja i neprilika što su ih grad Zadar i njegova nadbiskupija proživjeli u raznim vremenskim razdobljima, a osobito u 20. stoljeću (Prvi i Drugi svjetski rat, otkinutost od matice zemlje, komunistički režim, Domovinski rat). Ipak, kazao je zadarski nadbiskup, zadarska je Crkva uvijek živjela, ponovno se dizala i rasla, služeći svom narodu pastirskom brigom kao majka. Nadbiskup je pozvao na iskrenu zahvalu za sve: „Želimo zahvaliti za obitelj iz koje smo nikli..., za našu domovinu Hrvatsku koja je prostorni i kulturni okvir za naše postojanje i koja je u proteklom mileniju prošla put umiranja i uskrsnuća..., za našu mjesnu Crkvu, Nadbiskupiju zadarsku u kojoj se prepoznajemo kao članovi Crkve koja nas uvodi u veliku svesvjetsku obitelj Katoličke Crkve..., za

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Poruka Vijeća HBK i BK BiH za Hrvate u inozemstvu povodom Dana iseljenika

ŽIVOT U TUĐINI - Prilika u neprilici

Draga braćo i sestre u Isusu Kristu!

Evo i ove godine, dan iseljenika, u ime Crkve u Domovini, a napose u ime Vijeća za hrvatsku inozemnu pastvu želim sve koji su milošću krštenja učlanjeni u tu Crkvu od srca pozdraviti i uputiti poruku nade i ohrabrenja. Svoju poruku, ujedinjenu s porukom pape Ivana Pavla Drugog, upućujemo najprije poglavito vama kojima Ksatrička crkva na blagdan Svetog Obitelji svojom molitvom i svojim razmišljanjem na poseban način želi biti blizu.

Domovinska Crkva nije nikada imala mogućnosti brinuti se o vama, svojim islijenicima, na način na koji je to bilo potrebno i onako kako bi to ona željela. Okolnosti u kojima se i sama nalazila, i nalazi, nisu ostavljale i ne ostavljaju puno prostora za sustavan i do kraja razrađen pristup tom tako važnom dijelu naše Crkve i naroda. Sve više je onih koji, i u domovini iz koje ste pošli i u zemljama u koje ste došli, postavljaju pitanje smisla i opravdanosti hrvatske inozemne pastve.

Upravo zbog toga potrebno je još jače podvući činjenicu da odgovornim ljudima u domovinskoj Crkvi nije nikada ponestalo osjećaja, brige i ljubavi prema vama jer oni znaju da na nebrigu o vama nemaju pravo. Bez obzira na neopravdana nastojanja oko vaše asimilacije i utemeljenu brigu za integracijom, domovinska Crkva vas osjeća i osjećat će svojima i kad se vi više ne biste osjećali njezinima! Možda upravo tu i leži tajna većih plodova od stvarnih mogućnosti. Zahvaljujući upravo želji do-

movinske Crkve da u svim teškoćama i protivštinama ostane s vama, uz vas i za vas, hrvatska inozemna pastva je bez ikakve sumnje već više od pola stoljeća visoko podignuti i jedini pouzdan svjetionik na uzborkanome moru hrvatskoga katoličkog bića u tuđini. Žarko želimo i molimo i sve na molitvu pozivamo da bit to tako ostalo i u novom stoljeću i tisućljeću!

Kroz tjeskobu do nade

U svojoj ovogodišnjoj poruci za dan iseljenika Papa ukazuje na zamke i teškoće iseljenika ali i priliku koja se nudi u činjenici sve masovnijeg iseljenja ljudi. Sliku svoga ovogodišnjeg razmišljanja o ljudima „koji iskorijenjeni iz svoje zemlje... nisu imali drugi izbor doli se uputiti u nepoznato“ stavlja u okvir Velikog jubileja 2000. godina Isusova rođenja. Tjeskobu i teškoće onih koji su zbog najraznovrsnijih razloga prisiljeni poći u tuđinu i nerazumijevanje i strah stanovnika zemlja u koje dolaze nije moguće okrenuti u obostrano obogaćenje bez „promjene mentaliteta“. Pojava, u svim društвima svijeta, lika prognanika, izbjeglice, deportirane osobe, ilegalnog useljenika, selioca, ‘čovjeka s ulice’, pridaje Jubileju posve konkretno značenje, koje za vjernike postaje pozivom na promjenu mentaliteta i života. „, naglašava Papa. Veliki jubilej jest, dakle, prigoda i poziv vjernicima da prvi krenu putem istinskog dočašća, tj. izlaska iz sebe jer samo tako je moguće susresti Isusa u kojem je „Bog došao zatražiti gostoprimstvo od ljudi“. U njemu i s njime je moguće usvojiti „svijest o

zvona. Crkva je pročes izgradnje kao i igesa-vlasnik Šime Maras darovaо crkvi i nova izgradnje župne crkve. Žajednica je remika u gradevno poduzeće „Maras“ iz Vrši, gđi je manje od godine dana. Radove je izvodilo godinu dana, I. siječnja 2000. Godine. Odmah po utemeljenju župe, pokrenuta je akcija posao župe. Čini se da je u tome Željko vlašćević, Bog je i sam u obitelji i po obitelji vojvode Karinu. Župa Karin nasmilada je župa Zadar-darski, mons. Ivan Prendić, blagoslovio je no-U subotu, 30. prosimca 2000., nadbiskup za-

BLAGOSLOV NOVE ŽUPNE CRKVE U KARINU

Ljivo Marijan

glasbe. Crkva i Molitvu jerimka predvodiš ře-za violijama uz pratištu Gradske linene Stosje, a svjetski pozatih Thine noć izvele su božićne pjesme pesavao Katedralni zbor sv. Na misnom slavlju je tradicionalne hrvatske istinske obitelji“ zaključio je mons. Prendić. Nadbiskup je kazao da vrviti temelji i siječnja na kojeg će se sve druge moći izgraditi. „Krcani trebaću sebedarje kao evrstite temelji i siječna na kojeg će duhovnu ljubav spreminu na žrtvu, odrčanje i razmisliti“ – kazao je Nadbiskup. „U našim skojevima isti putem redom treba zaštati, zasluženi istinske obitelji“ zaključio je mons. Prendić.

Na misnom slavlju je tradicionalne hrvatske istinske obitelji“ zaključio je mons. Prendić. Nadbiskup je kazao da se proučava pravac izgradnje župe i mali končić. Pravac je da se protunarvana obitelji o župi sazda? – pita se nadbiskup Prendić. Nadbiskup je kazao da se protunarvana obitelji o župi sazda? – pita se nadbiskup Prendić. Nadbiskup je kazao da se protunarvana obitelji o župi sazda? – pita se protunarvana obitelji o župi sazda? – pita se nadbiskup Prendić. Nadbiskup je kazao da se protunarvana obitelji o župi sazda? – pita se protunarvana obitelji o župi sazda? – pita se nadbiskup Prendić.

Nazaretska možemo ponosljivo žuti. Svetla Nazaretska spasevija a ne gola ligrat planina i u istejnjisu. Obitelji je dio Božje planina „Danas se molimo za naše obitelji u domovini te i starissima i maldima da našprje izgrade kulte obitelji jer ne pogovoriti teško može nazvat kakov je sve više godovni teško može nazvat kakov je sve više godovni teško može nazvat kakov je sve više godovni teško može nazvat

obitelji može i reba bili užor svakog kršćan-Obitelji može i reba bili užor svakog kršćan-duhovno istocište i zariste, koje će mu pomoci tudem svišetu, pokazati na takoj potrebu ovoga vremena, napose onome koji se nasađ u dosno i plodo zivjeti. Tko može u župe i pokazati ideala i otiva za koje i iz kojih je moguće rada naživo učestvati i zaboravljaju? Sve je očitije olaoko napustiju i zaboravljaju? Sve je očitije to tamu stranu životu užbiti samo za sebe. Judiži živi ūeskobno, zabitutu samo za sebe. Ivan Pavao II. prevarara Crku u glas vapi-jugče u modernome društву koje se, unatoč globalizacije ili modernim učinkovitim potresima u ūeliku puštaju u kojih sve više se i harabi lake i zugube. Dok o tome razmislijam nerijeklo i prevara u noć bez vanuča, u kojih i usimam mi održavaju uživo potresne ispo- i uživo način nađušak isprica s nekom nevjerojatnom gorčicom i glasom rastao i tko ga je gojio a onda, ko na ispojedi, pojedeti bol, što iz negea dočeško da i među vješt ka da je jedva dočeško da i među vještovata rastao? „Na moje pitave: „Gde je do brda održavaju? „Na moje pitave: „Gde je u jednoj nasoj misiji surcem maledica, ko

BLAGDAN SVETE OBTELJI

VJESNIK

zaduženice, oznjenici (i udate) žive životu koji su već proslili. A oni neoženjeni i one neudate, za „odbacivanje svake vrste diskriminacije za sednike sudbini svih naroda“, i zalozili se

izrednici žive životu u rataljama straha od života negege ſto se protivi Božjemu planu“; koja se zasniva na rasi, kulturi, religiji kao „Na crno“, radići, obavljaju najgorje poslove čičenja bogataskih kuga i služenja tidihi starih roditelja. A ihpe Žemljia, zahvala su-

zama napuštenih roditelja, zarasta u krov! Dar života u rataljama straha od života negege ſto se protivi Božjemu planu“;

izrednici žive životu u rataljama straha od života negege ſto se protivi Božjemu planu“; koja se zasniva na rasi, kulturi, religiji kao „Na crno“, radići, obavljaju najgorje poslove čičenja bogataskih kuga i služenja tidihi starih roditelja. A ihpe Žemljia, zahvala su-

izrednici o kusnijama i teškocama životu

u tildini, Crkva nas na danasni blagdan vodi

do razine Božje riječi o obitelji. Vec stara-pozanjenici su ga dozvali u tildini jamčeci mu

, „Vjenčao se za usmeđake papa“, Rodaci i da je ostavio dom i domovinu, rod i obitelje i izgubljena župe, bez stida i nadušak isprica

s nekom nevjerojatnom gorčicom i glasom rastao i tko ga je gojio a onda, ko na ispojedi,

povjedti bol, što iz negea dočeško da i među vješt ka da je jedva dočeško da i među vještovata rastao? „Na moje pitave: „Gde je do brda održavaju? „Na moje pitave: „Gde je

U jednoj nasoj misiji surcem maledica, ko

izgubljena župe, bez stida i nadušak isprica

izrednici žive životu u rataljama straha od života negege ſto se protivi Božjemu planu“;

BOŽIĆ U ZADRU – NADBISKUPOVE PORUKE NADE

Božić je tradicionalno proslavljen u Zadru brojnim sudjelovanjem svih uzrasta vjernika na svetim misama u božićnoj noći kao i na sam dan Božića. Zadarski nadbiskup mons. Ivan Prendić predvodio je svečanu misu polnočku u prepunoj zadarskoj katedrali svete Stošije u ozračju istinskog blagdanskog mira i radosti. U svojoj homiliji, nadbiskup Prendić je govorio o čudenom otajstvu Božića koje se očituje u siromašnom Djetetu, rođenom u šipilji i prostrom na slami. "Božić je proglašen Božjeg čovjekoljublja. To je navještaj i očitovanje da je Bog postao posve bliz čovjeku – Bog s nama – Emanuel. Božić očituje otajstvo spasenja kad se združilo božansko s ljudskim, Otajstvo koje poziva ljudi svih vremena da ono što je vječno i božansko utjelovljuju u svoje vrijeme i u svoje sredine. Razmišljajući i živeći to Otajstvo postajemo prosvijetljeni. Naš je život obasjan novim svjetlom. Dobivamo novi poticaj za svoj rad i život." Nadbiskup je napomenuo da po Djetetu iz Betlehema poniremo u istinsko bogoljublje i čovjekoljublje te se ne smijemo prepustiti pu-koj sladunjavosti i svoj pogled zadržati jedino na Djetetu položenom na slamici u jasle. "Unjemu je spaja nebo i zemљa, po njemu nam dolazi milost i istina, po njemu nam je omogućeno spoznati Boga. Otajstvo nam Božića tako pomaže shvatiti tko je Bog i tko je čovjek. Slušajući riječ Objave i združujući se s Kristom postajemo i mi kršćani prisutni Krist u ovome svijetu" – kazao je mons. Prendić. Posebno se obratio i mnogobrojnim mladima, pozivajući ih da uprisutnjuju Krista u ovome svijetu, da budu nosioci nade, ljubavi i mira u novom tisućljeću.

Na dnevnoj božićnoj misi, nadbiskup Prendić je rasvijetlio Otajstvo Božića pod vidom Vazmenog otajstva jer je ono dovršetak i konačno upotpunjene Božjeg nauma. "Mi slavimo rođenje Onoga kojega smo u njegovoj smrti i uskrsnuću prepoznalo kao svoga Otkupitelja i

Gospodina, kao neopozivo Božje obećanje spasenja. To je moguće shvatiti baš iz događaja Smrti i Uskrsnuća jer Objava Božja – Dijete u jaslicama – po očevicu Ivanu, predstavlja se svijetu kao jedinstvena Riječ Božja. U Isusovu rođenju pred 2000 godina u našu povijest je ušao Onaj koji je svojom cjelokupnom egzistencijom i čitavim svojim životom, uključujući i njegov svršetak, trebao postati i postao je konačna Božja Riječ upućena nama. To se slavi na Božić i to trajno vrijedi. Iz toga izvlačimo silan zaključak: nikada više čovjek nije prepušten svojoj nemoći i silama zla koje ga mogu okružiti i ugrožavati. On je 'miljenik Božji'. Tako govor o čovjekovoj nadi u svjetlu Božića postaje potpuno utemeljen" naglasio je Zadarski nadbiskup. Nadbiskup je posebno istakao kako nam je u ovom času našeg društvenog života potrebna nuda na svim područjima, jer je ona postala upitna. "Vidimo i susrećemo ljudi oko sebe kojima nedostaje životne nade za mir, sigurnost i zadovoljstvo. Životne poteškoće nagrizle su optimizam toliko potreban za životno stvaralaštvo, za bitke toliko svojstvene svakom ljudskom biću, za suočavanje s budućnošću bez koje se sadašnjost pretvara u neizdrživo sivilo. Svima je potrebna nuda, mladima iznad svega. Tim pitanjima moramo prići vjernički, kao ljudi vjere. Čovjek koji vjeruje da Bog jest, daje živ, da je s nama na putu i da mu je jako stalo da svakog čovjeka vodi na put svjetla i nade, ne može biti čovjek bez nade! Vjernik, kršćanin, temelji svoju nadu na Božićnom događaju jer Isus je početak ostvarenja svega ljudskog nadanja." Nadbiskup je ohrabrio sve pozivajući ih na nadu kopja je uvijek u temelju kršćanskog vjerovanja a kojоj je temelj i početak Betlehemska noć u kojoj se dogodio Emanuel – S nama Bog!

Livio Marijan

zamki života, izvršiti ljudsko poslanje i u baštinu dobiti puninu vječnoga života. Temelj na kojem je moguće utemeljiti i očuvati obitelj kao žarište i utočište jest istinska ljubav, ta "veza savršentsva". Ona je čisto i nepresušno vrelo idealna i motiva za koje i od kojih je i danas moguće radosno živjeti dar života!

Da to nije prazna riječ, pokazala su stoljeća kršćanske povijesti. Vjerodostojnu potvrdu ovoj istini svatko od nas će naći negdje u korijenima iz kojih je nikao i naš život. Život preda, koji su nam predali Božji dar života, bio je sve samo ne lak. Unatoč tome, oni ga se nisu bojali. Živjeli su ga radosno, predani Božjem proviđenju. on im je uzvačao jednostavnom radošću i spokojem. Ne bi li upravo u tome trebalo tražiti odgovor na pitanje kako je onim generacijama i malo bilo dosta a nama ni obilje nije dostatno?

Nije nakana ovih riječi idealizirati prošlost nego potaknuti na hrabri hod u budućnost. Na prijelazu iz drugog u treće tisućljeće otkada Radosna vijest da Bog ljubi čovjeka odzvanja kuglom zemaljskom, svaki kršćanin je pozvan i izazvan osobno i u obitelji životom posvjedočiti otvorenost daru života. Mnogi roditelji, ali i mlađi koji su već uhvaćeni u mrežu modernoga društva, s tugom se pitaju gdje i kako naći snage i hrabrosti othrватi se zamakama koje vrebaju da ih pretvore u roblje. Krist nam je riječju i primjerom svoga života obznanio temeljnu istinu da su ljubav i žrtva neraskidivo povezani. Žrtva, ta tako opora riječ ušima i srcima našega naraštaja, jedini je ključ razumijevanja i prihvaćanja života. Samo srce čovjeka, koji zna prihvaiti žrtvu vlastitoga ljudskoga postojanja, može grijati toplinom ljubavi koja hrabri. Samo obitelj, čiji članovi hrabro i s vjerom prihvataju iskušenja života, može i danas postati ognjištem oko kojega će se njezini članovi rado okupljati. Uz njega je i

u hladnoću iseljeništva moguće vjerodostojno ispričati priču o smislu kršćanskoga življenja pa i povratka u domovinu.

Sestre i braćo, znate bolje od mene kakvim ste sve kušnjama izloženi. Osjećate, kao i ja, potrebu da se kao narod očuvamo i kao Crkva u njemu poklad vjere sačuvamo te jedno i drugo naraštajima što dolaze kao svetu baštinu na prijelazu u treće tisućljeće predamo. Imamo pravo i obvezu i u tuđini čuvati i sačuvati ne samo ime nego i povezanost s domovinom, te sve što spada na našu vjersku i narodnu posebnost. A to nije moguće bez obiteljskog ozračja. U obitelji se uči hrvatska riječ i usvaja pripadnost i ljubav prema svome narodu. Samo u obitelji se rađa klica želje za povratkom na svoje i među svoje! Tu se uče prve molitve, tu se usvajaju moralne vrijednosti. Bez izvršenja ove zadaće ne bismo izvršili svoje ljudsko i vjerničko poslanje. Svi naši osobni ili zajednički uspjesi bez toga bili sami isprazna tlapnja. Upravo zato nas poziva Bog da htijenjem, udruženim nastojanjem i predanom molitvom svoje obitelji pretvorimo u žarišta dara života koji će biti življen iz ljubavi i za ljubav.

Zahvalni iz dubine duše svima koji se trude oko dobra dobra Hrvata katolika u tuđini, svima želimo čestit Božić i Božjim blagoslovom blagoslovljenu Novu godinu novoga stoljeća i tisućljeća! Bog bio sa svima vama!

Mons. dr. Pero Sudar
pomoćni biskup vrhbosanski
predsjednik Vijeća HBK i BK BiH
za Hrvate u inozemstvu

Mons. dr. Pero Aračić, ravnatelj

Hrvatske biskupske konferencije i Hrvatskoj
konferencije Bosne i Hercegovine su, između
ostalog, razmatrali dramatičnu situaciju prog-
njenih Hrvata katoika iz Bosne i Hercegovine,
koji se momentalno nalaze na području Re-
publike Hrvatske.

Nedjeljko Zubović

vane božičnih pesama.

Na Nadbiskupovu rječ uvratio je svosom
cestikom nasljednji saborški zastupnik iz za-
darske županije prof. Ilijije Derosić, ističući
zaузimanje Crkve i ujezimi pastira kako u
nastojanju ratnim dana taka i dama u mru.
Poslijeprije raspodijeličeg estetički nastavilo se zajed-
nickim drženjem za bratskim stolom uz pje-
vanje božičnih pesama.

Na Nadbiskupovu rječ uvratio je ujezni pastir
nestičenih i ugrozenih ljudi.
nacelima izgraduje svoj pravni sustav i kada
dupratih napori izazbare vlasti da na etičkim
u svosoj pozdravnosjnosti učarški nadbiskup.
svih su osnazešni napori, rekao je među ostalim
u svih su osnazešni napori, rekao je među ostalim
vježe potporu u svom zalađanju za dobiti
nasem grada. Dodajuci da će u Crkvi imati
ovisnosti kosa nam smrtno pobjeđit, posebno u
potreba zapolesnja i zastite od svih posava
skobi nase vlasti jesu u pravom redu maladez,
i kada potreba solidarnost u etičnom hrvat-
skom društву. Od grupa koje su potrebne
radost. Isto tako podjelejene teškote su
spoloznja. Jer podjelejena radost je dobro
podjeleliti svoga duhovna i ljudska ra-
drost. Isto tako podjelejene radost u hrvatsku
umanjene teškote. Podjelejene nade su
svih su osnazešni napori, rekao je među ostalim
u svih su osnazešni napori, rekao je među ostalim
vježe potporu u svom zalađanju za dobiti
nasem grada. Dodajuci da će u Crkvi imati
ovisnosti kosa nam smrtno pobjeđit, posebno u
potreba zapolesnja i zastite od svih posava
skobi nase vlasti jesu u pravom redu maladez,

Potom je u svom govoru nadbiskup Prendi-
ćević u temelju moralne zakonitosti zakonitosti (P. in T. br. 6).
u svom pozitivnom zakonodavstvu, potkappa-
utoritetu. Drugi vremenu kose i izigrava ili odjela
su izgrađeni. Redio je, u petak 22. prosinca, u salounu povij-
Zadarski nadbiskup mons. Ivan Prendić pri-
primaje za predstavnike vlasti sa područja
zadarske nadbiskupije. Nadbiskupovom
potaknuo sve da se na svim razinama zaumi-
štive se državnoj pravednosti, pravilnosti,
proteve se državnoj pravednosti, pravilnosti,
ime prigoda u ljudskom, osobnom i druge-
ljudi. One nisu od judec te izazivaju sablazan i
dostojanstvu ljudske osovine na zbiravaju-
medunarodnom mru. Danas nam je više nego
kada potreba solidarnost u etičnom hrvat-
skom društву. Ovdje mislim na zavice, na domov-
oko nas. Ovdje mislim na zavice, na domov-
venom zivotu kada smo osjetljiviji na zbiravaju-
ne godine. Na svi, na svijet i na Crkvu. Pred svima nema je
im, na svijet i na Crkvu. Pred svima nema je
radost i dragi Božić, bio sam sa svima vama
radost. Isto tako podjelejene radost je dobro
spoloznja. Jer podjelejena radost u hrvatsku
potreba zapolesnja i zastite od svih posava
skobi nase vlasti jesu u pravom redu maladez,

su starja od društva i društva se nameću. Ona
njegozing doštostavita po stvaranti. Tu prava

uključuje i postavnje prava kose prošteće iz
nultku bitno je postavnje ljudske osobe isto
možemo svr razumijeti i pronaći. U ovom tre-
nasleg drugovitom svake osobe, svake obitelji i
buna javnog života, i zeli se zauštaviti pređ
doštostavnom razumijeti i pronaći. U ovom tre-

je nastavio: „Moja božićna cestika imao je
dar obitelji i temelj društva, nadbiskup Prendić
hrvatskog naroda, to su deseca, koga su nasi ljepe
nade svakoga naroda, pa prema tome i nasleđi
ljudske povijesti i kose nas posjećea na temelj
gođini Velike jubileja, kose je dalо novi tijek
Gorice nad očajstvom ujelovljene Riječi u
u svosoj pozdravnosjnosti i težecu zadarski nadbiskup.
svih su osnazešni napori, rekao je među ostalim
umanjene teškote. Podjelejene teškote su
radost. Isto tako podjelejene teškote su
spoloznja. Jer podjelejena radost je dobro
podjeleliti svoga duhovna i ljudska ra-
drost. Isto tako podjelejene teškote su
spoloznja. Jer podjelejena radost je dobro
podjeleliti svoga duhovna i ljudska ra-

drost. Isto tako podjelejene teškote su

zupnitim zajeđnicama. Hrvatske vokse i policije.
Hrvatske vokse i policije.
te predstavnici Filozofskog fakulteta u Zagru, nudi-
su tema ljudske rasprava. I pak, imam ne-
držtivi, iednakost i razlike u državu vježna-
maju za strmoljane i ugrözene u hrvatskom
dostojanstvu ljudske osovine kao i u hrvatskom
medunarodnom mru. Danas nam je više nego
kada potreba solidarnost u etičnom hrvat-
skom društву. Ovdje mislim na zavice, na domov-
oko nas. Ovdje mislim na zavice, na domov-
venom zivotu kada smo osjetljiviji na zbiravaju-
ne godine. Na svi, na svijet i na Crkvu. Pred svima nema je
im, na svijet i na Crkvu. Pred svima nema je
radost i dragi Božić, bio sam sa svima vama
radost. Isto tako podjelejene radost je dobro
spoloznja. Jer podjelejena radost je dobro
podjeleliti svoga duhovna i ljudska ra-
drost. Isto tako podjelejene teškote su
spoloznja. Jer podjelejena radost je dobro
podjeleliti svoga duhovna i ljudska ra-

BOSIĆNO PRIMANJE ZA PREDSTAVNIKE VLASTI

VJESNIK

Zadrski nadbiskup mons. Ivan Prendić redio je, u petak 22. prosinca, u salounu povij-
esnog Nadbiskupkog domu u Zagru, božićno-
duhu smjerimica Drugeg vrikanskog sabora.

ZADNICKI APEL BISCUPA HRVATSKOG BISKUPSKOG KONFERENCIJE I HERCEGOVINE

Taj istvo Hrvatske biskupske konferencije
za homilije i katheze, pastirske poslove zagre-
jače 2001., biskupi predsjednički, kao posme-
s posebnu naglasakom na zadnjicom dopri-
s konferencije Bosne i Hercegovine, Hrvatske
biskupske konferencije Biškupske konfrenice
Rasprialjalo se i o radu Mjesovite komisije
s posebnim zadnjicom s posebnim dopri-

ne zanemarjuci migracije u Hrvatskoj i
vima vremena i okolnosti u kojima se nalaze
survremenim pozorom na obitelji s malom dečkom
nasim ljudima u inozemstvu treba prilagoditi
zemnu pastvu. Zajedno je da rad među
većina suradnji na području bila pos-
loževonom radi posebna skrb za ino-
drži obiju Bisikuški konferencija. U čje-
Uvodo su sve prisutne poddravlji Presjed-

Nezabilzna tema bila je i diskusijsa o aktuel-
nog slanjem rezultata iješavamja nekikh
Bisikuški konferencijski aktivnosti. Guilio
Sraćeca, biskuupa đakovackog i srjemeškog. U
Bisikuški konferencijski aktivnosti. Marina
BKBH. Prisutvovali su svi biskuipi obiju
redoviti godišnji susret biskuupa HRK i
Nadbiskupskom dvořu u Zagrebu, Kapitol 31,
godine, s početkom u 10,00 sati održan je u
Hrcegovine, u ponedjeljak 22. siječnja 2001.
i predsjednika Bisikuške konferencije Bosne i
karđinala Puljica, nadbiskupu virbosanskojoga
Hrvatske biskuupske konferencije te Vinku
nadbiskupu Zagrebaka Drugeg vrikanskog sabora.

Biskupi su diskutirali i o zadnjicikim izdan-
jima liturgijskih knjiga i katheze užupnu katehezu.
istaknuto je izrada tih užupnih knjiga užupna
njaka za vježnovaku u školi i za zupnu katehezu.
Biskupi su diskutirali i o zadnjicikim izdan-
jima liturgijskih knjiga i katheze užupnu katehezu.
istaknuto je izrada tih užupnih knjiga užupna
njaka za vježnovaku u školi i za zupnu katehezu.
Biskupi su diskutirali i o zadnjicikim izdan-

nosu izgradići Crkve i crkvene zajeđnice u
nadbiskupu Zagrebaka Drugeg vrikanskog sabora.

KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SUSRET BISCUPA HRVATSKOG BISKUPSKOG KONFERENCIJE I BISCUPI

VJESNIK

suradnju. Župnik sebe nikada ne može oslobođiti od voditeljske odgovornosti, a vjernici sebe od suradničke odgovornosti, istaknuo je nadbiskup Prenda. Jer nije dosta biti imenovan u vijeće, nego treba biti zauzet za Crkvu, aktivan sa žarom vjere i stavom poštovanja i suradnje prema svome župniku. Za koncilski lik Crkve bitno je da župnik traži, odgaja i unapređuje svoje najbliže suradnike. To će biti doprinos našeg ulaska u treće tisućljeće Crkve zadarske: složne, revne i zauzete da Kristovo evanđelje prime mlađi naraštaji, da ga žive i zatim prenose budućim pokoljenjima. Božju riječ su navijestili vijećnici, čitali

molitvu vjernika i prinijeli darove na oltar, a pjevane misne dijelove predvodili su članovi katedralnog zbora pod ravnanjem gosp. Žana Morovića, a za orguljama je svirao gosp. Dragan Pejić. Pripjevni psalam je pjevao gosp. Branimir Buturić. Na svršetku misnog slavlja izmisljene su propisne molitve za stjecanje potpunog jubilejskog oprosta, a nakon svete mise za sve vijećnike priređena je okrepa i zajedničko bratsko druženje u dvorištu Svećeničkog doma "Zmajević" u Zadru.

Nedjeljko Zubović

PREDSTAVLJANJE CD-a I KAZETE "BOG JE LJUBAV"

U župnoj crkvi Uznesenja Marijina u gradskom naselju Belafuža u Zadru, u nedjelju 17. prosinca predstavljen je drugi nosač zvuka CD i kazeta duhovnih pjesama pod naslovom "Bog je ljubav", župljana te župe pedesetogodišnjeg Franje Đuraja i jedanaestogodišnjeg dječaka Šime Košte. Nastavak je to već duže plodne suradnje ovoga popularnog belafuškog dvojca, budući da su već prošle godine zajedno izdali svoj glazbeni prvenac naslovljen "Život mornarski", s kojega se brojne pjesme vrte na lokalnim radio postajama i na Hrvatskom katoličkom radiju. Zainteresirani župljani su dupkom ispunili svoju novu župnu crkvu, a među prisutnima nazočili su i predstavnici lokalnih vlasti, brojni svećenici, prijatelji i gosti slavljenika. Sve je na početku tog kulturno-duhovnog programa pozdravio domaćin i župnik don Ivan Mustać, izražavajući radost na kraju milenija glazbenom promocijom tog CD-a i kazete gospodina Franje Đuraja, koji je usput rečeno i župni kroničar, svirač i pjevač u župnom zboru, osoba u kojoj se krije pjesnička, skladateljska, autorska i izvođačka duša. Bezbroj puta nas je obradovao svojim pjesmama, a sada preko nosača zvuka to omogućuje široj hrvatskoj javnosti. Šime Košata je član dječjeg župnog zbora i već je sudjelovao na brojnim pjevačkim natjecan-

jima za mlađe uzraste, postižući pritom odlične rezultate. Šime je "kanarinac" naše župe, naglasio je župnik i pobratio gromoglasni pljesak.

CD i kazeta "Bog je ljubav" sadrži trinaest duhovnih skladbi, sve tekstove i glazbu je napisao Franjo Đuraj, autor svih aranžmana i producent je prof. Davor Grzunov, zajedno sa autorom. Snimatelsku dionicu odradio je uspešno Željko Dukić. Birane skladbene dionice na toj promociji izvodili su pjevački duo Šime i Franjo, te prateći vokali zadarska pjevačica Amenda Stošić zajedno s Ivanom i Boženom Ivković, Saidom Božić i Maricom Skroče, Šiminom sestrom, uz glazbenu pratnju Davora Grzunova na orguljama i Željka Dukića na gitari. CD i kazetu stručno su promovirali prof. Ivo Nižić sa Visoke učiteljske škole u Zadru, prof. Marko Vasilj, urednik kulturnog i religijskog programa na Radio Zadru, te aranžer i producent glazbenih brojeva prof. Davor Grzunov. Kroz jednoipolsatni duhovni program nazočne je znalački vodila Marijana Gulani, članica župne neokatikenske zajednice. Pred kraj tog lijepog kulturnog događaja najzaslužnijim pojednicima uručeni su pokloni, a vrijedne domaćice priredile su za sve prvorazredni domjenak.

Nedjeljko Zubović

Biskupi obiju Biskupski konferencija ponovno ističu riječ Poruke HBK od 21. rujna 2000., godine s XXI. plenarnog zasjedanja u Poreču: "Pozivamo odgovorne na vlasti da se u skladu sa svojim obvezama (...) pobrinu kako bi se svi prognani i izbjeglice mogli vratiti u svoj zavičaj i u svoje kuće. Protjeranim i izbjeglim Hrvatima iz drugih država neka pruže učinkovitu pravnu i materijalnu pomoć. Onima koji se žele vratiti u svoj zavičaj neka pomognu u ostvarivanju njihovi ljudskih prava i sloboda. Svakako (...) treba paziti da zbog nesigurnosti pred budućnošću ne budu prisiljeni na odlazak iz zavičaja i domovine". Solidarni s biskupima iz Bosne i Hercegovine biskupi Hrvatske biskupske konferencije zajedno s njima potiču, kako domaće političare tako i predstavnike međunarodne zajednice, da konačno provedu u djelo svoje zaključke s raznih bilateralnih i multilateralnih konferencija o provedbi Daytonskog sporazuma,

posebno o vraćanju svih osnovnih ljudskih i građanskih prava i sloboda – također i progananim katolicima iz Bosne i Hercegovine, koji se žele vratiti u svoj zavičaj.

Biskupi HBK izražavaju solidarnost i potporu, prema mogućnostima i materijalnu, u obnavljanju uništenih župa u Bosni i Hercegovini.

Uočavajući teške prilike – nezaposlenost, izostanak mirovina, socijalnu i zdravstvenu nezbrinutost i drugo – u kojima se u Hrvatskoj nalaze katolici (i drugi) prognani iz BiH, biskupi HBK pozivaju svoje svećenike i vjernike da pokažu kršćansku solidarnost u pružanju svekolike pomoći svojoj braći u nevolji. Posebno je važno da (nad)biskupi i župni Caritasi s dodatnim naporima priskoče u pomoći i pokažu svoju bratsku ljubav na djelu.

Biskupi HBK i BK BiH

IZJAVA KOMISIJE "JUSTITIA ET PAX" U POVODU DANA ŽIVOTA

U povodu Dana života, a potaknuta aktualnim prilikama i procesima u hrvatskom društvu, Komisija "Justitia et pax" Hrvatske biskupske konferencije obraća se javnosti sljedećom izjavom:

1. Podupiremo javna zauzimanja i peticije kojima se zahtijeva promjena onih zakonskih odredbi na temelju kojih su smanjena primanja majki roditeljica, te pozivamo mjerodavne vlasti da se ne ogluše na te opravdane pozive. Žalimo što državne vlasti nisu bile osjetljivije za višekratna dobromanjerna očitovanja iz Katoličke Crkve o tom pitanju prije donošenja tih odredbi, no nadamo se da će ta nedomišljena i dalekosežno štetna odluka ne samo u najskorije vrijeme biti ispravljena, nego da će joj slijediti i dugoročni plan prevladavanja teške demografske krize u našoj zemlji, nad kojom se svaki građanin mora ozbiljno

zamisliti. Nema prečeg zadatka od toga, jer ni o čemu ne ovisi toliko naša pojedinačna i zajednička budućnost kao o obiteljima koje će biti spremne i u mogućnosti rađati nove čalne društvene zajednice. Teško društvu u kojem grobari imaju više posla od primalja!

2. U okolnostima sve zaoštrenije gospodarske krize i sve nepovoljnijih socijalnih prilika obitelji s više djece, potičemo državne vlasti da nađu načina da se tim obiteljima djelotvorno pomogne npr. pri zapošljavanju, omogućavanju školovanja djece iz takvih obitelji, te izdašnjom socijalnom pomoći. Neka se nanovo preispita ponovno uvođenje instituta majke odgojiteljice. Potičemo i vjerničke zajednice da posredstvom župnih Caritasa ili izravno još zauzetije pomažu takvim obiteljima.

ZADAR: SJEMENIŠTE “ZMAJEVIĆ” I ŽUPA PUNTAMIKA PROSLAVILO BEZGREŠNU

U petak, 8. prosinca 2000., na svetkovinu Bezgreješnog začeća Marijina, Nadbiskupsko sjemenište “Zmajević” u Zadru proslavilo je svoju nebesku zaštitnicu i naslovnicu sjemenišne kapele. Uoči svetkovine, u četvrtak 7. prosinca, u sjemenišnoj dvorani, sjemeništarci su izveli skazanje s molitvenim tekstovima što su ih generacije sjemenišara napisale o Mariji. Čitava je predstava postavljena kao molitva, s razmišljanjima, molitvama i pjesmama posvećenim blaženoj Djevici Mariji. Režiju je napravila prof. Milena Dundov a pjevanje je vodio g. Žan Morović. Na samom početku, pozdrav nazočnim izrekao je prof. don Joso Kokić, ravnatelj sjemeništa “Zmajević”, koji je tom prigodom i čestitao imendan i rođendan nazočnom mons. Marijanu Oblaku, nadbiskupu u miru. Poslije skazanja, pritegnut je domjenak za sudionike. Na samu svetkovinu Bezgrešne, zadarski nadbiskup mons. Ivan Prendić, predvodio je svečano koncelebrirano euharistijsko slavlje u sjemenišnoj kapelici Bezgrešnog začeća. Uz Nadbiskupa su koncelebrirali ravnatelj, sjemenišni odgojitelji i drugi svećenici, a sudjelovali su sjemeništari, učenici Nadbiskupske klasične gimnazije, profesori, dječatnici, roditelji sjemeništaraca i prijatelji sjemeništa “Zmajević”. Istoga dana, navečer, u gradskoj župi Bezgrješnog začeća Marijina na Puntamici, u prepunoj crkvi, koncelebrirajući s župnikom don Šimom Perićem i brojnim svećenicima, nadbiskup Prendić je predvodio svečano euharistijsko slavlje.

Govoreći na temelju svetopisamskih čitanja o dva znakovita razgovora - dijalogu, prvom između Stvoritelja te Adama i Eve, i drugom između anđela Gabrijela i Marije u Nazaretu, Nadbiskup je pozvao na razmišljanje o ishodu

kojega su ti razgovori imali na povijest čovječanstva i svijeta. *“Prevarom Napasnika u svijet je ušao grijeh. Plod grijeha jest sav dramatičan tijek međuljudskih odnosa i donosa među narodima i rasama. Sve će ljudske događaje obilježavati nasilje, krv i smrt, civilizacije će propadati... Je li čovjek bezuvjetno osuđen na nered i nemoć? Odgovor nam daje drugi razgovor, što smo ga čuli u Evanđelju. Na tamnom obzoru čovječanstva pojavljuje se zora nade. Drugi razgovor, između Stvoritelja – preko anđela – i žene, Marije, jest ostvarenje obećanja na početku povijesti. Djevica Marija iz Nazareta, za razliku od prve žene, postaje izvor blagoslova za sve. Ona sama je znak da je Bog započeo novo razdoblje obnove čovjeka i čovječanstva...”* Nadbiskup je poručio kako je bitno imati nadu i ne gledati s pesimizmom i osjećajem bespomoći na svijet i život. *“Bog uvijek treba ljudi nade kojima nudi svoju suradnju. Po njima želi stvarati novo: izvoditi obnovu u njima i oko njih. Najprije u obitelji, u sredini koju određujemo svojim utjecajem i radom. Zato je bitno da se previše ne zaokupljamo Zlom, da ga se ne bojimo. Moramo ga opaziti, prepoznati i jasno razlučiti od Dobra, ali s Bogom kome se povjeravamo i kome se podlažemo i nudimo suradnju ograničavamo ili čak brišemo moć Zla.”* Nadbiskup je zaključio kako nam je Bog na raspolaganju svojom trajnom nazočnošću i djelovanjem, ali i od nas ovisi kakav će svijet biti. Marijin samo jedan *“neka mi bude”* promijenio je sudbinu čovjeka i svijeta.

Livio Marijan

Ekumenska otvorenost hrvatske Crkve potvrđena je u više navrata. Tradicionalno je održana Svjetska molitvena osmina, koja je završila 24. siječnja u zagrebačkoj katedrali ekumenskim molitvenim susretom na kojem su sudjelovali najviši predstavnici Katoličke, Srpsko-pravoslavne, Evangeličke i Luteranske crkve. Među kršćanskim Crkvama nastavljeni su kontakti u obliku zajedničkih ili bilateralnih susreta posebno na području Đakovačke i Srijemske, Požeške te Šibenske biskupije. Predsjednik Hrvatske biskupske konferencije zagrebački nadbiskup Josip Bozanić 6. kolovoza uzvratio je posjet poglavaru Srpske pravoslavne crkve patrijarhu Pavlu. U Vijeću za ekumenizam i dijalog Hrvatske biskupske konferencije biskupa Antuna Škvorčevića naslijedio je novi predsjednik biskup Vlado Košić.

Osobitu brigu za promicanje ljudskog života naša je Crkva iskazala Porukom Hrvatske biskupske konferencije za Dan života 6. veljače, organiziranjem međunarodnog simpozija o statusu ljudskog embrija u Zagrebu 14., u Opatiji 15. i u Splitu 17. ožujka, te pastirskim pismom zagrebačkog nadbiskupa Josipa Bozanića “Da život imaju”, naslovljennoga na prvu nedjelju došašća, 3. prosinca. Dok u Crkvi u Hrvata broj svećeničkih i redovničkih zvanja opada, bosonoge karmeličanke ove su godine blagoslovile svoj novi karmel na Mariji Bistrici 12. veljače, a iz najstarijega hrvatskog karmela u Brezovici 17. rujna otišla je novooblikovana zajednica sestara u župu Stup u Sarajevu i otvorila novi karmel, koji je još u izgradnji.

Početkom godine došlo je u Hrvatskoj do promjene vlasti te su održani susreti na najvišoj razini. S državne strane oblikovana je Komisija za odnose s vjerskim zajednicama, kojoj je na čelu zamjenik predsjednika Vlade Goran Granić, a sa crkvene strane stvorena je Komisija za odnose s državom, kojoj je do smrti bio na čelu nadbiskup Anton Tamarut, a

naslijedio ga je biskup Želimir Puljić. Na prilike u zemlji Hrvatska je biskupska konferencija reagirala svojom porukom iz Poreča 21. rujna, pozivajući na smirivanje napetosti.

Uz korektno i profesionalno praćenje života i djelovanja Crkve u medijima je bilo i grubih podvala, podmetanja i manipulacija. Iz Crkve je više puta upozoravano na neetičke pojave u medijima. To je posebno učinila Komisija “Iustitia et Pax” 3. srpnja, upozorivši na važnost odnosa između medija i istine. Krajem srpnja je potpisana Sporazum o međusobnim odnosima Hrvatske biskupske konferencije i Hrvatske radio-televizije. Posebna je pozornost ove godine bila posvećena “Danu sredstava društvenog priopćavanja te je 7. lipnja održan i okrugli stol o crkvi i medijima.

U nastojanjima oko koncilske obnove na razini župa Hrvatska biskupska konferencija objavila je 6. travnja poruku o nezamjenjivoj ulozi vjernika laika u poslanju Crkve, te 26. studenoga poruku pod naslovom “Župna kateheza u službi župne zajednice”. U Splitu je 29. i 30. kolovoza održana 22. Katehetska ljetna škola o temi “Prema cjelovitosti odgoja u vjeri – neophodnost župne kateheze i komplementarnosti s vjeronomaukom u školi”, s koje je, budući da su mediji stvarali ozračje protivljenja školskom vjeronomauku, objavljena i Deklaracija o vjeronomauku u školi, a Hrvatska je biskupska konferencija 15. lipnja objavila svoju poruku o vjeronomauku u školi i župnoj katehezi.

Prvi put u povijesti naše Crkve – primjećuje glavni urednik “Glas Koncila” Ivan Miklenić u svom prilogu u božićnom dvobroju – jedna je biskupija raspisala i organizirala izbore između više kandidata za članove župskih pastoralnih vijeća. Bilo je to u Zagrebačkoj nadbiskupiji polovicom svibnja. Ti su izbori pokazali da se u većim župama vjernici premalo poznaju, što znači da su neke župe premalo zajednice. (ika-rv/sa)

ZADARSKA NADBISKUPIJA

Bogićina čestitka Zadarške nadbiskupije
Svetom Ocu Ivanu Pavlu II.

svi nazozeni. Izložbu je prigodnom riječju otvorio zadarški nadbiskup u mirtu, mons. Marinko Vidović, profesor na Teološkom fakultetu u Splitu, govorio je o Bibliji u životu svjeteča zbirka Bibliju u Hrvata i time svosom Crkve, obradivši liturgijski, katehetski i navještajne karaktere. Svetoglasnik don Mario Skrinić, estijeski karakter Svetoga Pisma u zajednici Crkve, Zadarški svečenik prelazi lokalne okvire. Nakon slubnjenog otvorenja, brojni posjetitelji, u nastavku se uživali formalima, pismima, izložbu je temu Svetiški biblijski prijevođi, izvešti jezikе biblijske tekstove: Veliki dusa moja sv. Stosije, pod ravnanjem g. Žana Morovica, sadiži. Na pogrebu Katedralni zbor brojne jezike biblijskih izdanja sto ih ona osmislili se i na jedinstvenu zadaršku zbirku i Gospoda (Ps 148) A. Schultza. Uz Hvalite Gospoda (galagojaski napis u Dobrinja) i Malo Zovkić, generalni vikar Sarajevske nadbiskupije i prof. Svetoga Pisma na tamosnjem predstavnici medija. Poseban gost bio je dr. Predstavnici javnih ustanova, vjeroučitelji i camminando versi la fine dell'anno del Grande Giubileo 2000 con la festa di Natale del Nostro Signore, con dedozione filiale vorrei esprimere a Sua Santità L'anno Giubilare era per tutti noi una vera e prolungata Festa del Redenzione. La gratitudine e amore di tutti i fedeli dell'Arcidiocesi di Zadar - Croazia. La Chiesa di Zadar, insieme alla Chiesa Universale, si è arricchita dei Santi penisieri ed incoraggiamenti attraverso le parole e riflessioni contenute nelle Sue lettere apostoliche prima e durante quest'Anno Santo. Preghiamo sempre per la grazia di godere frutti abbondanti all'inizio del nuovo millennio cristiano. Ringraziamo il Padre Celeste di averLe permesso di condurre la Santa Chiesa attraverso la soglia del nuovo millennio.

Nel nome dell'Arcivescovo Emerito Msgr. Marijan Oblač, tutto il Clero Diocesano, i Religiosi e Religiose, tutti i fedeli di Cristo e nel Suo proprio, esprime a Sua Santità auguri del Santo Natale.

+ Ivan Prendija,
Arcivescovo

MISA ZA POMOREC I SVE KOJI ŽIVE S MOREMI OD MORA

Livio Marjjan

Nakon skupa, tokno u 12 sati, u prizemlju Stalne izložbe crkvene umjetnosti, otvorena je jedinstvena, jubilejska izložba u čast svjeđe provincije sv. Jeronima – Zadar. Ova će izložba Bičiju u vise od sto jezika. Koludriće izvele su na samom početku 150. psalm benediktinske glasovitog samostana sv. Marije izložba Božje Riječi, biti otvorena do 2. veljace 2001.

Naževo, u zadarškoj katedrali svete Stosije, tog Nikole, biskupa i zaštitnika morara i putobranen. U svim otokim i priobalnim nude strelan, smiljen i Božjom ljudavaju ponuden da bude mu vremeni i vječni život

U srijedu, 6. prosimca 2000., na blagdan sve-povje i slike svetog Nikole i kapele, kako ga imala nazivljači u morskim dubinama. Mons. Čakavci najčešće nazivaju. Osobito svečano, ovaj je blagdan proslavljen u Šupama čiji je on blagoslov i mir Domovine, zave koji su svoje obitelji. Molito se za sve pomorce i putnike, za umirovljeni pomorec i članovi njihovih latinski raznih putničkih agencija, aktivni i skole, članovi posada putničkih brodova, desecenici i nastavniči Vise i Srednje pomorske škole, članovi katedrali sudjelovali su učenici u ispunjenos katedrali uživo. Na generali vikar Zadarške nadbiskupije. Na jegea je predvodi mons. Nikojević Bollobanic je pozvao sve na našljedovanje kosti ostavili u morskim dubinama. Mons. Blagovjević je pozvao sve na život po Božjem Zakonu, koji je objektu tinsku, Kistanje, Luka i Salu.

Livio Marjjan

00120 Città del Vaticano
Palazzo Apostolico
Segreteria di Stato

Diocezane, i Religiosi e Religiose, tutti i fedeli di Cristo e nel Suo proprio, Nel nome dell'Arcivescovo Emerito Msgr. Marijan Oblač, tutto il Clero

Ringraziamo il Padre Celeste di averLe permesso di condurre la Santa Chiesa attraverso la soglia del nuovo millennio. Nel corso della prima e durata quest'Anno Santo. Preghiamo sempre per la lettere apostoliche prima e durante quest'Anno Santo. Preghiamo sempre per la grazia di godere frutti abbondanti all'inizio del nuovo millennio cristiano. La gratitudine e amore di tutti i fedeli dell'Arcidiocesi di Zadar - Croazia. La Chiesa di Zadar, insieme alla Chiesa Universale, si è arricchita dei Santi penisieri ed incoraggiamenti attraverso le parole e riflessioni contenute nelle Sue lettere apostoliche prima e durante quest'Anno Santo. Preghiamo sempre per la grazia di godere frutti abbondanti all'inizio del nuovo millennio cristiano.

Penisieri ed incoraggiamenti attraverso le parole e riflessioni contenute nelle Sue lettere apostoliche prima e durante quest'Anno Santo. Preghiamo sempre per la grazia di godere frutti abbondanti all'inizio del nuovo millennio cristiano.

La gratitudine e amore di tutti i fedeli dell'Arcidiocesi di Zadar - Croazia.

La Chiesa di Zadar, insieme alla Chiesa Universale, si è arricchita dei Santi

L'anno Giubilare era per tutti noi una vera e prolungata Festa del Redenzione.

In gratitudine e amore di tutti i fedeli dell'Arcidiocesi di Zadar - Croazia.

Natale del Nostro Signore, con dedozione filiale vorrei esprimere a Sua Santità

camminando verso la fine dell'anno del Grande Giubileo 2000 con la festa di

Beatissimo Padre,

Bogićina čestitka Zadarške nadbiskupije

Svetom Ocu Ivanu Pavlu II.

ske nadbiskupije, don Srećko Petrov, ml. Na početku svete mise, mons. Dučkić pozdravio je prisutnog nadbiskupa, braću svećenike, državne, županijske i općinske dužnosnike te brojne vjernike i goste. Bili g. Ivica Bota, ministar za javne rade, obnovu i graditeljstvo, g. Milivoj Bratinčević, načelnik odjela za poticaj otočnom gospodarstvu u istom ministarstvu, g. Gordan Baraka, župan Šibensko-kninski, g. Paško Erak, načelnik općine Kistanje, članovi Općinskoga vijeća. Svojom naznačnošću, slavlje su uzveličali i predstavnici Udruga Janjevaca iz Zagreba kao i članovi Odbora za izgradnju nove župne crkve na čelu s g. Sebastijanom Palićem. Sudjelovao je veliki broj vjernika. Mons. Dučkić je u pozdravu kazao kako se župa Kistanje s dolaskom Janjevaca počela dizati iz pepela, ostavši 1991. bez i jednog vjernika. Danas ih broji 1530.

U svojoj homiliji, mons. Oblak je naglasio: „*Kao što je obitelj bez vlastitog doma beskućnik, tako je župa bez vlastite crkve beskućnik, bescrvenik. Očito je da postojića mala crkva Gospe od Zdravlja prostorno nije primjerena potrebama brojnih župljana. Zato je neophodno izgraditi novu i prostorno primjerenu crkvu. To je crkveni i građanski čin prava i pravednosti*“ – istakao je nadbiskup Oblak, spomenuvši kako je Zadarska nad-

biskupija na javnoj dražbi kupila zemljište za gradnju crkve i pribavila sva zakonom propisana dokumenta za gradnju. Na Misi i za vrijeme blagoslova, pjevanje svega naznog puka predvodio je Župni pjevački zbor.

Nakon misnog slavlja, mons. Marijan Oblak predvodio je obred blagoslova gradilišta i polaganja kamena temeljca nove župne crkve sv. Nikole. Idejni projekt izradio je ing. arh. Tomislav Ramljak iz Beča a izvedbu projektne dokumentacije izveo je arhitektonski studio „Madunić“ iz Zagreba. Radove će izvesti zadrško poduzeće „Duca“ d.o.o. Na gradilištu, pred mnoštvom okupljenih, nadbiskup Oblak je istakao kako za gradnji crkve trebaju finansijska sredstva ali još više vjera, ljubav, molitva, žrtva, odricanje i pokora koje će namrijeti potrebna sredstva. Nakon misnog slavlja i blagoslova, svi naznačni sudjelovali su u bratskom druženju pred novom župnom kućom. Istoga dana, navečer, započela je trodnevница uoči blagdana sv. Nikole, biskupa, kojega Janjevci od davina štuju kao svoga zaštitnika. Predvodi fra Petar Klarić. U srijedu, na blagdan sv. Nikole, svečano misno slavlje predvodi mons. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski.

ZNANSTVENI SKUP I IZLOŽBA O BIBLIJI

U srijedu, 6. prosinca 2000., u Zadru, priređen je znanstveni skup o Bibliji u povodu otvorenja izložbe „Biblija u više od sto jezika“. Zadarska nadbiskupija posjeduje jedinstvenu zbirku Biblija na preko stotinu svjetskih jezika koja je postupno nastajala kroz 20 godina. Naime, mons. Marijan Oblak, sadašnji zadarski nadbiskup u miru, kao ordinarij je započeo skupljanje biblijskih izdanja početkom 1980-tih godina. Kao jedna od brojnih slavlja što su se tijekom jubilejske 2000. godine održala u Zadarskoj nadbiskupiji, izložba *Biblije u više*

od sto jezika priređena je upravo u čast 2000 godina od utjelovljenja Riječi Božje. Znanstveni skup o Bibliji održan je u jutarnjim satima u Hrvatskoj kazališnoj kući u Zadru. Nakon uvodnog pozdrava mons. Ivana Prende, nadbiskupa zadarskog, uslijedila su izlaganja trojice predavača. Dr. Adalbert Rebić, profesor na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, govorio je o hrvatskim biblijskim prijevodima. Istakao je posebnu povezanost Biblije i njenih prijevoda na naš jezik s gradom Zadrom, najprije preko popova glagol-

**ZNANSTVENI SKUP O BIBLIJI U POVODU OTVARANJA IZLOŽBE:
BIBLIA U VIŠE OD STO JEZIKA
Zadar, 6. prosinca 2000.**

**Adalbert Rebić
PRIJEVOD BIBLIJE U HRVATA¹**

Literatura: Petar Bašić, O Kašićevu prevođenju Svetoga pisma, u: *Diaconus Verbi*, Spomenspis u čast Jerka Fućka, Zagreb 1995, str. 316-325; Josip Bratulić, Ćirilometodska Biblija i njena sudbina među Hrvatima, u: *Bogoslovska smotra* 61(1991) str. 88-92; Jerko Fućak, Prijevod Biblije na hrv. jezik, u: *Bogoslovska smotra* 61(1991) str. 93-98; Jerko Fućak, Šest stoljeća hrvatskog lekcionara, ACC, sv.VIII, Zagreb 1975; Petar Kuzmić, Vuk-Daničićevi Sveto pismo i bilijska društva na južnoslavenskom tlu, ACC, sv. VII, KS Zagreb 1983; Vjekoslav Štefanić, Hrvatski prijevod Biblije, u: *Hrvatska enciklopedija*, sv.II, Zagreb 1941, str. 490-494; Tadej Vojnović, Prevođenje cijelovite Biblije u Hrvata do prve tiskane Biblije 1831., Zagreb 1976. (disertacija, ciklostilom); Božidar Petrac, Biblija i hrvatska književnost, u *Književna smotra* 26(1994)185-196;

KRATKI UVOD

Biblija je za kršćane i Židove sveta knjiga, među prvim živim svjedocima početka kulture i civilizacije čovječanstva. Ona je ujedno antologija hebrejske književnosti u kojoj su sabrani različiti književni oblici, rodovi i stilovi na koje su se nastavljala i oslanjala sva velika djela svjetske i nacionalnih književnosti. Ona je temelj na koji se naslanja i cijela hrvatska književna građevina. Hrvatska književnost u tijeku svega svoga razvitka, od prvih početaka pa do naših dana, duboko je prožeta biblijskim temama i izvorima i bez Biblije teško bi se mogla razumjeti i tumačiti. Uostalom, i početci naše pismenosti temelje se na biblijskim izvorima.²

Najstarija je Biblija zagrebačke stolnice vjerojatno bila tzv. *Radonova Biblija*, danas u Na

cionalnoj knjižnici u Beču (god. 1190., s početka zagrebačke biskupije).

U toj se Bibliji nalazi obilje glosa, zapravo prijevoda iz latinskoga na starohrvatski jezik, pisanih krajem XI. ili početkom XII. stoljeća. Vatroslav Jagić je ustanovio da su te glose učinjene pod utjecajem češkog jezika i da pišaci tih glosa pokušava stvarati hrvatski jezik. Tu je Bibliju u Zagreb vjerojatno donio prvi zagrebački biskup Duh, pa je te glose pisao ili on ili netko od njegovih pratitelja.

Svečana Biblija zagrebačke prvostolnice, *Biblia sollemnis zagrabiensis*, iz XIV. stoljeća, čuva se danas u metropolitanskoj knjižnici (MR 159). Urešena je mnogim prekrasnim inicijalima i sitnoslikama. U Zagrebu su saču-

1 A. REBIC, *Die Übersetzung der Bibel ins Kroatische*. Eine kurze Überblick. u: J. Krašovec (Herausgeber), *Interpretation of the Bible*, Ljubljana – Sheffield, 1998., str. 1131-1144.

2 Usp. B. PETRAČ, *Biblija i hrvatska književnost*, str. 185.

dekanata, don Grigom Barut i ekonom Zadar-Kinu, fra Peter Klarić, dekan Pasmanski Dugkić, gvardijan Franjevac kog samsotama u zadarški u mru, preduo je svećamo misno Krištanjsama, mons. Marijan Oblik, nadbiskup suslavili suzupnik krištanjski mons. Nikola Nikole, biskupa, S nadbiskupom u mru su polozio kamencu temeljcu nove župne crkve sv.

CRKVE

PROSLAVA SV. NIKOLE U KISTANJAMA - KAMEN TEMELJAC NOVE

Nedješko Zubović

Uzsko slavje i nazoznima uputo svoju pastir- mons. Ivan Prendić, koji je preduo euharisti- Stosje u Zadru nazozio je zadarški nadbiskup Cetrtog dana duhovni obnovi u katedrali sv. Petrica svećenika končurano više od pet sati. Vjermeđkom skupu naglašena je velika Medu ostalim, na tom izuzetu začasnom sakramenu posveta i učinila, a ispod vježde- sku nječe.

je osoba danas koji se osjećaju ojačenim, životi i lutaču besčijino trageći pravi put. Puno ske naravi. Mnogi ne vide pravim svoga živirazdru svakovrste sumje pa i one vjer- cesto puta ne vidi izlaza iz tih križnih strasnih situacija. Kovjeka u svjetu i drustvu u kome mu stvaraju nejednive životne probleme i koji nog mogovrštinu mukama i feskočama, koji se duhovna potreba današnjeg covjeka, optereće- vjermeđkom skupu naglašena je većima priusimh vjermeđka i učinila, a ispod vježde- sakramenu posveta i učinila, a ispod vježde- nova je osojni sureret covjeka s Bogom po predviđa liturgijski obradnik liturgijske.

otoku Ugljanu. Temeljna svrha duhovni ob-

nika u temeljno kršćansko iskušto kako to

thodne dvije u Biogradu i Stomislici na

bilejska duhovna obnova u Zadru, kao i pre-

svakog dana dupkom ispunjali prostiranu

cije razlagali nazoznim vjermeđicom, koji su

Voditelji je svoge kateheze i duhovne medita-

dariske nadbiskupije i župnik katedrale župe.

Stoga se osjeća velika potreba svećenice

jeziku do sv. Jeronim (umro 420). Crkvenica

pismo, glagoljicu, i Svetu pismo na hrvatskom

jeziku du sv. Dužnosni (umro 420). Crkvenica

da je on bio Dramatice i da je preveo Svetu

glagoljske Marjina evanđelija kose je napr-

ila jeziku bogatom iluminacijom. Osim

već odlikuju bogatom iluminacijom, kose je

ilijskih kodelsaka, napose evanđelista, kose je

st. Donosi sva 4 evanđelja a pisani je poluncis-

bit će Evangelijum Spalatinus, pisani u VIII

Nastaviti kodelsak sv. Pisima u hrv. kresevima

je dan rukopis počec iz XIII/XIV. st.

ima fragmet sv. Pisima iz XI. stoljeća, a drugi

Samostan reda sv. Dominika u Dubrovniku

jala.

Pismo NZ, pisano u XIV. st. s nekalko inci-

jezika iz XI. st., pisana karolinom, urešena

u Samostanu sv. Frane u Šibeniku sačuvana

je Biblijia iz XII. st., pisana karolinom, urešena

imcijsalima, od kose su neki izrezani, te sv.

Vane josi druge rukopisne Biblike iz XIV. stol-

ječa, a čuvači se u metropolitani (MR 63, MR

94 i MR 156)

DUHOVNA OBNOVA U KATEDRALI

VJEŠTI I DOGADAJI

VJESNIK

VJESNIK

3. BRATULIC, Crtometska Biblijia i ujena sudbina među Hrvatima, str. 89.

Konstantin Čiril, s liturgijskim i biblijskim jeziku. IX. stoljeću je među Hrvatima dječje knjige imali na latinskom dicsiju i za latinski kulturnu. Tako su sve litur- grada, iz Akvileje, iz Salzburga i iz Rima. Jeca. Misjonari krstiteći dolazili su iz Cart- nego je pokrštavajuće trajalo nekoliko deset- daskako, nije bila pokrštena sva u jednom lipu- krcamstvom i odmah ga prihvati. Hrvatska, Boketkom VI. stoljeća. Tu su došli u doći s Hrvati su u danasne hrvatske krajeve dosli- spomenutih slavenskih naroda.

slavenskom bilo na narodnim jezicima prjevođa i primjena Biblike bilo na crkveno- su postali temelj gočovo svih kasnijih biblijskih tekstova iz Moravске po Hrvatskoj, te slavenskom liturgijom rasprili su se i slavenski ravnakos, koji su oni udarili temelje. Sa je potrebama slavenske liturgije u Mo- Svetu pismo. Njihov je prjevod bio namijen- prvi, koji su na sedam slavenski jezik preveli da su sv. braca Konstantin (Čiril) i Metod bili podjednaka same glagoljice, danas je sigurno, prijevođeni na temeljno narodni jezik. Bez obzira kako je ta legenda nastala i bez obzira na pitanje prijevođen na narodni jezik. Bez obzira kako je pisano na jezik svoga naroda (Vulgata znači da je on bio Dramatice i da je preveo Svetu glagoljske Marjina evanđelija kose je naprila- jala. Stoljeća posložila razvila tradici- Kod Hrvata se u srednjem vjeku razvila tradici- cija, zabilježena vec 1248. godine, da im je prisluhnuo stanje je mukotpan i dugotrajan pro- Zubočić, kancelar zadarške nadbiskupije, don Zubočić, kancelar zadarške nadbiskupije, don dijili su domaći svećenici: don Nedješko

(misu i sakramene) i čitaju biblijske tekstove. rohovatskom jeziku obavljaju sve bogoslužje koji na tom pismu i na staroslavenskom ili stari- zivi od XII. stoljeća još samo među Hrvatima jezik gočovo sve biblijske knjige. Glagoljica konciila. Metod je preveo na starohrvatski uporabio sve do vremena Drugog vatikanskog (Istra, krik i otoci južno od njege, dijelovi za- darske i splitske nadbiskupije) ostalo u ježeli. Izumio je i posebno pismo, glagoljicu, jer je se rasišlo osobito među Hrvatima i kod braća Metoda a kose su i Hrvati dobro razum- jeli. Izumio je i posebno pismo, glagoljicu, jer je jeziku, onaj jezik koji se govorio u Solinu, u rodnom gradu Konstantinu Crilla i njegova

DUHOVNE VJEŽBE ZA SVEĆENIKE KOD ISUSOVACA U OPATIJI

Dom duhovnih vježbi
Joakima Rakovca 24 - 51410 Opatija
tel. i faks: 051/712-830

Veljača, 2001.:

5 – 8., voditelj: o. Mijo Nikić
12 – 15., voditelj: o. Vatroslav Halambek
19 – 22., voditelj: o. Josip Sremić

Ožujak, 2001.:

5 – 8., voditelj: o. Slavko Lovrić
12 – 15., voditelj: o. Stjepan Kušan
19 – 22., voditelj: o. Vatroslav Halambek
26 – 29., voditelj: o. Vatroslav Halambek

Duhovne vježbe počinju navečer prvoga naznačenog dana, a završavaju također navečer naznačenog dana. Informacije i prijave na gornju adresu.

* * *

**VJERSKA EMISIJA USUSRET DANU GOSPODNJEM
NA HRVATSKOM RADIJU - RADIO ZADAR,
od 12. prosinca 2000.**

EMITIRA SE SVAKE SUBOTE NAKON VIJESTI U 9 SATI.

Jubilej župnih vijećnika, 09. 12. 2000. godine

melju prijevoda koje su učinila sveta Braća s time što je on nadopunio prijevodima ono što Braća nisu prevela te tako objavio prvi cijeloviti prijevod Biblije na jedan od slavenskih jezika. Izgleda, da su sv. Braća ipak prevela samo neke dijelove Novoga zavjeta i samo neke dijelove iz SZ.

O Bibliji u hrvatskim glagoljskim liturgijskim knjigama na ovom simpoziju govori prof. Anica Nazor, pa ja o tome ne bih više razglašao.

PRIJEVOD BIBLIJE NA HRVATSKI JEZIK

1. Prijevod biblijskih tekstova objavljen u lekcionarima

Do tiskanja hrvatskoga prijevoda cijelovite Biblije dolazi tek u XIX. stoljeću. Do tada Hrvati su prevodili Bibliju u dijelovima, objavljenima najčešće u liturgijskim knjigama.

Ne znamo kada se točno počela prevoditi Biblija na živi hrvatski jezik, ali najstariji spomenici hrvatskog jezika, već iz XIV. stoljeća jesu baš biblijski odlomci u *evanđelistarima ili lekcionarima*, namijenjima za čitanje puku u crkvi, i u samostanima i pobožnima laicima. Riječ je o biblijskim odlomcima koji su se čitali u liturgijskim činima, poglavito na misi.⁴ Lekcionari su među Hrvatima bili vrlo rašireni, i među pukom a ne samo u crkvama i samostanima. Lekcionar je naime bio u mnogih obitelji jedina knjiga koja se čitala u kući. O kraja XVIII. stoljeća pa sve do prvih desetljeća našega stoljeća veoma su često tiskaju lekcionari za potrebe škola,

4 V. ŠTEFANIĆ, *nav. dj.*, str. 490.

5 M. J. FUČAK, *Prijevod Biblije na hrvatski jezik*, u: Bogoslovska smotra 61(1991) str. 94.

6 J. FUČAK, *Prijevodi Biblije na hrvatski jezik*, u: Bogoslovska smotra 61(1991). str. 93; oslanja se na svoje djelo *Šest stoljeća hrvatskoga lekcionara*, KS, Zagreb 1975.

najprije kajkavski (1799. i poslije toga još 4 izdanja), pa onda štokavski (1847. i suslijednih dvadesetak izdanja).⁵ To su bili školski udžbenici iz kojih se učilo jezik i sadržaj vjere. Zato se nastojalo da jezik lekcionara bude što bolji i narodu što razumljivi, a sam prijevod što je moguće točniji i vjerniji izvorniku. Najčešće se biblijske tekstove prevodilo iz latinskih a rijede iz njemačkih predložaka. Izlazili su vrlo često, jezik se u njima dotjerivao i taj je jezik snažno utjecao na jezik puka.

U Katoličkoj crkvi već od V. stoljeća postoji podjela Biblije na čitanje po pojedinim nedjeljama. Knjige u kojima su ta čitanja Biblije bila zapisana zovu se *lekcionari*, od lat. *lectio*, čitanje, čitanka). U Hrvata se već u XIV. stoljeću prevode ulomci iz lekcionara, zapravo se pohrvaćaju stariji staroslavenski tekstovi zapadne odnosno hrvatske glagoljske tradicije. U svakom slučaju, iz XIV. stoljeća imamo sačuvan odlomak Korčulanskog lekcionara, pisanog latinicom, čakavskim narječjem, koji svjedoči da je u to vrijeme već postojao hrvatski lekcionar. Poslije Korčulanskog lekcionara pojavio se Zadarski lekcionar iz prve polovice XV. stoljeća te Bernardinov lekcionar iz 1495. godine. Prvi sačuvani lekcionar na štokavskom narječju, *Ranjinin lekcionar*, pisan je 1508. godine u Dubrovniku. Taj je lekcionar preinaka Bernardinova lekcionara koji je u XVI. stoljeću bio dva puta pretiskavan (1543 i 1586).⁶ Vrijeme u kojem su pisani ti hrvatski lekcionari bilo je za Hrvate burno: Turci su nadirali s istoka prema Bosni i Hrvatskoj i osvajali hrvatska područja uništavajući pred sobom sve što je bilo hrvatsko, katoličko. U okupiranoj Bosni 1613. godine pojavljuje se *hrvatski lekcionar*, tj. knjiga

NAZNAKE PASTORALNOG PROGRAMA NAKON JUBILEJSKE GODINE

Prigodom svečanog zatvaranja Jubilejske 2000. godine, 5. siječnja 2001., na svečanom euharistijskom slavlju u katedrali sv. Stošije, nadbiskup zadarski, mons. Ivan Prenda izložio je bitne naznake pastoralnog plana za Zadarsku nadbiskupiju koje će biti temelj destogodišnjeg pastoralnog plana Nadbiskupije, a proizlaze iz zadatka i slavlja što ih je Crkva zadarska ostvarivala i obilježavala tijekom trogodišnje pripreme za Veliki jubilej kao i kroz Svetu 2000. godinu. Donosimo izvadak iz Nadbiskupova izlaganja:

“Stavljam već večeras u zadatak svim PASTORALnim TIJELIMA NADBISKUPIJE: Svećeničkom vijeću, Ekonomskom vijeću, Zboru savjetnika, Nadbiskupijskom pastoralnom vijeću, Zboru dekana, Kaptolu kanonika sv. Stošije, Ravnateljstvu Visoke teološko-katehetske škole, Ravnateljstvu Nadbiskupskog sjemeništa “Zmajević”, da na svom polju rada i svojkim pogledima i odlukama, doprinesu planiranju i ostvarenju pastoralnih planova za Nadbiskupiju. S radošću očekujem doprinos u planiranju pastoralna kroz iduće desetljeće Provincije franjevaca sv. Jeronima u Zadru i Otaca trećoredaca glagoljaša kao i Otaca benediktinaca.

Iz naravi i poslanja Crkve proizlaze i naši **neposredni zadaci** kojima svi trebaju doprinijeti:

1. Evangelizacija, nova, produbljenim žarom, govorom i metodama koju treba zauzeto unijeti u sve strukture Crkve i sve slojeve našega društva.

2. Izgrađivati zajedništvo naše Mjesne crkve na svim razinama: biskup-prezbiterij-redovničke karizme, vjernici: u liturgijskom, apostolskom i karitativnom služenju kao svjedočanstvo naše vjere u Isusa Krista.

3. Hitnost u organiziranoj brizi, molitvi i radu u pastoralu mlađeži i u okviru tog pastoralnog za duhovna zvanja, svećenička i redovnička jer su uvjet bez kojega nema rasta Crkve, uključujući i **uvođenje stalnog đakonata** u našoj Mjesnoj crkvi.

4. Odgoj laikata u Nadbiskupiji zadarskoj, to znači osvjedočenih i sposobljenih Kristovih vjernika laika koji trebaju postupno preuzimati svoj dio odgovornosti za život i rast Crkvu. Ta odgovornost proizlazi iz krštenja i sv. potvrde ali i iz odgovornosti za nošenje Evandželja u svijet ljudskih ustanova od obitelji do parlamenta. Na toj crti vjerničke zauzetosti u Crkvi, crkveni pokreti, stari i novi, ukazuju se kao dar Duha Svetoga i nazaobilazna duhovna snaga i pastoralni čimbenik u Nadbiskupiji zadarskoj.

5. Djelotvornom ljubavlju zauzimanje za siromašne i ugrožene, s posebnim naglaskom na obitelji s brojnom djecom i na mlade koji su ugroženi zlom ovisnosti.“

svim katolicima Hrvatima na istom jeziku, te poput lekcionara i Rimskog misala sadrži dijelove Biblije prevedene na jedinstven hrvatski jezik.

Osim u časoslovima Psalmi su zasebno prevođeni i objavljivani. Najstarija su dva rukopisna prijevoda: *Hrvatski psaltir* iz prve polovice XVI. stoljeća i *Psalmi Davidovi* Luke Bračanina iz 1598. godine. Najnoviji su: Psalmi Davidovi *Ognjeslava Utješinovića* (1868), Psalmi Davidovi *Petra Vlašića* (Dubrovnik, 1923-1925), Psalmi *Ivana Štambuka* (Makarska 1975. i gradićanskog Hrvata Augustina Blazovića (Beč 1981).

Psalme su vrlo slobodno prevodili i hrvatski pjesnici Nikola Dimitrović (1549), Mavro Venjanović (1482.1576), Šime Budinić (1582), Bartol Kašić (1617), Ivan Gundulić (1621), Ivan Ivanišević (1642), Stjepo Ćorđević (1686) i Andrija Vitaljić (1703).

3. Prijevodi Biblije na hrvatski jezik u rukopisu

Kroz povijest bilo je više pokušaja prevesti cijelovitu Bibliju na hrvatski jezik (npr. Biblija Bernardina Frankopana iz Grobnika iz razdoblja od 1520. do 1529. godine), ali su ostali u rukopisu i nikad objavljeni. Do danas su nam sačuvana tri rukopisna prijevoda cijelovite Biblije.

Prvi je Bartol Kašić iz Družbe Isusove (1575-1650) kojemu je prijevod Svetoga pisma na narodni jezik povjerila Kongregacija za promičbu vjere u Rimu 1625. godine. Kašić je svoj prijevod završio u Dubrovniku 1630. godine, ali ga nije mogao objaviti zbog oporbe Kongregacije za promičbu vjere njegovu jeziku i pismu. Njegovi su protivnici u Kongregaciji poglavito bili oni koji su se bo-

rili isključivo za glagoljski-crkvenoslavenski jezik. Bilo je dakako i onih koji su načelno bili protiv svakog prijevoda Biblije na narodni hrvatski jezik. Kašić je preveo cijelu Bibliju na hrvatski štokavski jezik a pisao je *latinicom*. U tome je slijedio pravila svojega *Reda* da se Sveti pismo treba prevoditi u ono narječe koje razumije većina naroda i na ono pismo koje većina naroda može čitati. Kašić nije dobio potrebnii *imprimatur* od Kongregacije te je tako njegov prijevod ostao samo u rukopisu. Dijelove svog prijevoda Biblije Kašić je ipak objavio u svom *Ritualu* (1640) i *Evangelistar* (1641).

Kašićev prijevod Svetoga pisma na hrvatski jezik jedno je od značajnijih djela za hrvatsku kulturu. Relativno je malo proučavan tako da su još mnoga pitanja u pogledu tog prijevoda otvorena.⁷ Stoga je golema šteta za hrvatsku kulturu, poglavito za razvoj hrvatskog jezika, što taj cijeloviti prijevod Biblije nije bio tiskan u cijelosti i u izvornom obliku u ono doba. Kritičko izdanje Kašićeva prijevoda Biblije objavljeno je ove godine, jubilarne 2000., u Padernoru (Njemačka) u izdavačkoj kući Fr. Schöningh. Predstavljen je u mjesecu studenome 2000. u Zagrebu. Nažalost, prijevod nije sačuvan u cijelosti, nego samo u dijelovima (najveći dio čuva se u Zagrebu, te dijelovi prijevoda u Odesi i u Zadru). Kašić se služio starijim staroslavenskim ili crkvenoslavenskim, glagoljaškim prijevodima Biblije i *Vulgatom*, Jeronimovim prijevodom Biblije na pučki latinski jezik.

Kašić je bio još prije Jurja Križanića naš najbolji lingvist. On je izvrsno poznavao više govornih oblika hrvatskoga jezika: paški, dubrovački i bosanski govorni oblik hrvatskog jezika. Već s manje od trideset godina napisao je gramatiku hrvatskoga jezika, i to na osnovi štokavštine bosanskoga tipa. Osim toga usvojio je i dubrovački oblik hrvatskoga jezika te

⁷ P. BAŠIĆ, *O Kašićevu prevođenju Svetoga pisma*, str. 316.

POST I NEMRS U KORIZMI
Broj: 377/2001., 25. siječnja 2001.

Prastara korizmena praksa Crkve sadrži suzdržavanje u vidu posta i nemrsa. Tijekom korizme na intenzivniji načim se Božji narod pripravlja za slavljenje središnjih otajstava vjere: muku, smrt i uskrsnuće Gospodinovo, što uključuje i obdržavanje nekih posebnih propisa Crkve vezanih za post i nemrs.

Prema propisima Biskupske konferencije uzdržavanje od mesne (nemrs) ili druge hrane, neka se obdržava svakoga petka u godini, osim ako se petak podudara s danom ubrojenim u svetkovine. Nemrs i post obvezni su na Pepelnici i na Veliki petak (Kan. 1251). Nemrs obvezuje sve koji su navršili četrnaestu godinu života, a post sve punoljetne osobe do započete šezdesete godine života. Pastiri, vjeroučitelji i roditelji su dužni poučiti one koji zbog maloljetnosti nisu obvezni na post i nemrs o pravom smislu pokore i odricanja (Kan. 1262). Na temelju ovlasti Biskupske konferencije, vjernici mogu kroz godinu nemrs zamijeniti nekim drugim načinom pokore, dok su na nemrs obvezni u sve petke kroz godinu svećenici, redovnici i crkvene ustanove.

Važno je uvijek vjernike poučavati o smislu kršćanske pokore i posta. Suzdržavanje od određene hrane, štetnih navika i užitaka, suvišnog komoditeta, usmjereni su ka tome da kršćanin konkretno pokaže svoju zrelost i spremnost da se bori sa svim onim što ga zarobljava i zatvara pred Bogom i bratom čovjekom, i što ga pretvara u ovisnika o onim stvarima koje su manje bitne od njegova poziva i dostojanstva djeteta Božjega. U to mogu spadati i zle navike naše pale naravi kao što su mržnja, zavist, ogovaranje, sebičnost i sl., od kojih bi bilo dobro postiti i suzdržavati se. Pokajanje i obraćanje, koji donose mir i radost u čovjekovu savjest, istinski su i nezaobilazni plodovi pokore.

Nadbiskup:
+ Ivan, s.r.

FOND DOM BOŽJI
Broj: 378/2001., 25. siječnja 2001.

Nastavlja se *XXXIV. KORIZMENOM AKCIJOM* za fond **DOM BOŽJI**, tj. za popravak i gradnju crkava u našoj Zadarskoj nadbiskupiji. Neka svi župnici tijekom ovogodišnje Korizme provedu ovu akciju na način koji najbolje odgovara prilikama u pojedinim župama, nadasve u onima koje su pošteđene ratnih razaranja i koje su u materijelnom smislu jače.

Nadbiskup:
+ Ivan, v.r.

o tumačenju tekstova, o zamkama značenja, o nejasnoćama, o slikovitom izražavanju.⁹

5. Tiskani prijevodi cijele Biblije na hrvatski jezik

Hrvati su napokon dobili *prvi potpun prijevod* cijele Biblije tek u jeku ilirskoga preporoda godine 1831. Bio je to prijevod slavonskog franjevca *Petra Katančića* (1725.-1825), koje je uz neke preinake posthumno izdao subrat mu *Grgur Čevapović* u Budimu 1831. godine u 6 svezaka. Tiskan je usporedno latinski tekst (*Vulgata*) i hrvatski prijevod s kratkim bilješkama, na hrvatskom (slavonskom) *štokavskom ikavskom narječju*.

Katančić je bio čovjek dubokog nauka kojemu, u njegovo vrijeme na ovim prostorima, nije bilo premca u povijesti, filologiji, geografiji, numizmatici i arheologiji. Posjedovao je enciklopedijsko znanje i bio silno marljiv i uporan u poslu. Kao izvrsni linnist bio je sposobljen za dobar prijevod Svetoga pisma na hrvatski jezik.¹⁰

Drugi potpuni prijevod Biblije na hrvatski jezik dao je dalmatinski svećenik *Ivan Matija Škarić*. Tiskan je u 12 svezaka u Beču 1858.-1861. godine. Jezik Škarićeva prijevoda je hrvatsko-dalmatinski štokavski ikavski dijalekt.

Na hrvatskim je prostorima bio i još je uvijek dosta proširen i utjecajan Daničić-Vukov

- 9 J. BRATULIĆ, *Ćirilometodska Biblja*, str. 92; V. ŠTEFANIĆ, Hrvatska enciklopedija, sv. II, Zagreb, 1941., str. 493; V. JAGIĆ, *Die serbokroatischen Übersetzungen der Bibel im Ganzen oder einzelner Teile derselben*, Archiv für slav. Philologie, 34; J. FANCEV, *Jezik hrvatskih protestantskih pisaca*, Rad Hrvatske akademije, str. 212-214; F. BUČAR, *Povijest hrvatske protestantske književnosti*, Zagreb 1910.

- 10 J. MAJDANDŽIĆ, *Matija Petar Katančić (1750.-1825.), polihistor i prevoditelj Svetoga pisma*, Zagreb, 1986. Magistralski rad na Katoličkom bogoslovnom fakultetu (nije objavljen).

prijevod Biblije, naročito njegovo latiničko (1868.) i pohrvaćeno (Šulek 1877. godine i Rešetar 1895. godine) izdanje s mnogo susjednih izdanja koja poduzima *United Bible Society (London)* sve do naših dana. Šulek je Vuk Karadžićev prijevod temeljito kroatizirao i pokatoličio: novogrčki izgovor zamijenio je latinskim (mj. Avelj piše Abel, mjesto Vitleem piše Betlehem), riječi srpskog književnoga jezika zamjenjuje hrvatskim, a pravopis je etimologizirao. Šulekova je redakcija Vuk-Daničićeva prijevoda Biblije doživjela mnoga izdanja dokazujući tako razliku između hrvatskoga i srpskoga jezika. Slično je “pokatoličio” Vukov i Daničićev prijevod *Milan Rešetar* ne dirajući u sam jezik u Svetom pismu (Beč 1895). Nažalost, prijevodi Katančića i Škarića nisu u prošlosti bili dovoljno cijenjeni i popularizirani, koliko su to oni zasluživali. Bilo je to već predvukovsko doba, kad se među južnim Slavenima iz političkih razloga promicalo Vuk Karadžić-Daničićev prijevod.

Na prijelomu stoljeća sarajevski nadbiskup *Josip Stadler* preveo je i objavio Sveti pismo Novoga zavjeta (evanđelja i Djela apostolska u 5 sezaka, Sarajevo 1895-1907) s opširnim tumačenjem. Nedovršeno Stadlerovo djelo naumio je dovršiti *Valentin Čebušnik*, ali je uspio izdati samo dva sveska prijevoda Staroga zavjeta (Zagreb 1911. i 1913. godine) koji je obuhvaćao Petoknjižje i povjesne knjige. Čebušnikov se jezik oslanja na refor-mirani hrvatski jezik, pod utjecajem Vuka.

1. Ordinarij mjeseca (Kan. 1355). Tu se podržavaju i Generalni vikar.
2. Kanonik-pokromičar (Kan. 508), koji tu ovlast ne može delegirati.
3. Oni koji mjesni Ordinarij ovlasti i imenije.
4. Radi duhovnog dobra vjernika i spaša duša ovime dajem ovlast odijesenačka izopćenja zbog izvrsenog pobagaja i sudjelovanja u pobagaju sljedećim svećenicima:

1. Prioru Benediktinskog samostana sv. Kuzme i Damjana na Čokovcu, o. Pšeman.

2. Provimčiću Franjevečake provimčije sv. Jeronima u Zadru.

3. Svinj dekanima.

4. Zupniku župe sv. Šime u Zadru.

5. Gvardijsanu i vikaru samostana sv. Franu i sv. Mihovila u Zadru.

6. Svinj ispodvijednicima: u Đosćacu, Korizmi i Vazmenom vremenu, o svetkovinama Velike Gospe i Svetih Svetih, za vrijeme putnih misija, duhovnih obnova, duhovnih vježbi i molitvenih seminara.

7. Voditelju pokromičkog slavlja saki put kad se ono slavi u većoj ili manjoj vjermljkoz zasednici, osim slučajeva navedenih pod brojem 6.

SVJETSKI DAN BOLESNIKA

Broj: 376/2001., 25. veljače 2001.

+ Ivan, vr.
Nadbiskup:
+ Ivan, vr.

Ove godine, na spomen dan Gospe Lurdske, 11. veljače, proslavitemo 60. svjetski dan bolesnika. Ova je dan ustannočio papa Ivan Pavao II., koji je za tu prigodu uputio svoju poruku, s kojom pozvali svjetsku obnovu u Hrvatskoj i Evropskom svijetu na vrednovanje onih koji trpe i da se provođeni otkupiteljski vrijednosti tijekom Marijoma – „Zdravljeni bolesni“. Dan bolesnika je prigoda za početak ujedno obasnitih pravim posebno misno slavljem u Službu riječi za bolesnike u župnoj zasednici.

Svjetski dan bolesnika prigoda je da se ukaže na vrednovanje onih koji trpe i da se provođeni otkupiteljski vrijednosti tijekom Marijoma – „Zdravljeni bolesni“. Dan bolesnika je prigoda za početak ujedno obasnitih pravim posebno misno slavljem u Službu riječi za bolesnike u župnoj zasednici.

Nepotrebno je napominti da je dan posebno blizak Božjemu srcu i vječko izazov našem krišćanskom milosrdu i ljubavi prema bolesnim, Crkva nas poziva da ovim danom posvjedočimo svoju vjeru i budemo bližu onih koji su poseban nacim bliz Božjemu srcu i vječko izazov našem krišćanskom milosrdu i ljubavi prema bolesnim, je bio narocito bliz i sazziv prema bolesnicima s koji je bolesnik na njegovo vrijednost i tijekom Marijoma – „Zdravljeni bolesni“. Svaki je bolesnika. Ima bolesnika. Ima bolenika, osobito na posebnim molitvenim skupovima za bolesnike. Nas Vesnički donosi poruku Djevoju 1997. dojavili su svoj prigovor Novomeđeđu po Ivanu.

+ Ivan, vr.
Nadbiskup:

U Sarajevu je 1980. godine objavljene djele-
vijetničkih riječi, zapravo Hrvatini eti-
je isto vrijeme je i Bonaventura Duda preveo
ske sadansosti (od 1968. pa daleje). Gotovo u
prijevod preuzeo Bonaventura Trvanost - Krasan-
jevo 1961.). Nezanimljim primikama taj je
voga zavjetna Bonaventura Duda i Jerko
Gode 1973. objavili su svoj prigovor No-
vogodnje trazila. Poslednje izdanje Hrvatske u
slavnu) braca izvan Hrvatske u Hrvatskoj
krajiga koji su slaveniška katolička (i pravo-
ske jezike. U doba komunizma to je bila
u izdavačkoj kući za gotovo sve druge slaven-
tak izdanja na hrvatskom jeziku i predelen-
izdanje ilustrirane Biblike dotijelio davdes-
dom objavljeno u velikoj Biblijici. To je
zavjetničko izdanje Novom Bonaventura Bibliju mlađih s prigovo-
pa potom opteć Krišćanske sadansosti ob-
U skoro nakon toga godine 1968. Glas Koncila
zavjetničko izdanje puta u džepnom izdanju. Njegova je
izdavačkoj kući za gotovo provodio i izvrsno
zavjetničko izdanje izvukao (Sarajevo
1941.-1942.). Drugo mu je, popravljen
tekst Biblike na hrvatskom jeziku (Sarajevo
izdanje iz 1959. godine, popravljen
1941.-1942.). Drugo mu je, popravljen
tekst Biblike na hrvatskom jeziku i lat. Vlgačat,
prema grčkom izvorniku i prema lat. Izrađen
jezik mu je suvremeniji i lakši. Oslobođio se
projektu izdavačke kuće „Trvarnos“ ali ga je odmah
poslje toga okupila izdavačka kuća „Krišćan-
izdavačkoj kući „Trvarnos“. Projekat je objavljen u
tekt hrvatski bibličari. Projekat je objavljen u
projektili su objavljom na izvorni hrvatski
vrijenja. Redakciju koji su objavili književnici
Novoga zavjeta obrazili Stadlerov je pre-
škrićevi projektu izvrsan prijevod s hebrejskog iz-
Jerusalemu na temelju Soviceva prijevoda
koji je bio izvrsan prijevod s hebrejskog iz-
dine. Prijevod je učinjen po uzoru na Bible de
Vukovu utjecaju. I
jezik mu je suvremeniji i lakši. Oslobođio se
projektu izdavačke kuće „Trvarnos“. Projekat je
popravljen togdan, izrađen
projektili su objavili književnici
Novoga zavjeta obrazili Stadlerov je pre-
škrićevi projektu izvrsan prijevod s hebrejskog iz-
1938.). Zagoda je iznova prijevođen Svetu pismo
u prijevodu Franje Zagode (Zagreb, 1925. i
Sljedeći prijevod Svetog pisma Novoga zavjeta

19. Potvrda o posveti crkve, oltara, blagoslova zvona,
podizanje križnog puta
20. Imprimatur
21. Imenovanje kanonika

100 Kn	20 Kn	120 Kn
100 Kn	20 Kn	120 Kn
500 Kn	100 Kn	600 Kn

VII. NAKNADA ZA PASTORALNU POMOĆ

Nagrada pri blagoslovu obitelji

- Dnevica župniku ili kapelanu za blagoslov obitelji iznosi - 400 Kn
- Dnevica za blagoslov obitelji (8 do 10 sati) - 400 Kn
- Dnevica za blagoslov obitelji (manje od 8 sati) - 300 Kn

* * * * *

U smislu kanonskih odredbi (kann. 848; 952, par. 1. ZKP) nitko ne smije tražiti veće pristojbe od ovde određenih. Za sve pristojbe vrijedi upozorenje: Ako je stranka siromašna, neka se pristojba snizi za 50%; ako je posve siromašna, tada sve usluge treba učiniti gratis.

Kad se u takvim slučajevima traži od Ordinarijata bilo kakav oprost, treba u dopisu navesti da je stranka siromašna i da se oprost podijeli uz 50% pristojbe ili potpuno gratis.

Na dopis se smije stavljati samo crkveni biljezi.

Svaki župni ured treba imati dovoljno biljega koji se nabavljuju u Ekonomatu.

Svaki službeni dopis mora biti propisno biljegovan crkvenim biljegom, potvrđen pečatom crkvene ustanove koja ga izdaje i vlastoručnim potpisom službene osobe koja zakonito zastupa dotičnu ustanovu (ne pisarom ili pomoćnim osobljem ureda).

Nebiljegovani ili nepotpisani ili neopečeni dopisi ne vrijede i treba ih vratiti pošiljatelju.

Nadbiskup:
+ Ivan, v. r.

POBAČAJ I OVLAST ODRJEŠENJA

Broj: 375/2001., 25. siječnja 2001.

Upućuju se ispovijednici na *Vjesnik Zadarske nadbiskupije*, broj: 1-2/1989. godine, na tekst "Zločin pobačaja, grijeh, kazna i ovlast odrješenja" gdje je ova tematika šire razrađena. Ovdje donosimo samo ono što se odnosi na ovlast odrješenja po službi i danim ovlastima.

Od kazne izopćenja zbog sudjelovanja u vršenju pobačaja (prema Kan. 1398 Zakonika kanonskog prava) imaju pravo odriješiti:

Baptisti su u Zagrebu 1982. godine objavili *slobodan*, tzv. "dinamički" prijevod *Novoga zavjeta* pod naslovom *Novi zavjet živim riječima. Knjiga o Kristu*. S engleskoga su preveli M. Lovrec i Ž. Grujić.

Godine 1987. u Sarajevu je objavljen *Novi zavjet* što ga je s grčkog izvornika preveo G. Raspudić. Taj se prijevod na neki način već nalazi utkan u temelje Rupčićeva prijevoda Novoga zavjeta.

Izvan Hrvatske, u Sjedinjenim Američkim Državama objavio je *Silvije Grubišić* cijeli *Stari zavjet*, u osam svezaka, pod nazivom *Hrvatska Biblija* (Chicago, West Allis, 1975.-1984.). Prevoditelj je u tom prijevodu pokušao otkloniti neke neu jednačenosti koje

je kritika zapazila u zagrebačkoj Bibliji Kršćanske sadašnjosti (1968 sl) u kojoj se uostalom nalazio njegov prijevod Petoknjižja.

Godine 1992. Kršćanska je sadašnjost objavila *Ekumenski prijevod Biblije*, Novi zavjet: prijevod *Bonaventura Duda i Jerko Fućak* a bilješke su prevedene iz *Traduction eumenique de la Bible* (Paris).

Godine 1993. u Zagrebu u izdavačkoj kući Kršćanske sadašnjosti izlazi izvrsno grafički opremljena *Jeruzalemska Biblija* (Urednici A. Rebić - B. Duda - J. Fućak) s kombiniranim prijevodom: Stari zavjet iz zagrebačke Biblije Kršćanske sadašnjosti a Novi zavjet iz prijevoda *Duda-Fućak*. Izvrstan komentar preveden je iz francuskog izvornog djela *Bible de Jerusalem*.

Marinko Vidović
BIBLIA U ŽIVOTU CRKVE

Uvod

Zadanoj temi "Biblia u životu Crkve" mogli bismo pristupiti dijakronično, vremeplovom, hodom kroz povijest i uočavanjem važnosti Biblije u pojedinim značajnijim fazama života Crkve. Ali, kako je tema našega rada ujedno i naslov 6. poglavљa dogmatske konstitucije o objavi II. Vatikanskog koncila *Dei Verbum*¹², čini nam se da je ovoj temi najbolje pristupiti upravo koncilskim duhom i logikom. A Koncil, kada govori o Bibliji u životu Crkve, ne pristupa toj tematiki dijakronički, već sinkronički. Naime, uočava i izražava svijest Crkve i vjeru njezinih članova o važnosti Biblije u aktualnom povijesnom trenutku života Crkve.

12 O tome kako je došlo do ovoga naslova i kakva mu je bila nakana vidi, Lj. Rupčić - A. Kresina - A. Škrinjar, *Dogmatska konstitucija o božanskoj objavi Dei Verbum*, FTI, Zagreb, 1981., str. 253s.

Prvo što upada u oči, čitajući koncilsku Konstituciju, jest činjenica da Koncil ne koristi naziv Biblija, već naziv "božanska Pisma", konstatirajući da su ona uvijek u Crkvi čašćena kao i samo Gospodinovo Tijelo. Kad koristimo naziv Biblija mislimo upravo na božanska Pisma, ili točnije na Pisma koja sadrže riječ Božju. Ova sintagma "riječ Božja" jako je bremenita. S riječju "Bog" izražava se da dolazi od Boga ili je u vezi s Bogom na jedinstveni način. Bog poučava na mnogo načina, ali u judeo-kršćanskoj tradiciji o Bibliji Bog daje jedinstvenu pouku u sačuvanom pisanim obliku koji sadrži zapis o njegovu odnosu s Izraelom i ranom Crkvom. Biblija je

20. Plaća svećenika za školski vjerouauk (profesor na VTKŠ-e, ravnatelj u SICU, ravnatelj Klasične gimnazije) ulazi u njegovu mjesečnu nagradu.

21. Ako župna blagajna ne može pokriti propisani iznos za mjesečnu nagradu svećenika, župnik se treba obratiti NUUK-u, koja će nakon uvida u stanje blagajne, dodati razliku do propisanog iznosa.

22. U župnoj blagajni ostaje župnog novca koliko je potrebno za redovito plaćanje režijskih troškova, a ostali novac se drži na pologu župe u Ekonomatu Nadbiskupije.

23. Umirovljeni svećenici imaju pravo na smještaj u Svećeničkom domu te imaju pravo na njegu i liječenje i mjesečnu mirovinu u skladu s propisima NUUK-a.

24. Taksovnik za područje Zadarske nadbiskupije je sastavni dio ovih odredaba.

Ove odredbe za provedbu funacijskog sustava u Zadarskoj nadbiskupiji stupaju na snagu 1. siječnja 2001.

Nadbiskup:
+ Ivan, v. r.

TAKSOVNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj: 2082/2000.

Zadar, 11. prosinca 2000.

I. SVETE MISE

* misni stipendij - 50 Kn
* gregorijana - 2100 Kn

II. VJENČANJE

* Vjenčanje s obavljenim "postupkom za ženidbu" i poukom - 200 Kn
- župna blagajna - 140 Kn
- ekonomatu nadbiskupije - 60 Kn

* Vjenčanje s obavljenim "postupkom za ženidbu" u župi i poukom u Obitelskom centru na Puntamici - 200 Kn
- župna blagajna - 100 Kn
- ekonomatu nadbiskupije - 60 Kn
- Obitelskom centru - 40 Kn

1.1. Proklamacija - navještaj riječi

U igri slobodnih asocijacija, kad se spomene riječ Biblja, prvo što nam padne na pamet jest knjiga. Za one koji su se malo bavili Biblijom i kojima je poznat njezin nastanak i struktura bit će to zbirka knjiga ili čak čitava biblioteka, knjižnica¹⁷, a za one koji je ne poznaju i koji joj površno pristupaju bit će to najobičnija knjiga koju vjernici dviju najvećih monoteističkih religija - židovstva i kršćanstva - časte kao sv. knjigu, kao Božju riječ i objavu. Ali, Biblja je i nešto više. Mnogi zapisi i spisi koji se sada nalaze u Biblji i tvore njezin sadržaj, prije toga su bili tekstovi koji su se javno čitali, recitirali i proklamirali na liturgijskim slavlјima u prigodi nekih blagdana. Biblijski tekstovi su dakle prvenstveno navještajni tekstovi. Čitali su se glasno pred okupljenom zajednicom, gotovo uvijek liturgijskom zajednicom. Upravo kao takvi sačuvani su i došli su i do nas.

S ovim tekstovima, posebice onima koje mi kršćani nazivamo Stari Zavjet, komemoriralo se i aktualiziralo velike događaje iz Izraelske prošlosti koji su upravo u ozračju liturgijskog slavlja postajali sadašnjost slušatelja. Naime, po njima su slušatelji postajali dionici tih događanja, uključivali su se u njih kao da se događaju u njihovo vrijeme i kao da su im oni sami akteri. Ovakvom poimanju i uživljavanju u tekstove dosta je doprinosio istočnački mentalitet Židova, kojemu prošlost nikada nije samo događaj koji se jedanput dogodio i ostao za leđima, već je to događaj koji se trajno *zikkaronski* aktualizira, posadašnjuje logikom vertikalne povezanosti sadašnjega sa svim prošlim naraštajima, logikom solidarnosti ili, kako se stručno voli reći, logikom *corporative personality*.

Nešto slično događalo se i s ne malim brojem odlomaka NZ-a, gdje i sada pažljivijem uhu ne promiče echo liturgijskoga slavlja (primjerice, izvještaj o Posljednjoj večeri) ili kerigmatske proklamacije onoga što je Isus učinio ili izrekao (primjerice, Petrovi i Pavlovi go-

vori u Dj, ili neke kerigmatske formulacije u Pavlovskim spisima - usp. Rim 15,3-5). Čak i tekstovi koji nemaju veze s liturgijom, koji nisu ni nastali za liturgiju niti su korišteni u njezinom sklopu, ili tekstovi koji nisu namijenjeni usmenom navještaju (takvi su Mudrosni spisi u SZ, a u NZ pavlovske poslanice), velikim dijelom su stigli do nas zahvaljujući upravo liturgiji, kako sinagogalnoj, tako i kršćanskoj.

U pogledu Biblje vrlo lako zaboravljamo i jednu povjesnu činjenicu. Naime, prije izuma tiska, a i nekoliko stoljeća nakon toga, i Židov i kršćanin su poznavali Biblju prvenstveno iz usmenog navještata, jer osim što je većina bila nepismena, samo su rijetki mogli posjedovati rukopise koji su u obliku svitaka ili kodeksa tvorili sv. knjigu. I danas mnogi kršćani, premda posjeduju cijelovitu Biblju, svoje poznavanje Pisma mogu zahvaliti samo ili uglavnom usmenom navještaju s liturgijskih slavlja.

Pismo je nastalo iz navještaja i prvenstveno je namijenjeno navještaju. U ambijentu liturgijske zajednice navještaj biblijske riječi po-prima dijaloski karakter: jedan "Ti" se obraća jednom "vi", nama koji slušamo i prihvaćamo biblijsku riječ kao riječ života, kao Božju riječ. Sjetimo se da nakon svakog navještaja pisamskog teksta u liturgiji navjestitelj izgovara riječi: "rijec je Gospodnja", na koje sabrana zajednica aklamativno odgovara: "slava tebi, Gospodine!", ili "slava tebi, Kriste!" Kršćanstvo nije religija knjige, kao recimo Islam, već je religija žive riječi, riječi koja se ovdje i sada naviješta, u kojoj "otac nebeski s velikom ljubavlju dolazi u susret svojim sinovima i s njima razgovara" (DV 21). Bit Božjega govora i razgovora s ljudima je u "snishodljivosti" (*synkatabasis*) po kojoj je Bog, veli sv. Augustin, s ljudima ljudski razgovarao (usp. DV 13). Upravo u liturgiji "Bog govori svome narodu, Krist nastavlja naviještati evanđelje, a narod odgovara Bogu pjesmom i molitvom" (SC 33).

2 župe:	do 500 = 11	do 1000 = 13	do 1500 = 15	do 2000 = 17	do 2500 = 19	do 3000 = 21	do 3500 = 23	do 4000 = 25	do 4500 = 27	do 500 = 23	do 1000 = 15	do 1500 = 17	do 2000 = 21	do 2500 = 23	do 3000 = 25	do 3500 = 27	do 4000 = 29	do 4500 = 30	do 500 = 5 bodova	* godine slizbe (svake 2 godine 1 bod s tim da je gornji limit 40 godina svecenistva iz ega se vise ne povecavaju bodovi)	* skolski vjeronauk (svaka stara isedno donosi 1 bod, maksimum sto mu se dodaje 5 dodatnih bodova.	17. Župnik koji ima filijale u kojima svake nedjele slavi misu, bodovali sustav se ravna prema broju župa (2 ili 3).	18. Mlinski stipendiji ne uračunavaju se u mjesecnu nagradu svećenika. Župnik je dužan prikazati stipendije od tih mlinskih invenacija – osim na Božić – dužan je predati Nadbiskupskom jednu nedjeljnu misu pro populo. Ako mlinski ima dopuštene za bimiranje ili triniranje, temu.	19. Župne obvezne prema Nadbiskupiji ostaju kao i do sada.
---------	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	-------------------	--	---	--	---	--

Liturgija je najpraktičniji ambijent hrvatskih crkava, tako i u nji-	1.2. Homilija: tumačenje Pisma	Zbog ove povezanosti Biblijse liturgiju s liturgijom hrvatskih crkava, tako i u nji-	Koncil je mogao uspostediti Pismo, upravo kao hrvatski se sluša na liturgijskom okupu, s navještaj kraljevskog ambijenta, u obliku i vina medu svoga	4.16-30). Ovdje nalažimo tipičan primjer hrvatskog ambijenta, u obliku i vina medu svoga	Pod ovim nazivom ne podrazumijevamo samo broj knjiga, već razliko vrijeme i	mesetno nastanka kao i različite krajizvane rođave biblijskih knjiga. Biblija je u	17. Pod ovim nazivom ne podrazumijevamo samo broj knjiga, već razliko vrijeme i	18. Pismom obliku, aako se vodi računa o tradicijama knjige su uslovi zapisanje i	19. U svremenim bibliotekama knjige su tematski, autorski ili na druge načine	20. Posedim biblijsku knjigu koja to kaže, jednako je koja reci to se nalazi u biblioteci.	21. U akademiji svrmenim knjigama i povičeno je da bude od autora nje viđio čijeli su razvojni nacrti i poslednji rezultati su razne stadije teološkog	22. Posedim biblijsku knjigu koja je kraljevskog ambijenta, aako dio slike koja je u sastavu izvještavajuša o Božjoj obzavi. Ljudska	23. Pismom obliku, nego dio slike koja je u sastavu izvještavajuša o Božjoj obzavi. Ljudska	24. Slobzene na policiama i to u odjelima za povijest, biogeografiju, romanе, drame,	25. Pismom obliku, nego dio slike koja je u sastavu izvještavajuša o Božjoj obzavi. Ljudska	26. Slobzene na policiama i priznala kao nadahnute i normativne slike s vise	27. Pismom obliku, nego dio slike koja je u sastavu izvještavajuša o Božjoj obzavi. Ljudska	28. Slobzene na policiama i priznala kao nadahnute i normativne slike s vise	29. Pismom obliku, nego dio slike koja je u sastavu izvještavajuša o Božjoj obzavi. Ljudska	30. Slobzene na policiama i priznala kao nadahnute i normativne slike s vise
--	--------------------------------	--	--	--	---	--	---	---	---	--	--	--	---	--	---	--	---	--	---	--

10. Domaćicu, koja osobno služi svećenicima, svećenici i nagrađuju sami. Ako je dijelom svog radnog vremena zaposlena po ugovoru o radu u župnom uredu, kao pastoralna suradnica, ili kao sakristanka te uređuje crkveno ruho i pastoralne prostorije, tada troškovi zdravstvenog i mirovinskog idu na teret župne blagajne, a ostalo na teret svećenika. (O radu u župnom uredu, sakristiji... svoju suglasnost trebaju dati članovi ŽEV-a, a Nadbiskupski ordinarijat odobroti i potvrditi). Pitanje domaćice razmatrat će se individualno.

11. Troškove prijevoza u pastoralne svrhe podmiruje župa iz župne blagajne, a iznos se računa prema državnim propisima (1 km 30% od litre supera) s time da se putna mjesečna lista dostavi Nadbiskupskom ordinarijatu, te se može iz župne blagajne isplaćivati ono što Nadbiskupski ordinarijat potvrdi.

12. Svećenik može za kupnju automobila dobiti bezkamatni kredit, iz Nadbiskupijske ustanove za uzdržavanje klera, u visini 12.000,00 DEM. Kredit se može dobiti ponovo tek nakon 6 godina. *Korisnik kredita daje izjavu daje auto vlasništvo Nadbiskupije dok se ne isplati kredit.*

13. Osnovica novčane nagrade za svakog pastoralnog svećenika na području Nadbiskupije zadarske iznosi 3.000,00 kn.

14. Bodovni sustav - U Zadarskoj nadbiskupiji promjenjivi bodovni sustav, koji određuje dodatak na spomenutu osnovicu novčane nagrade, uvodi se *ad experimentum*. Visina boda iznosi 50,00 kn.

15. Na osnovicu se dodaju bodovi, koji uvažavaju godine staža, broj vjernika na župi, angažman u školskom vjeroučenju prema sljedećem sustavu:

* dijeceznaski biskup - 80 bodova

* pomoćni biskup - 50 bodova

* generalni vikar - 40 bodova

* kancelar, ekonom, biskupski vikar - 30 bodova

* rektor sjemeništa, ravnatelj Klasične gimnazije, ravnatelj VTKŠ-e - 30 bodova

* ravnatelj Caritasa, sudski vikar, ravnatelj Svećeničkog doma - 20 bodova

* kanonik – svi imaju bodove po drugim službama

* Odgojitelj isjemeništa - 15 bodova

* župnik 1, 2, 3 ili više župa prema sljedećoj tablici

1 župa:

do 500 = 8

do 1000 = 10

do 1500 = 12

do 2000 = 14

do 2500 = 16

do 3000 = 18

do 3500 = 20
do 4000 = 22
do 4500 = 24
do 5000 = 26
do 5000 = 26
do 5500 = 28
do 6000 i više = 28

homilije: u kontekstu liturgijskog slavlja (sinagogalni kult) najprije je naviještena Božja riječ iz proroka Iz (61,1-2), tako da je već sami navještaj popraćen aktualizacijskim tumačenjem, sa svrhom da ono o čemu govori Božja riječ bude prihvачeno kao ono što se "sada" događa u zajednici. Aktualizacija i jest umijeće iščitavanja za sadašnji trenutak; njome se vlastito vrijeme pretvara u događaj spasenja¹⁹.

Dijalog se obično događa među osobama koje se poznaju. Homilia stoga zahtijeva poznavanje onih kojima se obraća, njihovih problema i potreba, tako da im može ponuditi riječ Božju koja je naviještena za njihovu konkretnu situaciju, u njihovom "sada" koje osvjetljava i izaziva Božju riječ. Aktualizacija je nužni i bitni dio homiletskog nastupa (usp. GS 4; PO 4).

Dobra homilia kao tumačenje i aktualiziranje Božje riječi u kontekstu liturgije trebala bi imati sljedeće karakteristike:

- prepostavlja poznavanje i životno usvajanje naviještene Božje riječi sa strane onoga tko je izgovara (poznavanje tekstova);

- obraća se osobama čiji se problemi, događanja i aspiracije moraju duboko poznavati (to je pred-tekst ili predrazumijevanje kojim pristupamo ponuđenim tekstovima);

- ostvaruje se u kontekstu liturgijskog slavlja, u zajedništvu i vjeri Crkve (to je kontekst);

- nudi ne toliko povjesno-kritičko tumačenje teksta, njegovu povijest nastanka, koliko sučeljavanje svijeta koji je u tekstu prisutan sa svijetom slušatelja, tako da Božja riječ osvijetli i izazove stvarnost i budućnost sudiонika. Nudi aktualizirajuće tumačenje riječi

Božje i stavlja vjernike pred otajstvo Boga kojega se slavi, pomažući im da shvate svoju osobnu i društvenu povijest kao povijest spasenja (ovo je aktualizacija);

- izgovara se ubičajenim konverzacijanskim rječnikom, poticajima i pozivima, apelima na slušateljstvo, pri čemu do izražaja dolazi i osoba onoga koji homiletski nastupa (ovo je osobni stil homiletičara).

Homilia je specifičan način tumačenja Pisma, aktualizira ga i približava uhu i srcu vjernika u slavljeničkom ambijentu Crkve. Događa se po nadahnucu Duha koji daje učinkovitost Božjoj riječi, dovodeći vjernike osobno i zajedno obraćenju i integralnom spasenju.

"Ne mogu tvrditi - piše L.Alonso-Schökel u kontekstu govora o homiliji - da je ono što kaže svećenik riječ Božja u strogom smislu; ali mogu s pravom reći da participira na riječi Božjoj. Stoga prava homilia participira na istini i snazi ove riječi; ona je drugi način aktualiziranja rečene energije."²⁰

2. Biblija i teologija

Da bismo pravilno vrednovali odnos Biblije i Teologije, odnosno uočili važnost Biblije u Teologiji ili Teologije u Bibliji potrebno je barem u nekoliko poteza dijakronički se prošetati kroz povijest.

2.1. Povijesni presjek odnosa

U prvim stoljećima Crkve Pismo i teološka refleksija su najuže povezani, toliko da možemo reći da se teologija kao refleksija rađa kao pokušaj i napor tumačenja Biblije.

Kršćanska teologija se rodila sa spisima NZ-a. NZ-ni pisci teološki reflektiraju o Božjem

19 Usp. B. Duda, *Sjeme je Riječ Božja. Razmišljanja nedjeljna i blagdanska*, 2. Godina B, KS, Zagreb, 1987., str. 8.

20 L. Alonso-Schökel, *La Parola ispirata*, Pidea, Brescia, ²1987., str. 389.

drugim pastoralnim suradnima svećenika podmiruje župu.
9. Svakodnevne troškove kuhiće podmiruju konsnicu. Hranu i pice na svećanstima župe i

knjigu inventara.
8. Namjestači i opremu u kući i župnom uredu, uz ugelasnost članova župnog ekonomskog vijeća (ZEV-a), vodeći računa o ukusu i skromnosti, nabavlja se na teret župne blagajne i upisuje se u

osim u slučaju da nema izravne telefonske linije, snosi svećenik osobno.
7. Iz župne se blagajne rezijički troškovi u župnom uredu, pastoralnim prototrijama i župnom stanu. Dobrava se za župni telefon mjesecna potrošnja do 300 kn. Troškove mobitelja,

6. Zdravstveno osiguranje svećenika podmiruje NURK.

5. Doprimos za interno mirovinsko osiguranje svećenika BOMF, podmiruje župna blagajna po daljnjem teksu NURK.

4. Buduci da prilozi prigodom blagoslova obitelji ulaze u župnu blagajnu, neka se svima onima nadbiskupije (i župniku i drugom svećeniku na isporuci). Prilozi prigodom blagoslova kada koji ga posležu iz župne blagajne dodjeli dnevnica prema Takočniku na području Zadarške propisi.

3. Delatniči u župi (župnik, župni vikar) stavljaju u župnu blagajnu primjene darove, prihode, finančionirajuže župe i ostali namjenski rashodi (II. 7. 2. CI i DI).

2. Svi darovi, prihodi i prilozzi, kose primu sluzbenik Crkve, namjenjeni su samoj pravnoj osobi (usp. kan. 1267, §§ 1-3). Oni ulaze u crkvenu blagajnu ustanova u kojoj svećenik djele (župe, skemničta, kapitola, biskupije...).

1. Vremenita crkvene dobra, prema Zakoniku kamonskog prava, namjenjena su svihu koja je vlastita Katoličkoj Crkvi, a to je: urednje bogoslovija, briga za dolinu uzdravane klera i drugih crkvenih sluzbenika, vršenje delja apostolata i dobrovornosti, napose prema siromasima (usp. kan. 1254, § 2.).

Na temelju Odrđebaa Hrvatske biskupse konferencije o novom sustavu finančiranja Katoličke Crkve u Hrvatskoj, donosim oredbe za njegovo provodenje u Zadarškoj nadbiskupiji.

Zadar, 12. prosinca 2000.
B.: 2081/2000.

ODREDBE ZA PROVOĐENJE NOVOG SUSTAVA FINANCIRANJA U NADBISKUPIJI
ZADARŠKOJ

23. Bibliografija o pastoralnoj teologiji iz Dacijsko-Danska (+1282) o ovu četiri smisla: Literatura o svetskoj Exegese medievale, Paris, 1954-1964.
22. Bibliografija o pastoralnoj teologiji u moderni doba, de Lubic je de Exegese latine au moyen age, Paris, 1944. O ovom razdoblju H. de Lubic je Klasično djelo o srednjovjekovnoj exegesi je: C. Spicq, Exégèse d'une histoire Bible, u: DBS, II, str. 75-103; ili isti, Exégèse patristique, u: DBS, IV, str. 569-591. Komentara Biblije možemo naci kod G. Bardey, Commentaires patristiques de la exégèse patristique, Roma, 1985. Stroki i dokumentirani pregleđed pastoralistički deli exégèse patristique, Roma, 1985. Stroki i dokumentirani pregleđed pastoralistički opisnim djelu istoga autora, Lettre à/o Allégorie. Un contributo alla storia naci kod M. Simonetti, Profilo storico dell'exégèse patristique, Roma, 1961, ili u još 21. Biблиографија о патристичкој егзегези је јако општина. Виједан сазетак моземо написао 4 свеска Exegese medievale, Paris, 1954-1964.

20. Posnat je dvostruki Augustina iz Dacijsko-Danska (+1282) o ovu četiri smisla: Literatura o svetskoj Exegese medievale, Paris, 1954-1964.
21. Biblioografija o pastoralnoj teologiji egzegeti je tako opštna. Viјedan сазетак моземо napisao 4 sveska Exegese medievale, Paris, 1954-1964.

20. Konkretni Teologiji uroditi sve većim oslanjanjem akutaliziraju bilijske tekstove kako svejeno usvajaču tradicijske kognitivne, očitati- glaziranja ostaje na crti NZ-nih autora. Oci menutskog modela tumačenja Biblije i teolo- reci da citav patristički period u pogledu her- pokusaje i egegetiske drukčije interpretativne kose zahijevaju drukčije interpretativne grčo-rimsko kulture i politike u kojima žive i vodeći racuna o novim uvjetovanimostima naslijedujući model NZ-nih autora, Jasono, Susjedni narastići kriščana tumače Bibliju opštedjenju s ujmom.

21. Vost u ljudskom ponasanju prema povijesti i spisi predstavljaču ili barem državajući budućnosti - eshatonu. Na taj način NZ-ni varaju nove perspektive, usmjereno se samo na očitavanje proslosti, nego ot- im tekovinama svjeće epohе. Ne organiziraju se očitavajući optici, obo- gaceni svijetim iskustvom i kulturnim teorijama i tumače u krisologos optici, obo- tradicijske koje su batinili od judaizma. Oni je očitavajući i tumače u krisologos optici, obo- među se već od sada konstituirira, a kose u Kristu kumiraju. ²¹

22. Bi dogovorili na nove izazove svijeta i vre- mena u kojem žive, otvoreni su budućnosti koji se već od sada konstituirira, a kose u Kristu kumiraju. ²¹

Kan. 1267

§ 1. Smatra se da su darovi dani poglavarima ili upraviteljima bilo koje crkvene pravne osobe, i privatne, namijenjeni samoj pravnoj osobi, osim ako je određeno što protivno.

§ 2. Darovi, o kojima se govori u § 1, ne mogu se odbiti, osim zbog opravdanog razloga, i, u važnijim stvarima, s ordinarijевim dopuštenjem, ako se radi o javnoj pravnoj osobi; zahtijeva se dopuštenje istog ordinarija za primanje darova opterećenih određenom obvezom ili uvjetom, uz obdržavanje propisa kan. 1295.

§ 3. Darovi koje vjernici daju u određenu svrhu mogu se upotrijebiti samo u tu svrhu.

Kan. 1271

Neka biskupi, radi veze jedinstva i ljubavi, prema mogućnostima svoje biskupije, pridonose pribavljanju sredstava koja su Apostolskoj Stolici prema prilikama vremena potrebna da bi mogla prikladno služiti općoj Crkvi.

Kan. 1272.

U krajevima gdje još ima nadarbina u pravom smislu riječi zadaća je Biskupske konferencije da, prikladnim odredbama usklaćenima s Apostolskom Stolicom i od nje odobrenima, uredi upravljanje dotičnim nadarbinama, tako da se prihodi, dapače koliko je moguće i sama imovina nadarbina, pomalo prenesu na ustanovu o kojoj se govori u kan. 1274, § 1.

Kan. 1274

§ 1. Neka u svakoj biskupiji bude posebna ustanova koja će prikupljati dobra ili priloge sa svrhom da se prema odredbi kan. 281. osigura uzdržavanje klerika koji služe u korist biskupije, osim ako su zbrinuti na drugi način.

§ 2. Gdje još nije prikladno uređeno socijalno osiguranje u korist klera, neka se biskupska konferencija pobrine za ustanovu kojom će se dovoljno zajamčiti socijalna sigurnost klerika.

§ 3. U svakoj biskupiji, ako je potrebno, neka se osnuje zajednički fond iz kojega bi biskupi mogli namirivati obveze prema drugim osobama koje služe Crkvi i odgovarati različitim potrebama biskupije, te iz kojega bi i bogatije biskupije mogle pomagati siromašnjima.

§ 4. Prema različitim okolnostima mjesta, svrhe o kojima se govori u §§ 2. i 3, mogu se prikladnije postizati međusobno povezanim biskupijskim ustanovama, ili suradnjom ili također osnutkom prikladnog društva za različite biskupije, dapače i za sve područje iste biskupske konferencije.

§ 5. Ako je moguće, neka se te ustanove osnuju tako da budu priznate i u građanskom pravu.

Kan. 1276

§ 1. Ordinarijeva je dužnost da pažljivo nadzire upravljanje svim dobrima koja pripadaju javnim pravnim osobama koje su njemu podložne, uz poštovanje zakonitih naslova koji ordinariju daju veća prava.

§ 2. Uvezši u obzir prava, zakonite običaje i okolnosti, neka se ordinariji pobrinu da urede sav posao upravljanja crkvenim dobrima, tako što će u granicama općeg ili krajevnog prava izdati posebne upute.

osoba onoga koji homiletski nastupa (ovo je osobni stil homiletičara).

Homilija je specifičan način tumačenja Pisma, aktualizira ga i približava uhu i srcu vjernika u slavljeničkom ambijentu Crkve. Događa se po nadahnuću Duha koji daje učinkovitost Božjoj riječi, dovodeći vjernike osobno i zajedno obraćenju i integralnom spasenju.

“Ne mogu tvrditi - piše L.Alonso-Schökel u kontekstu govora o homiliji - da je ono što kaže svećenik riječ Božja u strogom smislu; ali mogu s pravom reći da participira na riječi Božjoj. Stoga prava homilija participira na istini i snazi ove riječi; ona je drugi način aktualiziranja rečene energije.”²¹

2. Biblija i teologija

Da bismo pravilno vrednovali odnos Biblije i Teologije, odnosno uočili važnost Biblije u Teologiji ili Teologije u Bibliji potrebno je barem u nekoliko poteza dijakronički se prošetati kroz povijest.

2.1. Povijesni presjek odnosa

U prvim stoljećima Crkve Pismo i teološka refleksija su najuže povezani, toliko da možemo reći da se teologija kao refleksija rađa kao pokušaj i napor tumačenja Biblije.

Kršćanska teologija se rodila sa spisima NZ-a. NZ-ni pisci teološki reflektiraju o Božjem otajstvu, oslanjajući se i polazeći od zapisane

tradicije koju su baštinili od Judaizma. Oni je odčitavaju i tumače u kristološoj optici, obogaćeni svojim vjerničim iskustvom i kulturnim tekvinama svoje epohe. Ne ograničavaju se samo na odčitavanje prošlosti, nego otvaraju nove perspektive, usmjerenu budućnosti - eshatonu. Na taj način NZ-ni spisi predstavljaju ili barem odražavaju novost u ljudskom ponašanju prema povijesti i ophodjenju s njom.

Suslijedni naraštaji kršćana tumače Bibliju nasljedujući model NZ-nih auktora, jasno, vodeći računa o novim uvjetovanostima grčo-rimske kulture i politike u kojima žive i koje zahtijevaju drukčije interpretativne pokušaje i egzegeške tehnike. Ali, možemo reći da čitav patristički period u pogledu hermeneutskog modela tumačenja Biblije i teologiziranja ostaje na crtici NZ-nih auktora. Oci svjesno usvajaju tradicijske korjene, odčitanjem aktualiziraju biblijske tekstove kako bi odgovorili na nove izazove svijeta i vremena u kojem žive, otvoreni su budućnosti koja se već od sada konstituirala, a koja u Kristu kulminira.²²

I srednjovjekovna teologija i egzegeza²³ dugo su vremena zadržale patristički model, što potvrđuje praksa čitanja nazvana *lectio divina* i obrada teorije o četiri biblijska smisla: doslovni, alegorijski, moralni i anagoški²⁴. Kad je Biblija ušla na srednjovjekovna sveučilišta rađa se i *lectio scholastica* koja će dovesti do promjene modela. Glavna svrha ovakvog

21 L. Alonso-Schökel, *La Parola ispirata*, Pideia, Brescia, 1987., str. 389.

22 Bibliografija o patrističkoj egzegezi je jako opširna. Vrijedan sažetak možemo naći kod M. Simonetti, *Profilo storico dell'esegesi patristica*, Roma, 1961., ili u još opširnijem djelu istoga auktora, *Lettera e/o Allegoria. Un contributo alla storia dell'esegesi patristica*, Roma, 1985. Široki i dokumentirani pregled patrističkih komentara Biblije možemo naći kod G. Bardy, *Commentaires patristique de la Bible*, u: *DBS*, II, str. 75-103; ili Isti, *Exegese patristique*, u: *DBS*, IV, str. 569-591.

23 Klasično djelo o srednjovjekovnoj egzegezi je: C. Spicq, *Esquisse d'une histoire de l'exégèse latine au moyen age*, Paris, 1944. O ovom razdoblju H. de Lubac je napisao 4 sveska *Exegese medievale*, Paris, 1954-1964.

- § 2. Uzrudo se preporučuje svećenicima da i bez primanja ikakva priloga slave misu na nakazuju vjernika, osobito onih stromasnih.
- Kan. 951
- § 1. Svećenik koji istoga dana slavi vijeće misa može svaku namjenu na nakazu za kanuje priloge, odbrzavajući ipak zakon da za sebe užme, osim na dan Rodežnja Gospodinova, priloge do nekada misu, a da ostale predla u svrhe koje je propisao ordinarij: dopušta se, dakako, narodnog svećista, biskupska konferencija; za statut međunarodnog svećista, Svetu Tereziju.
- Kan. 1232
- § 2. Neka se u statutu osobito ordene svećnika, rektorova vlasti, vlasništvo dobrara i upravljanje dobrima.
- Kan. 1254
- § 2. Svihe pak koje su joj vlastiti osobito su ove: uređenje bogoslovija, briga za dolino uzdržavanje klera i drugih službenika, vršenje dječja apostolata i dopravnih mosti, napose prema stromastima.
- Kan. 1262
- Neka vjericici pomazu Crkvu prilozima koji se od njih mole, a prema održebama koje doneće biskupska konferencija.
- Kan. 1263
- Dijecenzamski biskup im pravo, poslo se posavjetuje s ekonomskim i prezbiterskim vijećem, za potrebe biskupije nametnuti javnim pravnim osobamama, koje su pod ugovornim upravljanjem, umjereni doprinosi, razmjerni učinkoviti prihodi, ostalim fizickim i pravnim osobama, dospušteno mu je samo ako je velika potreba i pod istim uvjetima nametnuti izvanredan i unijeren.
- Kan. 1264
- Zadaca je pokrajinske biskupske skupštine, osimako se pravom održuje drukčije:
- 1° da ordene pristojbe za čime izvršne vlasti kojiima se daže neka pogodnost illi za izvršenje oficira
- 2° da pooblje ordene pristojbe treba da održi sma Apostolska Tistica.
- Kan. 1266
- Mjesni ordinariji može narediti da se u svim crkvama i kapelama, i u onima koje pripadaju redovnicima ustanova, koje su stvarno i tajno pristupanje vjernicima, prilikom posedni miličari za ordeene župne, biskupijske, narode ili opće potvrate, koji poslije moraju biti savjescano dostavljeno biskupijskoj kuriji.

- 24 Poznat je dvostrih Augustina iz Dacijske (+1282) o ovu etiri smisla: Littera gesta docet, quid credas allegoria, moralis quid agas, quo tenetus analogia.
- 25 Vid, R.H. Bampton, *The Bible in the Reformation*, u: C.H. (The Cambridge History of the Bible) III, str. 1-37.
- 26 Vid, H. Zimmermann, *Metodologija del Nuovo Testamento. Esposizione del metodo storico-critico*, Torino, 1971., posebice str. 11-116.193-199.
- 27 Le scritte des Lumière de la Bible, Paris, 1986.
- 28 Kraško i saže to izlaganje o ovom razdoblju možemo naci u glavnima o povijesti egzegzeze od XIX. st. do naših dana (autori su: J.N. Allett, P. Gibert, Ch.
- Theobald, H. Cazzalès i W.G. Kummel), u: C. Savart-J.N. Allett (izd.), *Le mona contemporain et la Bible*, Paris, 1985., str. 387-315.

§ 2. Dobra koja steknu prigodom vršenja crkvene službe, a koja preostanu pošto osiguraju dolično uzdržavanje i obavljanje svih dužnosti svojega staleža, neka upotrebljavaju za dobrobit Crkve i za djela dobrotvornosti.

Kan. 384

Neka dijecezanski biskup s osobitom brigom prati prezbiterie koje neka sluša kao pomoćnike i savjetnike, neka štiti njihova prava i brine se da oni propisno vrše obvezne vlastite njihovu staležu i da im budu na raspolaganju sredstva i ustanove koje su im potrebne za unapređivanje duhovnog i intelektualnog života; isto tako neka se brine da se osigura njihovo dolično uzdržavanje i socijalno osiguranje prema pravnoj odredbi.

Kan. 515

§ 1. Župa je određena zajednica vjernika trajno ustanovljena u partikularnoj Crkvi, za koju je pastirska briga, pod vlašću dijecezanskog biskupa, povjerena župniku kao njezinu vlastitom pastiru.

§ 2. Osnivati, ukidati i obnavljati župe zadaća je samo dijecezanskog biskupa, koji neka župe ne osniva, ne ukida i znatnije ne obnavlja, osim pošto se posavjetuje s prezbiteriskim vijećem.

§ 3. Župa zakonito osnovana po samom pravu ima pravnu osobnost.

Kan. 517

§ 1. Gdje to zahtjevaju okolnosti, pastoralna briga za župu ili za različite župe istodobno može se solidarno povjeriti nekolicini svećenika, ipak tako da se obdržava kao zakon da jedan od njih bude voditelj pastoralnog djelovanja, koji neka naime upravlja zajedničkom djelatnošću i za nju odgovara pred biskupom.

Kan. 520

§ 1. Neka pravna osoba ne bude župnik; ipak dijecezanski biskup, ali ne dijecezanski upravitelj, može, s pristankom mjerodavnog poglavara, povjeriti župu kleričkoj redovničkoj ustanovi ili kleričkoj družbi apostolskoga života i osnovati je i u crkvi ustanove ili družbe ipak pod tim uvjetom da jedan prezbiter bude župnik župe ili ako se pastoralna briga solidarno povjeri nekolicini, voditelj o kojem se govori u kan. 517, § 1.

§ 2. Povjeravanje župe, o čemu se govori u § 1, može biti ili za trajno ili na unaprijed određeno vrijeme; u oba slučaja neka se to učini pisanim ugovorom sklopljenim između dijecezanskog biskupa i mjerodavnog poglavara ustanove ili družbe u kojemu neka se uz ostalo izričito i jasno odredi što se odnosi na djelatnost koja treba da se obavlja, na osobe koje treba da se dodjele toj djelatnosti i na ekonomске stvari.

Kan. 531

Iako neku župnu zadaću obavi netko drugi, priloge koje tom prigodom primi od vjernika neka predra u župnu blagajnu, osim ako se utvrdi protivna volja darovatelja s obzirom na dobrovoljne priloge; dijecezanskom biskupu pripada, pošto se posavjetuje s prezbiteriskim vijećem, da donese propise kojima neka se odrede namjena tih priloga i nagrada klericima koji obave tu zadaću.

Kan. 945

§ 1. Prema potvrđenom običaju Crkve, dopušteno je da svećenik koji slavi ili koncelebrira misu primi prilog da bi misu namijenio na određenu nakanu.

2.2. II. Vatikanski i nakon njega - Pismo animira teologiju

Promicatelji i zastupnici biblijskog pokreta u posljednjim godinama XIX. st. ne mire se sa stanjem koje je neoskolastika stvorila u pogledu pristupa Bibliji. Traže druge putove. Već s enciklikom²⁹ *Providentissimus Deus*, Leon XIII. zahtijeva da Pismo utječe na studij teologije, da mu bude duša, ali u pogledu proučavanja Biblije još uvijek ostaje u neoskolastičkim shemama (usp. EB 99). Slično se događa i s apostolskim pismom Pia X., *Scripturae Sanctae*. Pomak se događa samo u smislu dopuštenja sticanja akademskih gradusa na području Biblije i katoličkim stručnjacima (EB 142-150). Isto možemo reći i za encikliku *Spiritus Paraclitus* Benedikta XV. U njoj su ponovljeni izričaji Leona XIII., ali je Pismo još uvijek viđeno u kontekstu teoloških dokaza (usp. EB 496). Tek s enciklikom *Divino afflante Spiritu* Pia XII.³⁰ otvaraju se novi horizonti. Ovdje je ponuđena kompletnija vizija uloge Pisma u teološkoj refleksiji, jer Pismo se ne gleda samo kao izvor teološke argumentacije, nego se stavlja u temelj sveukupnog nauka u vjeri i običajima (usp. EB 561). S ovom Enciklikom dobila je zeleno svjetlo i povijesno-kritička metoda proučavanja biblijskih tekstova u njihovom povijesno-kulturnom kontekstu. Egzegetama je, štoviše, preporučeno izučavanje književnih vrsta, rodova (usp. EB 560).

S konstitucijom o božanskoj objavi *Dei Verbum* odnos Pismo-Teologija se prilično raščišćava. "Sveta teologija ima svoje uporište u pisanoj riječi Božjoj, koja joj je - zajedno sa svetom predajom - trajan temelj: u njoj teologija nalazi svoju čvrstu jedrinu i uvijek se pomlađuje tim što u svjetlu vjere pretražuje svu istinu sazdanu u Misteriju Krista. Sveti Pismo sadrži riječ Božju i - jer je nadahnuto - zaista i jest riječ Božja: zato i treba da proučavanje svetih stranica bude kao duša svete teologije." (DV 24). Ovim riječima Pismo je postavljeno za temelj sveukupne teološke refleksije, naravno u okviru Tradicije koja je konkretni primjer aktualizirajuće snage djelovanja Duha Svetoga u Crkvi. Pismo i Predaja nisu na istoj razini. Pismo je formalno Božja riječ, ono "nepromjenjivo priopćuje riječ samoga Boga", premda utjelovljenu u ljudskoj riječi, a Predaja prenosi Božju objavu ljudima, prihvata Božju riječ, tumači je, širi, dublje shvaća, čini suvremenom i djelatnom.³¹

Teologija se ne smije okameniti samo u doktrinalna pitanja potvrđena biblijskim tekstovima, nego mora, svjetlom Duha i sukladno datim okolnostima, ponirati u istinu Kristova otajstva, istinu koju je Bog pohranio u svetim knjigama za naše spasenje (usp. DV 11). Tek u vjeri i snagom riječi Božje, Teologija postaje sposobnom odgovoriti na pitanja koja pred nju

29 Ovaj kratki pregled biblijskih enciklika dugujemo govoru Njegove Svetosti Pape Ivana Pavala II. koji je održao 2. travnja 1993. za vrijeme komemorativne audijencije prigodom stogodišnjice Enciklike *Providentissimus Deus*, Leona XIII. i pedesetogodišnjice Enciklike *Divino afflante Spiritu*, Pia XII. Govor je donesen kao dodatak dokumentu Papinske Biblijske Komisije *L'interpretazione della Bibbia nella Chiesa*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1993., str. 3-17.

30 Vidi, Papa Pio XII., *Divino afflante Spiritu*. Enciklika o unapređivanju biblijskih studija, Niz: *Dokumenti 20*, Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda, Zagreb., 1968. Posebice upućujem na pogovor na str. 37-42.

31 Usp. Lj. Rupčić - A. Kresina - A. Škrinjar, *Dogmatska konstitucija o božanskoj objavi Dei Verbum*, FTI, Zagreb 1981., str. 256s.

§ 1. Neka klerici žive jednostavnim životom i neka se uzdržavaju od svega što odiše taočnom.
Kan. 282

Vrše ili su vršili neka se iz dalele primarnih priroda briňu za potrebe svoje i svoje obitelji.
§ 3. Ozengeni dakočni koji se potpuno posvećuju crkvenoj službi zaslužuju naknadu kojom mogu ostigurnati uzdržavanje svoje i svoje obitelji; koji pak primaju placu zboge svetovanog zvanja koje ihlove potrebe, kad obole, one mogu i ostati.
§ 2. Isto se tako treba podbrnuti da uživaju onu državenu skrb kojom se prisklado zadovoljavaju potrebu.

Mogli zadovoljiti potrebe svoje životu i pravimo nagraditi one koji ih je sluhanje nijima polozaju, vodeći računa o naravi same službe i o okolnostima mješta i vremena, a koji ma bi zapovjedi, budući da se posvećuju crkvenoj službi, zaslužuju naknadu koja odgovara njihovu

Kan. 281

§ 1. Klerici, budući da takoder obvezni promicati državnu pravdu i, spominjuci se Gospodinje bogoslovije, za sljela apostolata i dobrotovornosti i za dolino uzdržavanje sluzbenika.
§ 2. Vjernicu su obvezni pomagati Crkvi u njezinim potrebama da bi imala što je potrebo za zapovjedi, pomagati stromasima iz svojih priroda.

Kan. 222

§ 1. Vjernicu su obvezni pomagati Crkvi u njezinim potrebama da bi imala što je potrebo za bogoslovije, za sljela apostolata i dobrotovornosti i za dolino uzdržavanje sluzbenika.

PRLOG

Biskupi Hrvatske biskupske konferencije
Prilog, 21. rujna 2000.

c) integracija, ako je to potrebno, od strane Biskupijske ustanove za uzdržavanje klericu drugih

Djecačansko biskupa (vjerujući u skolu ili drugo);

b) primanja koja svećenik ima s naslova obavljanja neke druge službe uz zanje i odobrenje drugih crkvenih sluzbenika;

Prezbiterijskim vijećem, Ekonomskim vijećem i Biskupijskom ustanovom za uzdržavanje klericu

a) nagrada koju klerik dobiva od ustanove u kojoj djeluje (npr. ordinarijat, sjemeništete, stolni kapitol, župu i sljčno), a čiju visinu određuje dijecenzanski biskup posavjetovavši se

i dodatnog bodovanog salda, utvrđujući se:

II.12. U nagradu klerika ustanovi, čija se visina utvrđuje na temelju osnovice ordedene od HRK

nagrada" iz točke II.6., odnosno II.10.

Ako svećenik služi dvije ili tri mise na dan, prilog od druge odnosno treće mise, osim na Božić, svrgenik koji slavi ili koncelebrira misu prvi prilog da bi misu namijenio na ordedenu nakantu (kan. 94 § 1.).

II.11. Prilog za misu (misni stipendij). "Prema potvrdenom obječaju Crkve, dopušteno je da

VJENCIK

Pismo, poslanje Crkve i izazovi suvremenoga držstva.

VJENCIK

Duda, Biblijiske vrijednosti u našim novijim Katedralkama, u: Isti, *U svjetlu Božje nevjedivivo, ali zbijisko dogadnje. U njoj je više izrazeno biti nego znati. Usp. B. razini znanja, na neko skriveno znanje, a otajstvo se više odnosi na skrovito, pod biti ili znati, onda nam riječ "otajstvo" više govori. Tako se više odnosi na*

platnje njele laže o jesiti, aliako ga promatrano u prizmi upita: spada li mistički više svjetlu Božje riječi, bolji je priveden riječi mysticum od riječi "tajna". Rječnik ovo

Usp. B. Duda, Biblijiske vrijednosti u našim novijim Katedralkama, u: Isti, *U*

moralnih pouka koje sadrži Biblija, ukazujući Teologu moralisti precizirat će nosivost obilja koji su plod uvjetovanosti Judske izbjegla. Izbjeglom istinom i one aspekte Božje riječi pretežano božansko i Judska, smatra obrazdavljana dogmatičaru da izbjegne duhizam karakter biblijiske obavje, egezetaće pomoci kose su za njih temeljne. Ističući povijesni suditi drugim teološkim disciplinama datosti Babiljia, s druge strane, svosim će poslovom poslužiti će mu kao horizont s kojim pristupa nama. S jedne strane, sistemska teološija izgubiti kontakt s ostalim teološkim disciplinama. Stoga je u Sv. Pismu, samo dogmatski model pristupa biskupi egzegeta - ističe Dokument - ne smije biskupi egzegeta - ističe Dokument - ne smije biskupi egzegeta - ističe Dokument - ne smije

i inzistira na njihovo komplimentarnosti. Judske i biskupi egzegeta obavje, vođa Pisma. Dokument izbjegava diphotomiju hodojivosti Božje. Ova princip je temelj Crkvi-stoži i pada s principom Ujedovljenja ili Sustalog Pisma. Naglašava da katolička egzegeta tom timacensku tekstova u kontekstu celovitih danas rabe u egzegeti, inzistirajući na celovitom metodama, pristupima i čitanjima koji se svim metoda, uz odredene rezerve, menat priznaje valjanost, uz odredene rezerve, novim hodojivosti. U ovorenosti duga, Dokumente Tumacenske Biblije u Crkvi, naravno su komisije u Dokumentu Papianske biskupske logije u Dokumentu Papianske biskupske biskupske međi i polaziste govorao o odnosu Pisma i Teologije i polaziste govorao o odnosu Pisma i Teologije, uključujući, naravno, refleksiju i usavršavanja do partistačkom modelu tumačenja Biblike, uključujući ovakvim izjavama Koncil se zasigurno vraca postavljaju njezini surmeničci. Čini se da je

upravo ovo smisao konciliske izbjegla, "duša teologije".

§ režijski troškovi,
 § troškovi prijevoza,
 § uzdržavanje crkvenih zgrada,
 § doprinos za Redovničku provinciju ili samostan (ako je župa povjerena redovnicima na upravu) u skladu s Ugovorom između Nad/Biskupije i Redovničke provincije.

D1 ostali namjenski rashodi

§ nametnuti doprinos (usp. kan. 1263) – doprinos za potrebe unutar biskupije (između ostalog obiteljski dar),
 § posebni milodari (usp. kan. 1266) – npr. misije, Caritas...,
 § prigodni darovi (usp. kan. 1267),
 § sredstva za Apostolsku Stolicu – Petrov novčić (usp. kan. 1271),
 § milodari sabranih u svetištima ako je svetište župa (usp. kan. 1232) – prema postotku koji odredi dijecezanski biskup,
 § binacije i trinacije (usp. kan. 951 § 1. i 2.),
 § pristojbe (usp. kan. 1264, br. 1).

II.8. Javne pravne osobe (usp. kan. 1276) dužne su dostaviti dijecezanskom biskupu izvještaj o svom finansijskom poslovanju *najkasnije do kraja veljače sljedeće godine*.

II.9. Klerici uključeni u sustav

Uvodna napomena

U sustav su uključeni klerici koji vrše službu u korist biskupije „na puno radno vrijeme“ (to znači da vršenje te službe ispunja najveći dio dana i predstavlja prvenstvenu obvezu dotične osobe).

A.

1. Dijecezanski biskupi i oni koji su s njima po pravu izjednačeni;
2. Pomoćni biskupi i oni koji su s njima po pravu izjednačeni;
3. Naslovni biskupi koji na području HBK izvršavaju posebno poslanje.

B. Dijecezanski svećenici kao i svećenici koji pripadaju ustanovama posvećenog života ili kleričkim družbama apostolskog života, koji po dekretu dijecezanskog Biskupa, na puno radno vrijeme, vrše službu u biskupiji.

C. 1. Dijecezanski svećenici ili svećenici-redovnici koji po dopuštenju vlastitog biskupa ili poglavara djeluju u institucijama nacionalnog karaktera po odredbi HBK;
 2. Dijecezanski svećenici koji po mandatu vlastitog biskupa studiraju u domovini ili izvan nje.

D. 1. Trajni đakoni ukoliko ispunjavaju uvjete iz uvodne napomene.

II.10. Osnovica. U skladu s točkom II.6. određuje se jedinstveni početni iznos jednak za sve u visini od 4.000,- kn kojem se pribraja iznos dobiven na temelju bodovnog salda uspostavljenog odlukom Biskupâ pojedine Crkvene pokrajine.

na dinamički karakter njihova razvoja. Sa svoje strane, egzegeta treba uvažavati pitanja koja pred njega postavljaju moralisti kao bazu za plodno istraživanje.

Napetosti između egzegeze i ostalih teoloških znanosti, o kojima se toliko govori, Dokument vidi samo kao rezultat prelaženja granica vlastitih kompetencija. Uloga egzegete je precizirati značenje tekstova u njihovom izvornom kontekstu, povjesnom i kanonskom, a uloga teologa, poglavito dogmatičara, prosljediti sistematskom refleksijom biblijske datosti, ali, razumljivo, ne samo njih.

2.3. Biblija u suvremenoj egzegezi

O ovom pitanju, odnosno o problematici suvremenih egzegetskih nastojanja u tumačenju Biblije i njihova vrednovanje sažeto i jasno progovara spomenuti Dokumenat Papinske biblijske komisije u prva tri dijela. Ovdje ćemo samo ukratko izložiti glavne naglaske iz Dokumenta.

Tumačenje Biblije je jednako staro kao i sama Biblija. Ono je nužnost, kako vremena koje nas dijeli od nastanka sv. tekstova, tako i sve većeg napretka humanističkih znanosti. Obilježeno je pluralizmom metoda i pristupa³⁴ koji mu daju znanstveni karakter, odnosno udaljuju čisto spiritualističke i fundamentalističke pristupe tekstu.

Najprisutnija i najraširenija metoda današnjice jest povjesno-kritičko istraživanje Pisma koje je posebno osjetljivo na povjesnu evoluciju teksta i tradicija (=diakronia). Dobro ju je kombinirati i kompletirati metodom razumije-

anja tekstova iz perspektive sadašnjice (=sinkronia) u raznim, primjerice filozofskom, psihanalitičkom, sociološkom, pa čak i političkom ključu.

Povjesna kritika utvrđuje izvore sadašnjeg teksta, kronologiju pojedinih biblijskih tekstova, njihove književne vrste, smještaj u izvorni ambijent (*Sitz im Leben*) iz kojega su nikle, njihov oblik i redakcije. Znatno je do prinijela razumijevanju Biblije kao zbirke spisa, koji najčešće nisu djelo jednog auktora, već imaju svoju dugu pretpovijest. Glavno njezino ograničenje i manjkavost jest racionalizam, odnosno isključenje iz svoga horizonta svega onoga što nadilazi čisto ljudsko. Ovom nedostatku dolaze u pomoć metode sinkronijske egzegeze.

U sinkronijskoj egzegezi posebnu pozornost privlači retorička, narativna i semiotička analiza tekstova. Retorička analiza uočava da biblijski tekstovi nisu jednostavno očitovanje istine u smislu informacije, nego uvjerajući poruka obdarena dinamizmom formacije. Opasnost je da se ograniči samo na stilski zapažanja ili da se postavi ekskluzivistički prema dijakroničkim metodama, a tada mnoga pitanja ostaju neriješena. Narativna analiza usmjerava pozornost na pripovjedačko svjedočanski karakter biblijskih tekstova, jer su ovo dva temeljna vida međusobne komunikacije. Čitatelj je uvek uvičen u svijet vrijednosti određenoga teksta. Tekst se ne smije reducirati na izričaje koji su mu izvanjski i strani. I ovdje kao opasnost vreba isključivanje dijakronije ili potpuno odbačenje doktrinalne obrade biblijskih sadržaja. Semiotička analiza vrednuje

34 Pod “metodom” Dokumenat podrazumjeva čitav niz ili sklop znanstvenih postupaka pri tumačenju tekstova; pod “pristupom” (tal. *approccio*) podrazumjeva istraživanje vođeno točno određenom i posebnom točkom gledišta. U pogledu različitih metoda i pristupa u istraživanju Novoga zavjeta izvrsnu knjigu je napisao W. Egger, *Metodologia del Nuovo Testamento. Introduzione allo studio scientifico del Nuovo Testamento*, EDB, Bologna, 1989.

C rasnodi za funkcioni range bisku pije

Rasnodi:

§ troškovi troskovi,
§ rezljiski troškovi,
§ nagrada osoblju,
§ državne centralne ustanove (ordinarijat, sjemeniste, svećenički dom, ...),
§ troškovi prjevoza,

D ostali namjenski rasnodi

Rasnodi:

§ posebni molidari (usp. kan. 1266) – misije,
§ sredstva za Apostolsku Stolici – redovita molidost (usp. kan. 1262),
§ molidari sabrani u svetištimaako je svetiště Župa (usp. kan. 1232) – prema poslotku koji je
provod, blagoslov kuga (usp. kan. 1264, br. 2 i kan. 531),
§ uradiske prirode (usp. kan. 1264, br. 1),
§ namjenski darovi (za gradnju i obnovu crkvenih objekata),
§ državni pritozi (redovita molidost) (usp. kan. 1264, br. 1),
§ priroda ekonomije (nadabne u nepravom smislu riječi – usp. točku II, §),
§ luka (gđje postoji).

A1 za funkcioni range Župe

Prihodi:

§ sredstva za Apostolsku Stolici – Petrov novac (usp. kan. 1271).

II.7.2. Župa blagajna

B1 ostali namjenski prihodi

Prihodi:

§ namjenski doprinos (usp. kan. 1263) – doprinos za potrebe unutar bisku pije (između ostalog odredi dijecezanski bisku p),
§ posebni molidari (usp. kan. 1266) – npr. misije, Caritas...,
§ prigodni darovi (usp. kan. 1267),
§ sredstva za Apostolsku Stolici – Petrov novac (usp. kan. 1271),
§ molidari sabrani u svetištimaako je svetiště Župa (usp. kan. 1232) – prema poslotku koji je
provod, blagoslov kuga (usp. kan. 1264, br. 2 i kan. 531),
§ uradiske prirode (usp. kan. 1264, br. 1),
§ namjenski darovi (za gradnju i obnovu crkvenih objekata),
§ državni pritozi po Ugovoru, odšteta, pomoc od državnih institucija...),
§ priroda ekonomije (nadabne u nepravom smislu riječi – usp. točku II, §),
§ luka (gđje postoji).

C1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ pristojbe (usp. kan. 1264, br. 1).
§ binacijske i triadicke (usp. kan. 951 § 1.12.),
§ potrebe bogoslužja i pastoralna,

D1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

E1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ nagrada klera, drugih crkvenih službenika i suradnika,

§ nagradna klera, drugih crkvenih službenika i suradnika, a takođe i drugim članovima domaćinstva.

F1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

G1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

H1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

I1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

J1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

K1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

L1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

M1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

N1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

O1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

P1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

Q1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

R1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

S1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

T1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

U1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

V1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

W1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

X1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

Y1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

Z1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

AA1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

BB1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

CC1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

DD1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

EE1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

FF1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

GG1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

HH1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

II1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

JJ1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

KK1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

LL1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

MM1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

NN1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

OO1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

PP1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

QQ1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

RR1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

SS1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

TT1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

UU1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

VV1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

WW1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

XX1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

YY1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

ZZ1 za funkcioni range Župe

Rasnodi:

§ troškovi domaćinstva,

II.4. Doprinos za mirovinsko osiguranje klera u pastoralu uređuje se, prema odredbama HBK, na razini svake pojedine biskupije.

II.5. Sva dobra koja država vrti Crkvi ili ih Crkva već posjeduje, a ostatak su prijašnjih nadarbina u pravom smislu riječi, prenose se na *Biskupijske ustanove za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika* (usp. kan. 1272 i kan. 1274) da njima upravljaju jedinstveno i razumno a prihode od njih namjene za uzdržavanje klerika koji služe u korist biskupije, osim ako su zbrinuti na drugi način.

Nadarbine u nepravom smislu riječi prelaze u vlasništvo javne crkvene pravne osobe u sklopu koje su bili njezini dosadašnji naslovni, a prihodi od tih dobara integriraju se u jedinstvenu blagajnu javne crkvene pravne osobe za njezino funkcioniranje.

S mjerodavnim državnim tijelima dogovoriti preimenovanje vlasnika.

II.6. Na razini HBK određuje se se jedinstveni početni iznos jednak za sve kojim se jamči "pristojan dostojan život". Na taj početni iznos, radi pravičnosti u rješavanju dolične nagrade za obavljanje crkvene službe, dodjeljuje se svakom svećeniku u sustavu promjenljivi bodovni saldo. Broj bodova i visina boda određuje se na razini pojedine Crkvene pokrajine.

II.7. Svaka javna pravna osoba dužna je imati blagajnu u kojoj će voditi sve prihode i rashode. Kao primjer donosimo biskupijsku i župnu blagajnu.

II.7.1. Biskupijska blagajna

Prihodi:

A prihodi za funkcioniranje biskupije

§ binacije i trinacije (usp. kan. 951 § 1. i 2.),

§ prilozi (usp. kan. 531),

§ pristojbe (usp. kan 1264, br. 1),

§ obiteljski dar,

§ prihodi od ekonomije,

§ bruto postotak od milostinje ili drugih prihoda,

§ zamoljeni prilozi (usp. kan. 1262),

§ nametnuti doprinos (usp. kan. 1263) – doprinos za potrebe unutar biskupije, npr. za sjemenište, za postradale župe,

§ određeni postotak milodara sabranih u biskupijskim svetištima (usp. kan. 1232),

§ društveni prilozi (sredstva po Ugovoru, odšteta,...).

B ostali namjenski prihodi

§ posebni milodari (usp. kan. 1266) – misije,

§ prigodni darovi (usp. kan. 1267),

§ sredstva za Apostolsku Stolicu – Petrov novčić (usp. kan. 1271),

§ prilozi od "skupnih nakana" (Dekret Kongregacije za kler o misnim nakanama od 22. veljače 1991.) prema odredbi Dijecezanskog biskupa

je cilj trascedentalna stvarnost; on posvijećuje čitatelja s obzirom na dubinsku i transcendentnu dimenziju njegova bića.

sta kao riječ koju Bog sada upućuje svojim vjernicima.

3. Biblija i služenje riječi³⁵

I govor o ovom vidu prisutnosti Biblije u Crkvi možemo započeti navodom iz *Dei Verbum*: "Sve, dakle, crkveno propovijedanje - kao i sama kršćanska religija - treba da se hrani i upravlja Svetim pismom." (DV 21). I egzegetski i teološki rad postiže svoju svrhu tek onda kad prikladno pripravi službenike riječi (usp. DV 23). Osim služenja riječi u liturgiji, teologiji i egzegezi, značajna su još dva vida ovoga služenja: propovijedanje i kateheza³⁶.

3.1. Propovijedanje

Svako propovijedanje, ne samo homilija, trebalo bi biti utemeljeno na Pismu i u konačnici upućivati na Pismo kao zadnju instancu vjere. Propovijedanje je nauobičajeniji vid tumačenja Pisma u Crkvi. Njime se otkriva aktualnost Pisma za sadašnjost³⁷, uprisutnjuje se njegova transformirajuća snaga i sučeljava se slušatelje s otajstvom Krista koji zahvaća i

35 Ovaj izraz "služenje (ili naviještanje) Božje riječi" potječe iz Dj 6,4. Ovo služenje u Crkvi obavljaju: zaređeni svećenici (usp. CIC 756-757); članovi ustanova posvećenog života, snagom svoje posvete Bogu (usp. CIC 758); vjernici laici snagom svoga krštenja i potvrde (usp. CIC 759). Glede pojma služenje (*servitium*) potrebno je pojasniti da samo trajni odnos prema jedinom i izvornom Kristovu služenju omogućuje, u određenoj mjeri, također i na nezaređene vjernike, bez dvoznačnosti, primijeniti pojам služenje. U izvornom smislu, ono izražava djelovanje kojim članovi Crkve produžuju Kristovo poslanje u njoj samoj i za svijet. Kad se, međutim, pojam koristi za različite *munera* i *officia*, potrebno je jasno upozoriti da samo snagom svetog reda služenje stjeće puninu i jednoznačnost koje mu je Predaja uvijek pripisivala. Usp. Ivan Pavao II., Svečani govor na skupu o "Sudjelovanju vjernika laika u služenju", u: *L'Osservatore Romano*, br. 4, 23. travnja 1994., str. 4.

36 Vidi, G. Betori, *Tendenze attuali nell'uso e nell'interpretazione della Bibbia*, u: R. Fabris (izd.), *La Bibbia nell'epoca moderna e contemporanea*, Bologna, 1992., str. 247-291.

svaki vjernik suodgovoran i na tom području. Od prvih kršćanskih vremena vjernička je zajednica na različite načine (i materijalno) doprinosila da bi se poslanje Crkve moglo ostvarivati. Biskupi i danas pozivaju vjernike da, usprkos velikim poteškoćama zbog gospodarske krize, i dalje, prema svojim mogućnostima, redovito doprinose za potrebe naše Crkve, njezinog života i djelovanja (usp. kan. 222).

Naglašeno hijerarhijska slika Crkve u prošlosti na svoj način imala je svoj izraz i u uzdržavanju zaređenih službenika, organiziranom na feudalni način putem nadarbine. Premda je uglavnom u prošlostoljetnim društvenim procesima feudalni sustav bio ukinut, on je sve do novijeg vremena imao svoje tragove u Crkvi kroz nadarbinski sustav beneficija za oficij te je uzrokovao mnogim socijalnim nepravdama među svećenicima. Drugi vatikanski sabor, polazeći od poimanja Crkve kao Božjeg naroda, zamijenio je taj sustav načelom solidarnosti po kojem svi u Crkvi doprinose za njezine različite potrebe te se iz jedinstvenog fonda svakom crkvenom službeniku omogućuje pravedna nagrada i tako uspostavlja socijalna jednakost. On kaže: "Zato neka se napusti takozvani nadarbinski sustav ili neka se barem tako preuredi da se nadarbinski vid ili pravo na prihode koji su spojeni sa službom, smatra za stvar drugoga reda a prvo mjesto neka se u crkvenom pravu dade samoj crkvenoj službi pod kojom se odsada ima podrazumijevati svako trajno dodijeljeno zaduženje koje se ima vršiti s duhovnim ciljem" (PO 20). Te smjernice usvojio je i Zakonik kanonskog prava koji je odredio da se uredi upravljanje dotičnim nadarbinama tako da se prihodi, dapače, koliko je moguće i sama imovina nadarbina, pomalo prenesu na ustanovu za uzdržavanje klera (usp. kan. 1272 i kan. 1274 § 1).

I.3. Pravičnost i solidarnost među prezbiterima. Dekret o službi i životu prezbitera "Presbyterorum ordinis" traži da prezbiteri koji se potpuno posvećuju službi koja im je povjerena, trebaju biti pravedno nagrađeni. Na prezbitere koji obavljaju povjerenu im službu mogu se primijeniti i Isusove riječi: "Vrijedan je radnik plaće svoje" (Lk 10, 7), i riječi Svetog Pavla: "Tako je i Gospodin onima koji Evandelje navješćuju odredio od Evandelja živjeti" (1 Kor 9, 14). Saborski dokument vidi u vjernicima zajednice one koji su dužni priskrbiti prezbiterima potrebna sredstva za njihov doličan i dostojan život. Poziv na izvršavanje te osjetljive obveze posebna je zadaća biskupa koji utvrđuje norme koje jamče dostoјno uzdržavanje. No ta služba ne smije prezbiterima biti sredstvo obogaćivanja i povećanja vlastitog imetka. Naprotiv, prezbiteri su pozvani da svojevoljno prigrle siromaštvo kojim će se vidljivije upriličiti Kristu i postati raspoloživiji za svetu službu (usp.: PO 17; 20; kan. 282). U upravljanju vremenitim dobrima i u njihovom raspoređivanju dolazi do izražaja jedno od temeljnih načela koje proizlazi iz svećeničkog bratstva i zajedništva, to jest načelo pravičnosti i solidarnosti.

Da se primljena materijalna dobra među prezbiterima podijele u duhu pravičnosti i solidarnosti, Drugi vatikanski sabor odredio je "neka naknada svakog pojedinoga - imajući u vidu narav same službe te prilike mjesta i vremena - načelno bude jednak za sve koji žive u istim prilikama. Neka bude primjerena njihovu položaju i neka im osim toga omogući ne samo da pravično budu plaćeni oni koji prezbiterima služe, nego također da i sami u stanovitoj mjeri pritječu u pomoć siromasima" (PO 20; usp. kan. 281).

I.4. Primjena na naše prilike. Promjene koje je donio Sabor iziskivale su i od naše Crkve ozbiljno premišljanje i realan pristup tim pitanjima. Međutim, zbog prilika u kojima se nalazila u vrijeme bivšeg političkog sustava, ona to nije mogla do kraja provesti. U novim društveno-političkim prilikama, osobito nakon potpisivanja četiriju ugovora između Svetе Stolice i Republike

naviještenog evangelja (*kerygma*), čovjek je spremjan za katehiziranje (*didachē*) koje ga sustavno uvodi u vjeru, liturgiju i stil kršćanskog življenja, te trajno u njemu podržava vjeru na putu njezinog sazrijevanja.

Mnogi su novozavjetni tekstovi nastali upravo u ambijentu katehetske aktivnosti Crkve. Spomenimo samo Matejevu (5-7) i Lukinu (6,17-49) verziju Isusova programatskog Govora na gori ili u dolini, odnosno Govora blaženstava⁴³.

U patrističkom razdoblju katehiziranje se izvodilo u okviru priprave na krštenje, posebice kada se, od IV. st. naprijed, organizira stalni katekumenat. Glavni konstituent, štoviše temelj kateheziranja je čitanje i tumačenje Pisma i to u okviru simbola vjere, liturgije i moralnih usmjerenja za kršćansko življenje. S vremenom, kao što smo vidjeli i kod Teologije, i kateheza se odvaja od Pisma, i pri kraju srednjeg vijeka Pismo postaje samo dekorativni elemenat u katehezi. Ovaj proces je kulminirao u tridentskoj reformi koja je proizvela veliki Rimski katekizam Pia V., različite nacionalne katekizme, kao i pučke pobožne priče. KATEKIZMI su bili bez biblijskog izričaja, štoviše nisu čak ni aludirali na Pismo, a taj nedostatak se pokušavao nadoknaditi pučkim pobožnim pričama koje su u pogledu poznавanja i življenja Biblije bile u prednosti. Naime, nudile su familijarnost s biblijskim osobama, ali su i same imale i velikih nedostataka. Spomenimo samo jedan krupni nedostatak: pri povijedale su biblijske događaje na potpuno povijesan način, stvarajući tako i

43 Vidi, A. Rebić, *Blaženstva*, KS, Zagreb, 1986.

44 Direktorij je preveden i na hrvatski jezik u izdanju Kršćanske sadašnjosti i Nacionalnog katehetskog ureda HBK-e, Zagreb, 2000.

45 Ovdje se Dokument poziva na SC 35 i Opći direktorij za katehezu, 16.

46 Papinska Biblijska komisija, *L'interpretazione della Bibbia nella Chiesa*, Libreria editrice vaticana, Città del Vaticano 1993., str. 113-114.

danasa još prisutan mentalitet prema kojem je u Pismu sve povjesno ili uopće nije istina.

Katehetski pokret u XX. st., koji je integriran u biblijski i liturgijski pokret, obnovio je tradicionalne korijene kateheze i vratio Pismu njegovu utemeljiteljsku ulogu pri katehiziranju. Kateheza se sada gradi na tri solidna temelja: ljudskom i kršćanskom iskustvu katekumena; riječi Božjoj koja je sadržana u Pismu i prenešena u Tradiciju; izričajima vjere, bilo u obliku vjeroispovijesti (simboli vjere) ili u obliku slavlja i obveza. Enciklika *Cathechesi tradendae*, Ivana Pavla II., izričito tvrdi da kateheza "mora uvijek biti progresa mišlju, duhom i biblijsko-evanđeoskim ponašanjima, što se ostvaruje revnim kontaktom sa samim tekstovima (...) (cateheza) će biti bogatija i učinkovitija što više bude čitala tekstove shvaćanjem i srcem Crkve" (br. 27). Kongregacija za kler u *Općem direktoriju za katehezu*⁴⁴ tvrdi: "Izvor iz kojeg kateheza crpi svoju poruku je riječ Božja" (br. 94). I Dokument Papinske biblijske komisije *Tumačenje Biblije u Crkvi* uočava važnost kateheze i kaže: "Tumačenje riječi Božje u katehezi⁴⁵ ima kao primarni izvor sv. Pismo, koje, tumačeno u kontekstu Tradicije, daje polazište, temelj i normu katehetske pouke. Jedan od ciljeva kateheze trebao bi biti uvođenje u ispravno razumijevanje Biblije i u njezino plodno čitanje, što omogućuje otkrivanje božanske istine koju ona sadrži i potiče na što je moguće velikodušniji odgovor na poruku koju Bog po svojoj Riječi upravlja čovječanstvu."⁴⁶ Jedino s Biblijom u ruci kateheza može ispravno odgojiti u vjeri.

Citavi složeni proces katehiziranja upravo u svojoj složenosti ne može se osloniti samo na

I.2. Napustanje nadarbinskog sustava. Poimane Crkve kao Božje naroda ima savim ordene apostolata i dobrovormosti, posebno prema sramomima” (PO 17, usp. I km. 1254, § 2), te je uređenje bogoslovija, za dolinu uzdržavaju klera i drugih službenika, za vrišnje djele začenje i za vremena dobra koja su joj potrebna za vrišnje poslanja, to jest „za

ostvarivanja one zadace koju ima ispuniti u svijetu.
I.3. Smislu sondgovornosti svih u Crkvi doprinosi isezinom jedinstvu u nastojanju oko isto poslanje zaredeni službenici vrše na svih način a vjericici laici na njima prizmeren način. U doslovanstvu i na djelovanije zaslužnici svim vjericicima i izgradnji Kristova Tijela” (LG 32). Jesitelji tajna i pastiri za druge, pak postoji među svima prava jednakost s obzirom na kose je ona primila od Gospodina, „Premda se neki po Kristovom volji postavlaju kao učitelji katoličanstvu katehezu, Zabor s druge strane naglašava i jednakost svih u dogovornosti za posljanje projizlaze iz krstene, Sabor s druge strane naglašava i jednakost svih u dogovornosti za posljanje svrha Kraljevstvo Božje (usp. LG 9). Uz tu temeljnu jednakost i doslovanstvo svih u Crkvi, koji smova Božiji te u čijim strima stanuje Duh Sveti. Tom je narodu zakon nova zapovijed Juhavi da je Crkva jednakost i doslovanstvo svih u Crkvi. Drugi vatikanski sabor snazno je istaknuo

I. Teološko-eklezijski temelji novog finansijskog sustava

+ Ivan, vr.
nadbiskup

Sve Vas u Gospodinu Isusu pozdravljam.

blagoslov.

Na našu solidarnost u prezbitereju, na zaledništvo u zivljenu poslanja i dobara zazivam Božji Vjerujem takoder da će nam biti moguće da od svogega nesto doprinесмо i kartativnim akcijama u našim zasednicama.
Stalma nagrađa koju ćemo primati svaki mjesec neka doprimese većoj raspoloživosti i zauzetosti istoga Apostola, u istoj Poslaniči: „A čuјemo da neki od vas žive neuredno: ništa ne radе, nego u trudu i naporu, noču i danju radi” (2Sot 10,11).
dangube. Tko neće radići, neka i ne jede!“ (2Sot 10,11).

6. Svakodnevnim poslužujući novog finansijskog sustava u našoj Nadbiskupiji.
Poživam Vas stoga da spremno i nesumnio preuzmete svih dio dogovornosti i doprimesete funkcioniranju novog finansijskog sustava u našoj Nadbiskupiji.
(vidi: Prilog IV).

Biblijie kaze da ne može ne „ohrabriti ovu za brojne imcjative oko zalednjeg etijsa cazu upucenom svim vjericima vidi novost, a pročuvanje Biblike (usp. DV 25). Papinska takmudi sve vjermike na gorjivo citanje Biблиji (usp. DV 22), poseve je normalno pod zatočitjeva da se svima omoguci lagan prisluh Zadruži vatikanski koncil, nakon što je izra moliti u kontemplaciju.

4. Citanje Biblike⁴⁸
U Srednjem vijeku Biblija se posebice čita po dokumentirano je upravo suprotno.

4.1. Kratki povijesni pregleđ
Vidje smu spominjali da je osobno citanje Bib-

Vjera, liturgija i zauzetost Crkve kao ek- lezijolski ključ održavaju biblijsku teksstova. Bibliju, ali je nezamisliv bez citanja biblijskih vijed Juhavi i blaznenstva.⁴⁷
tekstova, i to u jasno ordene nom ek- izoljolskom ključu: simbol vjere, Očenās, evanđeoska pravila Zivljenja, Posebice zapo- crkvnenim dokumentima citanje Biblije je vjeko rangirano i vrlo čijenjeno. Ali, nije spasevnskog plana u Isusu Kristu po Pis- mima.⁴⁹ Kako vidimo, u našinovljim zelju božeg poslanja Bogu i njegovog vjeko rangirano i vrlo čijenjeno. Ali, nije vjeko rangirano i vrlo čijenjeno. Ali, nije

sv. Jeronim, Comm. in Is., Prol.: PL 24,17.
51
1985., passim.
Letera e/o Allegoria. Un contributo alla storia dell'esegesi patristica, Roma, 1961; Isti, Vid, M. Simonetti, Profilo storico dell'esegesi patristica, Roma, 1961; Isti, Liberia editrice vatikana, Crit del Vaticano, 1993., str. 112-113.

49 Papinska Biblijska Komisija, Interpretazione della Bibbia nella Chiesa, (1986).
50 O čitanju Biblike u Crkvi mogu se konzultirati djebla: C. Charlier, La lettura cristiana della Bibbia, Roma, 1961; monografiski broj Comunio (tal. izd.) 87

48 Za ovakvo gledenje na katehezu dobro je vidjeti, A. Mateljan, Desert teza za kateheze, u: Isti, Tražeci upozrite, CUS, Split, 2000., str. 283-302.
47 Kršćansku katehezu. Utjelovljeni i uskršti Krist u sredstvu Velikog Jubileja i nasje

47 Za ovakvo gledenje na katehezu dobro je vidjeti, A. Mateljan, Desert teza za kateheze, u: Isti, Tražeci upozrite, CUS, Split, 2000., str. 283-302.

47 Za ovakvo gledenje na katehezu dobro je vidjeti, A. Mateljan, Desert teza za kateheze, u: Isti, Tražeci upozrite, CUS, Split, 2000., str. 283-302.

Crkvi u Hrvatskoj, pa prema tome i u našoj Nadbiskupiji, s načelima socijalne pravde, pravičnosti i solidarnosti.

Dva su temelja stava koji nas moraju voditi u pristupu materijalnim dobrima. Prvo, Krist Gospodin nam je svojim životom pokazao i pozvao da ga slijedimo u slobodi od svega da bismo bili Bogom bogati (usp. Lk 13,21; Fil 2,6); i drugo, dorbima raspolažemo i služimo se njima da bismo mogli ispuniti svoje poslanje. Nisu nam dakle cilj nego sredstvo za služenje koje nam je Učitelj povjerio Crkvi.

Radi oživotvorenja toga, hrvatski biskupi, u Poreču, na plenarnom zasjedanju od 19-21. rujna ove godine, nakon duže i široke rasprave u našim dijecezama, donijeli su odredbu da se provede novi sustav financiranja u našoj Crkvi. Mi smo u našoj Nadbiskupiji, u više navrata, i na različitim razinama, o tome raspravljeni i sudjelovali u oblikovanju konačne odredbe.

Na temelju svega toga, ovim putem, određujem smjernice i način provedbe sustava za našu Zadarsku nadbiskupiju. Odredbe se nalaze u posebnom prilogu. Obilježava ih jasnoća i jednostavnost.

Sustav postaje obvezatan u svim župama naše Nadbiskupije od 1. siječnja 2001. godine. Taj sustav se temelji na slijedećim načelima:

1. Sav je Božji narod odgovoran za poslanje Crkve. Stoga je svaki vjernik pozvan podržati Crkvu svojim materijalnim doprinosom iz kojeg se uzdržavaju i njezini službenici.
2. Dosadašnjim doprinosima vjernika, općenito dragovoljnima, u našoj Nadbiskupiji, trebat će, možda, dodati jedan stalni obiteljski doprinos koji seugo već prakticira u nekim dijecezama. O njegovom iznosu i načinu ostvarenja treba još raspraviti.
3. Sustav uspostavlja određenu materijalnu stabilnost svećenika tako što svi prihodi koje župa prima od vjernika ili svećenika s naslova svoje službe, ulaze u jedinstvenu župnu blagajnu iz koje je svećeniku osigurana mjeseca pravedna nagrada. Po odluci Hrvatske biskupske konferencije uvodi se osnovica nagrade koja se bodovima uvećava prema godinama službe i težinom zaduženja.
4. Ukoliko pojedine župe ili ustanove ne bi mogle svećeniku u cijelosti pribaviti nagradu, Nadbiskupijska ustanova za uzdržavanje klera (NUUK). Ona će moći intervenirati iz djela sredstava koja pritječe Crkvi na temelju Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima. IZ toga se vidi kako je važno da naš NUUK dobro funkcioniра. Ta ustanova mora pratiti materijalne mogućnosti pojedinih župa i ustanova u Nadbiskupiji te prema tome oblikovati propisanu pravednu nagradu za svakog svećenika.
5. To znači da svaki svećenik i voditelj svake ustanove treba od 1. siječnja 2001. vjerno, savjesno i točno voditi blagajnički dnevnik u svojoj župi, odnosno u crkvenoj ustanovi prema Blagajničkom dnevniku koji već imamo u svim župama (vidi: Prilog III). Na temelju njega moći će se utvrditi sudjelovanje župe i crkvene ustanove u uzdržavanju svojih službenika.

samostanima, gdje se prakticira *lectio divina*, koju toliko preporuča sv. Bernard, i na sveučilištima. Rijetkost biblijskih kodeksa, njihova visoka cijena kao i rašireni analfabetizam sprječavaju čitanje Biblije u širim slojevima, ali ovo ne priječi da se čitanje propagira ili čak da se Bibliju prevodi na narodne jezike, počevši od XI. st. Ovom problemu nemogućnosti čitanja Biblije pokušava se doskočiti na razne načine. Poznata je u tom pogledu *Biblia pauperum* iz XII. st. i *Speculum humanae redemptionis* iz XIX. st. Ovo su dva primjera ilustrirane Biblije kojima se nastoji premostiti analfabetizam. Osim ovih izravnih pokušaja širenja Biblije u šire slojeve, poznati su iz ovog razdoblja i kazališni prikazi biblijskih scena, posebice pred portalima katedralnih crkava, zatim umjetnička djela biblijske inspiracije na oltarnim palama, kao i oslikani zidovi i vitrajni prozori, najčeće na katedralama. Duhovni auktori preporučuju poznavanje Biblije i pokušavaju njezin najvažniji sadržaj sintetizirati u manja i širem sloju dostupna djela. Jedno od tih je dobro poznato srednjovjekovno djelo duhovnosti *Imitatio Christi* - Nasljedovanje Krista. Zanimljivo je uočiti da je ono već na crtici suvremenih pobožnosti. Navodimo samo jedan odlomak: "Dao si mi, kao bolesniku, twoje sveto tijelo kao hranu duše i tijela i twoju božansku riječ da vodi moje korake kao svjetiljka. Bez ove dvije stvari ne bih mogao sveto živjeti. Jer, riječ Božja je svjetlo duše a tvoj sakramenat kruh života. Ove dvije stvari su kao stolovi postavljeni u dragocjenom hramu svete Crkve" (4,11, br. 4)⁵².

Humanizam i Renesansa s njihovim zahtjevom povratka k izvorima, zatim rašireni osjećaj potrebe za crkvenom reformom u čitavoj Crkvi, kao i izum tiska značajno šire, u XV. i XVI. st., želju za čitanjem Pisma izravno ili služeći se pobožnim komentarima. U ovom

razdoblju, zbog utjecaja protestantskog čitanja i tumačenja Biblije bez priziva na Tradiciju i Učiteljstvo Crkve, po principu *Sola Scriptura*, s katoličke strane dolazi do ograničavanja u pogledu čitanja Biblije. Tridentski koncil raspravlja o upotrebi Biblije na narodnim jezicima, a posttridentske norme Pia IV. o zabranjenim knjigama značajno ograničavaju čitanje Biblije na narodnim jezicima (usp. DS 1853s). Tek Benedikt XIV. 1757. godine auktorizira čitanje Biblije na narodnim jezicima. Ovo je razdoblje procvata katoličkih biblijskih prijevoda na narodne jezike, uglavnom s latinskog teksta Vulgate. Ipak, čitanje Biblije u katoličkim krugovima je još daleko od širokih slojeva. Interventi crkvenog Učiteljstva u XIX. st. još uvijek odražavaju bojazan i preventivno se postavljaju u pogledu čitanja Biblije, jer, u naletu Biblija raznih protestantskih Biblijskih društava, čitanje Biblije bez nužnih doktrinalnih ograda pod vodstvom crkvenih auktoriteta vide kao veliku opasnost (usp. DS 2712; 2771; 2784).

Prvi znakovi promjene u Katoličkoj crkvi na ovom području dolaze od Biblijskog pokreta, koji je u svojim nastojanjima ohrabren enciklikom Benedikta XV. *Spiritus Paraclitus* (1920). Pozivajući se na sv. Jeronima, Enciklika potiče sve kršćane na svakodnevno čitanje Biblije, posebice Evangelija, Djela apostolskih i Poslanica, nazivajući ih linfom njihova duha i krvlju njihovih vena (usp. EB 477).

Dvadesetak godina kasnije (1943.), iste poticaje nalazimo u enciklici *Divino afflante Spiritu* Pia XII. koja, osim poticaja na čitanje Biblije (usp. EB 544s), promiče i prijevode s izvornih jezika, a ne samo s Vulgatem (usp. EB 547), i potiče biskupe na promicanje svih udruga koje imaju za cilj širenje Biblije (usp. EB 566). Ovakav pristup omogućio je brojne

52 Navod prema *The Imitation of Christ*, Catholic Book Publishing Co., New York, 1993.

premenosti svih članova prezbiterrija – usklađiti materijalno staniće svećenika u ciljevi našoj Sada, u okvirima novog demokratskog sustava, obvezati smo – vodeni duhom crkvenosti i Fabris (izd.), *La Bibbia nell'epoca moderna e contemporanea*, Bologna, 1992., str.

1983.; G. Betori, *Tendenze attuali nell'uso e nell'interpretazione della Bibbia*, u: R. eclezisti, u: *Attualizzazione della Parola di Dio nelle comunità e nei gruppi*

Vidi, G. Zevini, *Attualizzazione della Parola di Dio nelle comunità e nei gruppi* editrice Vaticana, Città del Vaticano 1993., str. 112.

55 Papinska biblijska komisija, *L'interpretazione della Bibbia nella Chiesa*, Libreria Končila, Zagreb 1997., str. 173.

54 Tako, S. Kušar, *Učiteљi gdje stanjuješ? Pokusati kršćansko ga razlikovati*, Glas 176.

Među bitnim poticajima Sveteoga Oca Ivana Pavla II. za slavljene obnovljene zalogane u primjeni nauke II. potrebi da Sveti godina bude za nas vrjeme obnovljene Velikoga jubileja jest i onaj o

55 Dragi braćo svećenicil

Zadar, 5. prosinca 2000.

Broj: 2016/2000

NOVI SUSTAV FINANCIRANJA U ZADARSKOJ NADBISKUPIJI

Zupno vijeće

M.P.

Nadbiskup

Zupnik

Godine Gosподnje, svete jubilejske – 2000. od rođenja Spasitelja Isusa Krista, u župi Karm, II.; zadarski nadbiskup Mons. Ivan Prendić, za župnika don Nikole Tokića, uz brojnu nazoznost mjeseca prosinca, dana tridesetoga, kada je vrhovni pastir katoličke Crkve bio papa Ivan Pavao svećenika i vjernika, blagoslovio novo izgradenu župnu crkvu sv. Terezije od Djeteta Isusa.

U IME KRISTOVU. AMEN.

**BLAGOSLOVA NOVE ŽUPNE CRKVE
POVELJA
SV. TEREZIJE OD DJESETA ISUSA
U KARINU**

ODREDBE

VJESNIK

4.2. Razlike Pisma u zasednicili grupama

Dobro je što na ovaj način Biblija zazivljuje u istim slovima Božje narodu izvještaje o preposlave. Nasprje minimačno poznavanje pravne je jedinstvo. Bez obzira koje su originalne jedinice, čitanje Biblije u malim grupama ili baznim za- mudrači u onosu na Zagon i proroke. Praktičniji su je i židovski rabini. Svaki

4.2.1. Čitanje Pisma u zasednicili grupama

Biблиjski smisao.

Dobro je što uživo ostiomasuje i parcializira Biblije, što uživo interpretacija je uživo ne koristi se interpretativni model i apso-

4.2. Razlike tipovi čitanja

Istovremeno čitanje toplo molitvi u kontemplaciju. Ovakvo čitanje toplo je posredovala, ili da se manipulira tekstom ponasanja, ne vodeći računa o kulturi koja ih lježe, da se iz Biblije izravnio izvještaj norme bez problema. Opatost je, kognitivno izvještaj je posredovanici ga preferiramo interesima grupa⁵⁶. Često se interpretativni model i apso-

4.2. Razlike tipovi čitanja

Preporuča i Dokumentat Pisma posebno začasna iječe Božje kognitivno izvještaj, časjem Duhu Svetega i preteče u meditaciju, sređena vježba osobnog⁵⁷ ali i komunitarnog sko ili multiveno čitanje Pisma, onosno jevima naroda je lecito divina⁵⁸. To je bozani- Narasičenji tip čitanja Biblije u širokim slo- karljevstva Božegova.

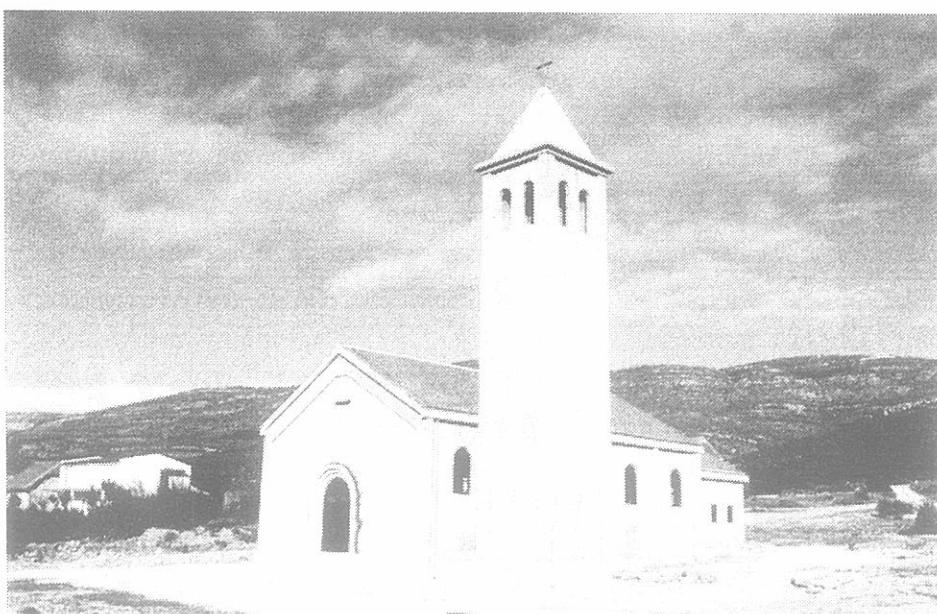
VJESNIK

kao: ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrota, vjernost, blagost i uzdržljivost (Gal 5,22s). Protiv ovih, kaže Pavao, nema Zakona, a mi možemo reći da u njima postojanje i djelovanje Biblije u životu Crkve nalazi svoju svrhu.

Zaključak

Bogu koji u Pismu progovara, očituje i daruje sebe ljudima, utjelovljujući se u ljudsku riječ epohe u kojoj je ova zapisana, jedini mogući i ispravni odgovor jest poslušna vjera pojedinca ili zajednice kojom se čitavo biće oslanja i povjerava takvom Bogu koji je izišao iz svoje skrovitosti i potražio čovjeka, nudeći mu put i pomoć na putu spasenja. Biblija koja je konstitutivni čimbenik Crkve izraz je ove Božje spasiteljske volje prema čovječanstvu. Sve značajnije faze i bitni momenti crkvenog življjenja obilježeni su ponudom Božje riječi u pisanom obliku. Ovaj pisani oblik dao je trajnu formu Božjoj riječi koja nadilazi prostore i vremena, narode i kulture. Božja riječ je neiscrpiva u svome bogatstvu. Jednako se obraća i onom najprijestijem i onom najučenijem čovjeku; ima što kazati i onom koji je živio prije dvije ili više tisuća godina i onom koji živi na pragu trećega tisućljeća od utjelovljenja Božje Riječi u osobi Isusa iz

Nazareta; uvijek je aktualna, izazivačka i usmjeravajuća, jer je čovjek uvijek bio i ostaje, najjednostavnije rečeno, slika Božja, tražitelj Boga i njegov predstavnik u povijesti. Ponuda Božje riječi rezultira kod čovjeka slavljeničkim navještajem i njezinim razlaganjem i tumačenjem u slavljeničkom kontekstu Crkve (liturgija). Čovjek može uvijek nad njom reflektirati i tražiti nove putove otkrivanja njezina bogatstva za osobni i komunitarni život (teologija i egzegeza). Božja riječ izaziva, potiče i odgaja služitelje riječi, one koji je proglašuju i sustavno uvode druge u njezino bogatstvo, žečeći svima ponuditi zrelost vjere i Božje spasenje (služitelji riječi). Božja riječ je hrana ljudskom duhu, a konzumira se osobnim čitanjem i razmatranjem i to tako da prerastaju u molitvu i kontemplaciju, u dijalog sa živim Bogom, te u ogledalo i usmjerenje ljudskog življjenja u svjetlu unutranjeg iskustva Boga koji transformira i daje smisao cjelukupnoj zbilji. Bez pisane Božje riječi, njezinog slavljenja, reflektiranja, služenja njome i njoj, bez konzumiranja nje kao hrane na osobnoj razini, čovječanstvo sigurno ne bi doseglo razinu na kojoj se nalazi, a, usuđujem se reći, možda više ne bi ni postojalo. Biblija nije jedini, ali svakako jest temeljni izvor života Crkve i življjenja u Crkvi.

Nova crkva u Karinu

egzegetskih zahtjeva. Bez minimalnog poznavanja književne i povjesne kritike redovito se tekstu nameću vlastite ideje, bilo u obliku čistog subjektivizma, bilo u obliku određenih političkih i ideooloških opcija. Jasno je da je Biblija za narod, za kršćansku zajednicu, da joj se neizbjegno pristupa optikom vlastitog života, prepostavki, želja, planova, da najčešće daje odgovor na ono što u njoj tražimo. Ali, aktualiziranje teksta ne smije zaobilaziti proces transkulturnacije, svijesti da biblijski tekst dolazi iz vremenski udaljene i suvremenom čovjeku strane kulture. Pismo uvijek treba biti polazište, a ne nikako recept, sučeljavanja naših životnih vrijednosti s onima koje su predložene u njemu⁵⁸. Pismo je konaturalno Crkvi i može se ispravno čitati samo u kontekstu Crkve⁵⁹. Ne smije se nikada reducirati samo na ilustraciju, anegdotu, već mu se, sukladno zahtjevima komunikacije, mora pristupati određenom metodologijom. U ovu metodologiju svakako spada izravan kontakt s tekstrom, ali ne bez njegovog povijesnog i književnog konteksta, bez refleksije i zajedničkog dijaloga, bez molitvenog produbljuvanja, bez odnosa sa životnom situacijom čitatelja, bez vođenja računa o jeziku i izričaju, bez slavljeničkog konteksta i operativnog ostvarivanja u životu. Ove metodološke pret-

postavke mogu čitanje Biblije u zajednici učiniti plodnim i učinkovitim.

Posebnu opasnost za Bibliju u ovim grupama predstavlja fundamentalističko i integrističko čitanje⁶⁰. Obilježeno je pripisivanjem Pismu apsolutne vrijednosti, tvrdeći da je razumljivo po sebi i da ne treba nikakvo tumačenje, jer ima potpuni auktoritet kao riječ Božja. Po-praćeno je milenarističkim tumačenjima povijesti koja potpuno i cjelovito osuđuju ovaj svijet, a rješenje svih povijesnih problema i zavrzlama prebacuju u dan Božje srdžbe. U okrilju katoličkih grupa i baznih zajednica koje vode računa o Božjoj objavi u ljudskoj riječi i utjelovljenu na svu sreću ovakvo čitanje ne dolazi do izražaja, ali, vodeći računa o sve većem broju novih religioznih pokreta⁶¹, posebice tipa Svjedoci Jehove⁶², ni katoličke zajednice i grupe nisu od ovoga zaštićene. Fundamentalističko ili doslovno čitanje Biblije ima neke ispravne naglaske, ali ne i metodu. "Po mom sudu - kaže R. E. Brown - doslovno se čitanje Biblije intelektualno ne može obraniti i posve je nepotrebno za obranu temeljnoga kršćanskog naučavanja."⁶³

Čitanje Biblije događa se i na raznim pučkim biblijskim kursevima i grupama. Bez obzira

57 Zavisno o temeljnim orijentirima, u raznim grupama postoje različite tipologije čitanja. Tako, razne grupe u velikim gradovima ili one koje se oslanjaju na teologiju oslobođenja prenaglašuju socio-političko tumačenje Biblije; neokatekumeni inzistiraju na tekstu kao izvoru osobnog obraćenja; *cursillos de cristianidad* na duhovnosti; fokolarini na pastoralu, itd.

58 Usp. odgovor na 18. pitanje: "Što biste naveli kao najvažniji razlog za čitanje Biblije? u R.E. Brown, *Biblija: 101 pitanje i odgovor*, Miob, Velika Gorica, 1999., str. 34s.

59 Usp. K. Rahner, *Inspiration in the Bible*, Herder and Herder, New York, 1961., posebice str. 40-54.

60 Usp. E. Laverdiere, *Fundamentalism: A Pastoral Concern*, u: *The Bible Today* 21 (1983) 5-11; J. Barr, *La comprensione fondamentalistica della Scrittura*, u: *Concilium* 8 (1980) 132-142; I. Šporčić, *Biblija i novi religiozni pokreti*, u: M. Nikić (ured.), *Novi religiozni pokreti. Zbornik radova sa znanstvenog simpozija Filozofskog fakulteta Družbe Isusove o novim religioznim pokretima*, FTI, Zagreb, 1997., str. 68-93.

na razlikiti orijentaciјu⁶⁴, svima je Zajednicko uvođenje u sustavno crtanje Biblike kose vodi dogovara Bođu na njegev poziv. Odgovor Bođu ne mora biti uspeen. Dovoljno je da ei- dogovara Bođu i sakramenitima; 2. osobno usva- tatej dopusti da ono što mu pokreće sreće dima očistivo savljuše i komunita Ju- jedino je u spontanu molitvu sreća. Razgovor s polaganom i sabrano, očuvajući bime mo- mente i elemente tekssta, primjerice riječi, sub- jekte dogadanja, osećajte aktera, svostava nji- hova dešlovanja, činjenice kose spominju, rijeci Bođu, misli i volju. Odgovor vjeru- prošnje, vapsa, ili svega pomalo, jer molitva može biti u obliku zahvale, poklonstva, bole, itd. Crtanje je odredeno izlaganjem, predstavljem da nas pogode, osluškivanjem duhovno crtanje⁶⁷ dogada se kao razmatranje ili meditacija po pred Bođom, svjetest njegevne neizrecive pri- temeljnu gestu ili držanje uutrine sve ono što je crtanje do sada pokretalo na razini kontemplacija posledostivaljue, stapa u jednu u kontemplaciju ili promatranje.

Bođada se kao razmatranje ili meditacija po pred Bođom, svjetest njegevne neizrecive pri- gledu na terenu Četvrti faze crtanja. Utroniti smo u crtanju, volje i um. To je neomeštana unu- godi, crtanje će se dozvjeti u jedino isprav- riječi. Necu se uviđek dogoditi, ali, kad se do- sumost, izlazak iz sebe u posluhu Bođu i Bođa seve u posluhu Bođu, smrši u tisim crtanja usmjerenošta na Bođa, smrši u tisim Bođu, kao i svako iskušto, potiče na dje- slusajem se stice dušoku uutnosti iskušto. Slusajem se stice dušoku uutnosti iskušto neki moment iz teksta tako pogada da mu ne životom situacijom. Kada crtanji osjeti da ga crtanje da ih usporedije sa svosom osobnom životom, strane, zahvala, kajanje, poklonstvo, vjernost, pravednost, zaustrošta, a s ljudske kao što su, s Bođe strane, žubav, miliorsde, izrazaja za osobu crtanja. Tražene vrijednosti kose crtanje vrijednosti teksta dolaze do kose crtanje i upravo smrši, da ga radije 1992., stup. 291-293.

Usp. B. Maggio, *Eserienza spirituale nella Bibbia*, u: *Nuovo Dizionario di Spiritualità*, Roma, 1979, str. 542-601; A. Piloni, *Tecniche della preghiera*: konzultirati sljedeća djela: M. Margassi, *Bibbia e preghiera*, Milano, 1983; Isti, *Le contributo dei teologi della Bibbia*, u: *Rivista 65 (1978) 169-183*; H.U. von Balthasar, *La preghiera cristiana*, u: *Comunio 14 (1985) 4-16*. Mogu se 1987., M. Azvedo, *La preghiera della parola e preghiera. La "lectio divina"*, Città del Vaticano, Panimolle, *I quattro gradini della "lectio divina" secondo Guido il Certosino*, u: kršćansko razlikovanja, Glas Koncila, Zagreb, 1997, str. 171-189; S.A. Cristo, Assisi, 1982.

67

Vitacons 21 (1985) 916-922; R. Latourelle, *L'omo e i suoi problemi alla luce di "lectio divina"*, u: *ParSPV 3 (1979) 7-10*; S.A. Panimolle (izd.), *Ascolto della parola e preghiera. La "lectio divina"*, Città del Vaticano, Odrave daje ugavanje sljedimo S. Kušar, *Učenju gdje stajanje. Pokusati* 1987., str. 175-183.

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

68

Kjude redoslijeda mogu biti, primjerice: dnevana ili nedješnja liturgijska crtanja, Isti (izd.), *Ascolto della parola e preghiera. La "lectio divina"*, Città del Vaticano, Panimolle, *I quattro gradini della "lectio divina" secondo Guido il Certosino*, u: kršćansko razlikovanja

Vitacons 21 (1985) 916-922; R. Latourelle, *L'omo e i suoi problemi alla luce di "lectio divina"*, u: *ParSPV 3 (1979) 7-10*; S.A. Panimolle (izd.), *Ascolto della parola e preghiera. La "lectio divina"*, Città del Vaticano, Odrave daje ugavanje sljedimo S. Kušar, *Učenju gdje stajanje. Pokusati* 1987., str. 175-183.

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

69

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

70

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

71

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

72

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

73

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

74

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

75

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

76

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

77

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

78

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

79

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

80

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

81

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

82

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

83

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

84

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

85

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

86

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

87

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

88

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

89

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

90

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

91

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

92

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

93

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

94

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

95

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

96

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.

97

izrasta iz molitvenog crtanja Pisma očituje se govorom o plodovima Duha. Djelovanje kose takо crtanje je u sljedeću, eti nije paralelnih odolomaka, itd.